

Info

Maandblad van de
PvdA-Rotterdam

20e jaargang, nummer 3, maart 1988

49

In dit nummer o.a.:

- Politiebeleid; openbare orde, veiligheid en criminaliteit • Schuivende Panelen: cultuurpolitiek, ontwikkelingssamenwerking en politieke orde • Politici en beroeps-ethiek; de spanning tussen professional en ideoloog • Zwarte en witte scholen onaanvaardbaar • 'Uiteraard': Drugshulpverlening en een mini-schoolstrijd • Peter van Agteren over Arena • Peter van Heemst 'onderuit' over politiek en psychologie

88/49

Info

maandblad van de
PvdA-Rotterdam

20e jaargang, nummer 3
maart 1988

Verschijnt elke maand, behalve in juli

Redactie: Dick Pettinga, Peter van Agteren, Wim Vleugels en Syske de Vries
Voorbereiding: Ted Hoppener, Lenie Bakker, Wim Vleugels, Syske de Vries, Peter van Agteren, Ruud van Bennekom en Dick Pettinga

Vaste medewerkers:

Peter van Agteren: *Niet dan? Nou dan?*

Peter van Heemst: *Onderuit*

Ton Sonneveldt: *fotografie*

Ton Vervoorn: *illustraties*

Haverkamp: *Haverkamp*

Bocksbreking: *Manus de Boekenvriend*

Alles uit deze uitgave mag vrijelijk worden overgenomen, mits met bronvermelding.

De redactie behoudt zich het recht voor ingezonden stukken in te korten.

Plaatsing van een artikel betekent niet dat de Partij van de Arbeid of de redactie van dit blad het met de inhoud ervan eens zijn.

Advertenties: Info staat open voor advertenties van organisaties, bedrijven en instellingen die ons sympathiek zijn. De tarieven zijn op aanvraag verkrijgbaar. In bepaalde gevallen kan gratis worden geadverteerd.

Zetwerk: PvdA-Rotterdam (Apple Macintosh Plus*, PageMaker* en LaserWriter Plus*) met dank aan de Centrale Discotheek Rotterdam.

Druk:

Van Sprang Rotterdam

Adres:

Partij van de Arbeid, Gewest Rotterdam
Willem Smalhof 95
3031 NM Rotterdam
telefoon: 010-4122306
postbank: 93401

KOPIJ

Ook ú kunt in dit blad iets meedelen. Of dat nou iets vriendelijks is of dat u op een verschrikkelijke manier uw gram wilt halen, het maakt ons allemaal niets uit (wel kameraadschappelijk blijven natuurlijk!). Ook de afdelingsbesturen of werkgroepen of gespreks-groepen bieden wij plaatsruimte aan. Kondig bijvoorbeeld eens een bijzondere bijeenkomst aan, waarbij ook mensen van andere afdelingen welkom zijn of een gespreks-groep waarvoor u nog leden uit andere afdelingen zoekt. Uitgangspunt is dat als ú vindt dat we het allemaal moeten weten, we de bijdrage ook publiceren! Eén kanttekening daarbij: om financiële redenen blijft dit blad zo veel mogelijk beperkt tot 20 pagina's. Bij groter aanbod dan er plaatsruimte is, gaan actuele of anderszins urgente stukken vóór. Wanneer u uw bijdrage niet in het Info aantreft, kunt u ervan verzekerd zijn dat het in het eerstvolgende nummer staat.

Kopij die niet uiterlijk 4 april 1988 bij ons binnen is, wordt niet in het eerstvolgende nummer geplaatst.

De stad en de mensen

De laatste tijd worden ons in het kader van de stedelijke ontwikkeling van Rotterdam fantastische plannen voorgeschoteld. Terecht. Kosten noch moeite worden gespaard om deze plannen tot werkelijkheid te brengen. Geen probleem. Het gemeentebestuur verdient een pluim voor de vindingrijkheid en voortvarendheid waarmee de stedelijke ontwikkeling ter hand wordt genomen en de stad zich voorbereidt op de jaren negentig. Met die stad komt het wel goed als op de nu ingeslagen weg wordt voortgegaan.

Maar hoe zit het met de mensen?

Ik kan mij niet aan de indruk onttrekken dat Bram Peper en de zijnen de juiste benadering nog niet helemaal hebben gevonden als de mensen direct in beeld komen.

'n Voorbeeld. In schril contrast met de duidelijke visie op de stedelijke ontwikkeling stond het ontbreken daarvan op de toekomst van de welzijnsvoorzieningen in onze stad. In De Doelen zaten geen directeuren en projectontwikkelaars, maar duizenden bewoners van onze stad, die zich verzetten tegen het opheffen van voorheen belangrijke ondersteuningspunten in de wijken, de club- en buurthuizen.

'n Duidelijke visie van het gemeentebestuur ontbrak, terwijl toch, blijken de inhoud van de nieuwjaarsboodschap van Bram Peper, binnen het college interessante gedachten zijn ontwikkeld over sociale vernieuwing.

Nog 'n voorbeeld. Ingrijpende ontwikkelingen op het terrein van de volksgezondheid (commissie Dekker!) en de effecten daarop voor de democratische controle en toegankelijkheid van de gezondheidszorg op lokaal niveau waren onderwerp van bespreking in de gewestelijke vergadering van februari. De wethouder was plotseling verhinderd en de fractie had er nog niet over nagedacht.

Creativiteit en doortastendheid komt op de zgn. 'zachte' beleidsterreinen nog niet zo uit de verf. Juist op deze terreinen is het van belang te vechten voor behoud en verbetering van de voorzieningen voor de mensen.

Juist hier zie je dat Paul Kalma van onze 'eigen' Wiardi Beckmanstichting de plank mislaat als hij stelt dat de socialistische idealen zijn verwezenlijkt en als historische ballast overboord kunnen. Terecht heeft Marianne Sint deze opvatting van de hand gewezen.

In de campagnes, zoals die onlangs in Hoogvliet is gehouden, word je met de neus op de sociale werkelijkheid gedrukt, signaleer je weer eens de kwetsbare positie van veel mensen in onze stad. Daar merk je dat je niet veel hebt aan de maquette van 'Manhattan aan de Maas' en de Rotterdam Promotie-films. Dan gaat het er om duidelijk te maken dat de Partij van de Arbeid, naast de terechte aandacht voor kantoren, bruggen, airports en 'Rotterdam on Line', oor en vooral oog heeft voor de noodsituatie waarin (te) veel mensen in onze stad zijn komen te verkeren en creativiteit en energie inzet om verbetering in die situatie te brengen.

Meer aandacht voor de mensen in de stad, is mijn dringend advies aan het gemeentebestuur. De Partij van de Arbeid is voor velen aan de onderkant van de samenleving de laatste hoop.

Peter van Dijk

In de gewestelijke vergadering: Politiebeleid; openbare orde, veiligheid en criminaliteit

Als gekeken wordt naar het beleidsveld Politie en alles wat daar mee samenhangt, dan kan gekonstateerd worden dat er sprake is van een stormachtige ontwikkeling. Als we kijken naar de 'vraagzijde' van dit onderdeel van ons samenlevingsverband, dan kan op crimineel gebied zelfs eerder gesproken worden over een orkaan-achtige ontwikkeling. In een kwart eeuw (tussen 1960 en 1985) is het aantal misdrijven in Nederland vertienvoudigd. Het opklaringspercentage hield echter geen gelijke tred met deze ontwikkeling maar zakte zelfs tot een schamele 23% in 1987.

Ook de uitbreiding van het Nederlandse politie-apparaat (met ongeveer 70% na de Tweede wereldoorlog), waardoor we in Nederland nu ongeveer 35.000 politiemensen hebben (hetgeen de Nederlandse samenleving f. 3,5 miljard kost) heeft de bovenvermelde ontwikkeling niet kunnen stoppen, laat staan terugdringen. De kritiek op de politie is dan ook niet van de lucht: de uitbreidingen zouden te veel zijn besteed aan zaken als verkeer en hulpverlening in plaats van aan bestrijding van de misdaad, de kwaliteit van het management zou onvoldoende zijn en de interne bedrijfsvoering zou een ramp zijn.

Het gevolg van deze ontwikkeling aan de 'vraagzijde' heeft onder andere een koortsachtige achtervolging te zien gegeven door de 'aanbodzijde', met in de kopgroep de beleidsmakers. Niet alleen nam de werkgelegenheid in het 'politieveld' toe, ook de beleidsmakers kwamen flink aan hun trekken. Een greep uit de ruif laat zien dat het aan rapporten en nota's niet ontbroken heeft de laatste jaren. Niet uitputtend kunnen we hier vermelden: Commissie Roethof, Commissie Peper, Commissie Heijder, Beleidsplan Samenleving en Criminaliteit, Nota Politiebestel, Werkgroep Politie Budget, Compact Beraad, Rapport Boersma, Operatie Politiebudget, etcetera.

Beter met minder

De enorme toename van de menskracht bij de politie heeft niet tot produktieverbetering geleid en de oplossing die nu gezocht wordt kan in het kort worden weergegeven met de gevleugelde uitspraak: 'beter met minder'. Niet méér maar een betere politie luidt de boodschap die doorklinkt uit de rapporten en nota's. Een betere politie en dan met name door een integratie van de politie in de samenleving onder andere door het instellen van wijkteams: gedecentraliseerde en gedemocratiseerde eenheden, waar de hokjesgeest tussen de verschillende afdelingen doorbroken is. Dat de agenten het zelf niet zo eens zijn met de konklusie en de daaruit voortvloeiende maatregelen van de beleidsmakers bleek wel overduidelijk in oktober 1987. Uit het hele land waren politiemensen naar Den Haag gekomen om te demonstreren tegen de bezuinigingsplannen van het kabinet. Gelijk voetbalvandalen hostte men op NOS-wagens, bezette bouwwerken, gooide met rotjes en stak politiepetten in brand. Deze uitbarsting van kleine criminaliteit (of veelvuldig voorkomende criminaliteit zoals men het verschijnsel recentelijk noemt om de ernst ervan niet te bagatelliseren) door de heilige Hermidad doet je al helemaal afvragen 'waar we tegenwoordig mee bezig zijn'. Is de mens inderdaad een door en door slecht wezen, tot het kwade geneigd. Je zou het haast geloven.

Maatregelen

Maar om even naar het probleem terug te keren: het aantal misdrijven (zowel de kleine als de zware criminaliteit) is de laatste jaren

explosief gestegen en de vraag is wat we daar aan moeten doen. Of het bewandelen van de 'beter-met-minder-weg' tot het beoogde doel leidt moeten we maar afwachten. Niet alleen worden er vraagtekens geplaatst bij de effectiviteit van nog meer politie-agenten, er worden ook vraagtekens geplaatst bij de effectiviteit van de rol van het strafrecht bij de bestrijding van de (kleine) criminaliteit.

De Commissie Kleine Criminaliteit (Commissie Roethof) verwacht bijvoorbeeld meer heil van versterking van het functionele toezicht door anderen dan politie-funktionarissen. Of, zoals de commissie het formuleert: 'intensivering van de normoverdracht en de daarbij horende versterking van het relatie- en functiegebonden toezicht'.

Halt

Het Buro Halt is in Rotterdam in oktober 1981 opgezet. Halt-projecten zijn een vorm van samenwerking van gemeente, politie en justitie, in een poging het hoofd te bieden aan de enorme kosten (geschatte schade: vier miljard gulden per jaar) die de kleine criminaliteit met zich meebrengt. Buro Halt tracht via preventieve maatregelen vandalisme te bestrijden en er worden alternatieve sankties georganiseerd om vandalen te konfronterten met de gevolgen van hun gedrag. Buro Halt Rotterdam ontvangt jaarlijks 300 à 400 personen en op dit moment (maart 1988) draaien er vijf experimenten. Deze en andere informatie kunt u vinden in de brochure van Buro Halt die binnenkort verschijnt. GK

Ook ziet de commissie een grotere rol weggelegd voor maatregelen in de preventieve sfeer. Veelbelovend op dit gebied is het zogenaamde anti-vandalisme-project 'Halt' (zie kader). Uiteraard heeft de Commissie Roethof gelijk als zij stelt dat meer sociale controle en meer preventieve maatregelen noodzakelijk zijn en dat de oplossing van het criminaliteitsprobleem niet alleen gevonden kan worden in de sfeer van meer politie en een nog grotere rol voor het strafrecht. Het is te hopen dat de generatie na ons de vruchten zal plukken van de aanbevelingen van de commissie Roethof. Vooral nog moet echter gekonstateerd worden dat de kans dat een inbreker achter de tralies verdwijnt slechts één op de 200 is. Of de voorgestelde oplossingen op korte termijn kunnen bijdragen tot het tot aanvaardbare proporties terugdringen van de criminaliteit in Nederland is echter de vraag.

Konsequenties

Misschien dat er ook in dit geval geen sprake moet zijn van of-óf, maar van en-en. En meer maatregelen in de preventieve sfeer, en maatregelen voor een toename van de sociale controle en een grotere inspanning van de kant van politie. Een dergelijke opvatting heeft (in ieder geval op de korte termijn) consequenties voor het politiebudget (meer agenten en/of betere apparatuur en/of reorganisaties) en het is de vraag of men deze consequenties wilt aanvaarden.

Gerard Kroon jr.

Kleine of veel voorkomende criminaliteit Streven naar persoonlijke relaties op menselijke maat

Pas de allerlaatste tijd begint het door te dringen dat kleine criminaliteit meer is dan een zaak voor politie en justitie alleen. Kleine criminaliteit als een maatschappelijk vraagstuk begint pas sinds kort erkenning te vinden. Hetzelfde geldt voor een begrip als bestuurlijke preventie: het inzicht dat op nationaal maar vooral ook lokaal niveau de strijd tegen de veel voorkomende criminaliteit alleen gewonnen kan worden met medewerking van allerlei maatschappelijke en bestuurlijke organisaties en instellingen.

Hein Roethof

Wil de politie meer tijd krijgen voor de strijd tegen de georganiseerde, zware criminaliteit dan zal de maatschappij als geheel haar hebben te ont-

lasten van het de kop indrukken van die massaliteit van op zichzelf betrekkelijk geringe maar voor de burger vaak in hoge mate hinderlijke vergrijpen, die haar overspoelt als niet voldoende aan de voorkoming van dit soort delicten wordt

gewerkt.

Zuidplein

Een paar jaar geleden werd het winkelcentrum Zuidplein geteisterd door jeugdcriminaliteit en vandalisme. Het probleem werd gedefinieerd als

een zaak van openbare orde, waarvoor allereerst de politie een oplossing moest aandragen. De geleidelijk hardere acties bleken na verloop van tijd helaas alleen maar tot agressiviteit te leiden en meer nieuwsgierige jongeren.

Vervolgens sloeg een aantal organisaties en (al dan niet gemeentelijke) instellingen de handen ineen om tot een andere aanpak te komen. De situatie werd nu gedefinieerd als een jeugdprobleem, dat benaderd diende te worden vanuit het gezichtsveld o.a. van wijkagent en straathoekwerker. Dit bleek in die zin te werken, dat de rellen-schoppers zich niet meer lieten zien. Het probleem is sedertdien opgelost, althans voor de winkeliers en de omwonenden. Een echte oplossing voor de jongeren zal er onder dit kabinet wel niet komen.

• Hein Roethof

mening tot de stijging van de veel voorkomende criminaliteit hebben bijgedragen. De langdurige werkloosheid met zijn uitzichtloosheid en verveling. De automobiel, waarin en waarmee veel anonieme criminaliteit kan worden gepleegd. De drugs en de alcohol, waarvan de laatste door zijn ontremmende werking zwaar in de schaal van de kleine criminaliteit. Het verkleinend persoonlijk toezicht en vermindering van dienstverlening in supermarkten, warenhuizen, op stations etc. De afwezigheid van in het buitenland veelvuldig optredende huismeesters in hoogbouwflats. De schaalvergroting. Het spijbelen. De bierpomp die in jeugdhuisen soms harder draait naarmate de overheidssubsidies worden afgeknepen. De vercommercialiseerde KNVB, die te traag is geweest in het opbouwen van een supportersbeleid, zodat de politie het dan maar moet opknappen.

bleem is sedertdien opgelost, althans voor de winkeliers en de omwonenden. Een echte oplossing voor de jongeren zal er onder dit kabinet wel niet komen.

Oorzaken

De Commissie Kleine Criminaliteit heeft diverse factoren genoemd, die naar haar

Politie

Uiteraard heeft (ook) de politie een belangrijke taak bij de voorkoming en bestrijding van kleine criminaliteit, wat echter iets anders is dan de eigen verantwoordelijkheden systematisch op de politie willen afwentelen. Een tijd lang is er te veel nadruk gelegd bij de politie op technische middelen en centralisatie. Wijkposten werden opgeheven en oom agent vervangen door zoevende 'kevers' waarmee het moeilijk valt te communiceren. In het belang van regelmatig contact met de burgers is het heropenen van wijkbureau's, de inschakeling van wijkteams, de wijkagent en het attender behandelen van aangiften vrijwel overal aan de orde. Heel nuttig is ook het organiseren van informatie-avonden, waar het publiek in de wijk zijn eigen politie leert kennen.

Als een rode draad door de aanbevelingen van de beide rapporten van de Commissie Kleine Criminaliteit loopt de voorkeur voor meer preventie; de opvatting dat er weer meer gestreefd moet wor-

den naar persoonlijke relaties op menselijke maat, door verschuiving van mogelijke oplossingen naar het gemeentelijk vlak, het opereren dichter bij de burger; het reactiveren (uiteraard tegen de achtergrond van de moderne pluriforme samenleving) van het maatschappelijk middenveld, dat een vorm van sociale controle in de samenleving mogelijk maakte, die weleens drukkend kon zijn, maar de laatste vijftien jaar wel wat heel erg naar de achtergrond is gedrongen.

Om het tot slot eens wat prikkelend te zeggen, overigens letterlijk aangehaald uit het interimrapport: 'De indruk bestaat dat de afgelopen vijftien jaar veel ouders, leerkrachten, sportcoaches e.d. conflicten uit de weg zijn gegaan, dat wil zeggen: niet met jongeren over gedragsnormen hebben onderhandeld, zoals de theorie veronderstelt, maar voor de gestelde vrijheidseisen hebben ge-capituleerd'.

Hein Roethof

Politiek en Politie Relatie met de politie nu gelijk aan die met andere gemeentelijke takken van dienst

Het thema politiek en politie, waarover gemeenteraadslid Ruud van Middelkoop door de redactie gevraagd was iets te schrijven, is bijna onbegrensd. De schrijver beperkt zich daarom in zijn bijdrage tot de Rotterdamse situatie en plaatst daarbij enkele opmerkingen in wat breder kader over de rol van de politie zoals we die vanuit de PvdA zien.

Ruud van Middelkoop

Aan het hoofd van de politie staat voor wat betreft de organisatie van het apparaat en die politietaken de openbare orde betreffend de burgemeester. De korpschef legt over dat openbare ordebeleid en het beheer verantwoording af aan de burgemeester. Over het opsporingsbeleid is hij verantwoording schuldig aan de Hoofdofficier van Justitie, die hem ook directieven kan geven over het te voeren beleid.

De burgemeester moet in de gemeenteraad verantwoording afleggen over z'n politiebeleid. Hij laat zich adviseren door de politiecommissie, die

dus niet, zoals andere commissies, aan B&W adviseert maar alleen aan de burgemeester. De politiecommissie bestaat nu zo'n 8 jaar en gedurende 6 jaar heb ik daar deel van uit gemaakt.

In geen enkele andere commissie heb ik zulke grote veranderingen in cultuur, manier van werken en relatie ambtenaren-politiek meegemaakt. Het politie-apparaat was een bijzonder gesloten apparaat dat geheel niet gewend was aan inmening van buitenaf. Ik kan me niet aan de indruk onttrekken dat vroeger ook de relatie korpschef-burgemeester vrij beperkt was. De agenda's van de commissie kenmerkten zich er vooral door dat er bijna niets op stond behalve een vage aandui-

ding dat er aan een beleidsplan gewerkt werd. Wantrouwen heerste wederzijds. Van dieper groeiende kennis van zaken van elkaars bezigheden was voor een groot deel van de aanwezigen in zo'n commissievergadering geen sprake. Toch is dat alles relatief snel veranderd. Van begin af aan is de politiek de politie als een normale ambtelijke tak van dienst gaan beschouwen waar je dezelfde eisen op het gebied van planning, openheid van zaken, beleidsvoorbereiding etc. van mag verwachten.

Het blijft overigens een handicap dat de politie twee bazen heeft, wat met andere ambtelijke diensten niet het geval is. Ik heb steeds aangedrongen op het leveren van een zodanige begrotingsopzet dat inzichtelijkheid zou ontstaan over de kosten en baten van politietaken. Overigens een noodzaak die de politie zelf ook wel inzag. De werklust van de politie werd immers alsmaar groter zonder dat er uitbreiding in zat. Die werklusttoename was voor een deel ook aan de politiek te wijten. Bij veel gemeentelijke plannen, denk aan het prostitutiebeleid en vele verkeersmaatregelen, werd nogal lichtvaardig over de handhaving gedacht.

Uiteindelijk leidde dit beheersmatiger en prioriteitenstellender denken over de politie tot een korpsbeleidsplan dat zowel door de Rotterdamse politiek als door de Hoofdofficier van Justitie onderschreven werd. Zie voor nadere bijzonderhe-

den hierover het artikel van commissaris Cees Ottevanger in dit Info.

Informele kontakten

Als raadslid ben je behalve van officiële stukken minstens zo afhankelijk van je informele kontakten. Die ontbraken aanvankelijk bijna geheel binnen het politie-apparaat. Politiepersoneel had niet de neiging even de telefoon te pakken of enige stukken 'op de mat' te deponeren, zoals in andere gemeentelijke sectoren wellicht weleens te veel wordt gedaan. Toen echter bij de commissieleden toch wat telefoontjes binnenkwamen van bestuurders van de politievakbonden die vonden dat wij er blijk van gaven wel over erg weinig inside-informatie te beschikken, hebben wij elkaar snel gevonden. Tegenwoordig schroomt men niet meer bij vermeende misstanden de politiek in te schakelen.

De leiding van de politie is in nogal snel tempo gewijzigd en verjongd en ook van daaruit heerst nu grote openheid en bereidheid om het beleid ter discussie te stellen.

Tegenwoordig ervaar ik de relatie met de politie dan ook inderdaad als gelijk met welke andere gemeentelijke tak van dienst, ook eigenlijk zelfs wat intensiever. Overigens blijft de politie natuurlijk voorzien van zodanig verstrekkende bevoegdheden om in het leven van onze burgers in te grijpen, dat een goed toezicht uiteraard onontbeerlijk is. Ze zijn het overheidsorgaan met een geweldsmonopolie, vandaar ook de grote aandacht vanuit de politiek voor de klachtenprocedure. Bij de politie roept dat wel eens het beeld op dat wij alleen met de negatieve kanten bezig zijn van haar vak.

Ook hier is er overigens een ontwikkeling ten goede; de indruk bestaat dat de politie ook wat meer haar ongelijk durft te bekennen, of althans aan klagers antwoordt dat de juiste gang van zaken niet helemaal meer was na te gaan; niet altijd probeert men meer altijd gelijk te hebben. Vergrote aandacht van de politiek voor de politie heeft m.i. ook het proces versneld waardoor de politie binnenkort bijna overal over fatsoenlijke huisvesting kan beschikken, een lang verwaarloosde zaak.

Het bovenstaande overziend zou je haast geneigd zijn te denken dat er op het ogenblik een welhaast ideale situatie heerst. Dat is niet zo, zoals we allemaal weten en ook gemeenteraadsleden soms aan

Overigens ook binnen onze partij, maar ook onder onze kiezers, heersen opvattingen die me behoorlijk verontrusten. Wanneer uit een recente enquête komt dat meer dan 53% van de PvdA-kiezers voor de doodstraf is, dan is het zaak ons nog eens goed te bezinnen als politici op onze taak tot het richting geven aan normen- en waardenpatronen in de samenleving. Het is echter ook onze taak een zodanig politiebeleid te voeren dat gevoelens van onveiligheid niet zodanig toemenen dat die roep om steeds krassere maatregelen niet gaat toenemen.

Politieke partijen

Er zijn in feite met de opvattingen van de politieke partijen over een wenselijk politie- en openbare ordebeleid wat op het eerste gezicht merkwaardige verschuivingen te bespeuren en ik doel daarbij dan op de landelijke politiek. Het CDA en, met name, de VVD roepen om het hardst om stringenter maatregelen ter beteugeling van de criminaliteit, 'lik op stuk beleid', twee in één cel, hogere straffen etc., zonder echter ook maar een stuiver extra, geen juist minder geld voor de politie over te hebben. Steeds meer controletaken worden wel aan die politie toegedacht. De Partij van de Arbeid, vroeger toch niet de kampioen van een krachtig beleid t.a.v. de politie, legt in eerste instantie de verantwoordelijkheid voor een groot deel bij de burgers zelf (zie. Roethof, Jan Schaeffer) en is ook bereid om de politie behoorlijk te belonen en toe te rusten.

Er gaan in het regeringskamp ook steeds meer stemmen op om delen van de politietaken te privatiseren. Op het eerste gezicht lijkt het ook aantrekkelijk om b.v. de sociale taken van de politie elders onder te brengen. Maar op de lange duur lijkt het me uitermate onwenselijk om de politie zich alleen bezig te laten houden met het opsporen van criminelen en handhaven van de orde. Juist die menging van functies bevordert een goed in de samenleving geïntegreerd politiecorps. Overigens, wat dat in de samenleving geïntegreerd zijn betreft, ik vind het ook onwenselijk dat van ons politie-apparaat slecht een zeer klein deel in Rotterdam zelf woont (nog minder dan bij de overige ambtenaren). Een beeld van zo'n stad krijg je dan toch vrij vertekend als je er alleen voor het handhaven van de orde in vertoeft.

De politiek beslist

Het is voor de PvdA denk ik van het grootste belang ruime aandacht voor het beleid van justitie en politie te blijven houden en onszelf nog eens goed te bezinnen op de prioriteiten die wij daar willen stellen. Bij een intensiever wordende relatie Politiek-Politie op lokaal en deelgemeenteraadsniveau komen er ook de verwijten van de politie. De politiek voert een modieus beleid, de politiek durft geen keuzes te maken, de politiek verwacht te veel van de politie. Het staat de politie geheel vrij om haar opvattingen over deze zaken aan de politiek kenbaar te maken, net als elke andere ambtenaar dat kan en moet. Het is echter natuurlijk steeds de politiek die beslist. Ideeën, weleens door de CDA-fractievoorzitter B. Bohré geuit, als zou de politie een vetorecht over bepaalde maatregelen mogen uitspreken, brengen ons weer op een hellend vlak. Om echter tot een zekere consistente prioriteitstelling te komen is nodig dat de politie-organisatie zodanig is dat de relevante gegevens beschikbaar zijn en de politiek een uitgebreide discussie over het stellen van prioriteiten achter de rug heeft. Tot nu toe hebben wij vaak de neiging om alleen om meer zorg te vragen. Als je de kleine

criminaliteit intensiever gaat bestrijden doe je nu eenmaal minder aan andere zaken, zoals b.v. verkeerstoezicht, of het bestrijden van de georganiseerde misdaad om maar eens iets te noemen. Veel aandacht is nu gericht op het wegnemen van overlast, wellicht is het verstandiger om de aandacht te richten op de structurele elementen die aan die overlast ten grondslag liggen. Bijvoorbeeld door de energie te richten op het oprollen van de georganiseerde illegale gokwereld, dan verdwijnt de overlast van die gokhuizen vanzelf en wordt bovendien de vorming van 'crimineel' kapitaal voorkomen, waarmee bijvoorbeeld heroïnehandel gefinancierd wordt.

Incidenten

Zowel op landelijk als lokaal niveau zouden wij meer over deze zaken moeten nadenken, want als de politiek geen leiding geeft aan dergelijke prioriteitstellingen gaan ambtenaren voor de politiek denken en volgen dan overigens vaak nog de vraag van de dag onder druk van de publieke opinie.

Het feit dat er nu een gewestelijke vergadering over het politiebeleid is en dat in minstens 8 afdelingen intensief tussen partijgenoten en leden van het politie-apparaat is gediscussieerd, geeft wel aan dat er een grote belangstelling wederzijds voor intensieve kontakten bestaat.

Toch zijn er de laatste maanden in de Rotterdam-

• Ruud van Middelkoop

se pers, met name in Het Vrije Volk, artikelen verschenen, waaruit je met wat slechte wil zou kunnen concluderen dat het een nogal eigenzinnig, zonder veel respect voor de burgers, opererende bende is bij de politie.

Ik denk daarbij aan de affaire-Marconieplein, een aantal door de ombudsman gegrond verklaarde klachten o.a. betreffende het wat hardhandig terecht wijzen van lastige kinderen, en het niet helemaal volgens de regels aanhouden van een gemeenteraadslid. Incidenten of toch signalen dat er iets wezenlijk niet deugt? Vooralsnog ben ik geneigd het eerste te denken.

Alles in het beleid is er op gericht dergelijke incidenten te voorkomen en op het totaal aantal confrontaties tussen politie en publiek valt het aantal klachten erg mee.

Maar ik signaleerde ook al dat er ernstig voor gewaakt moet worden dat de goede bedoelingen van de korpsleiding ook gemeengoed worden bij de mannen en vrouwen op straat. Dat vereist dat die leiding zich ook nadrukkelijk met dat werk op straat bezighoudt, maar ook dat het uitvoerend personeel zich ook gesteund en begrepen voelt door de leiding en de politiek. De politievakorganisaties kunnen, en doen dat inderdaad ook, een belangrijke taak vervullen bij het slaan van die bruggen.

Voorlopig zie ik het niet somber in voor wat betreft de kwaliteit van de politiezorg in Rotterdam, maar we moeten daar zelf ook het nodige voor doen.

Ruud van Middelkoop

den lijve ondervinden.

Soms heb ik wel eens de indruk dat een zekere 'verlinking' aan de top van het politie-apparaat gepaard is gegaan met een 'verrechtsing' aan de basis. In ieder geval vertoont de politie (evenals overigens vele andere overheidsinstellingen) een nog vrij brede kloof tussen leiding en basis. Het is opvallend dat er, terwijl er aan de ene kant nogal wat hoge politie-officieren zijn die politie van onze rechtsstaat aantastende maatregelen proberen te weerhouden, politie-agenten er vaak meningen op na houden die in dezelfde richting van die politici gaan.

Nieuwe politietopman Cees Ottevanger: 'Rijksoverheid moet beginnen bij geldverslindende landelijke diensten'

Commissaris van politie C.M. Ottevanger zal per 1 mei a.s. het nieuwe hoofd Uitvoerende Dienst worden. Op die datum gaat het huidige hoofd, hoofdcommissaris J.A. Blaauw, met functioneel leeftijdsontslag. Een goede gelegenheid om de nieuwe politietopman te vragen voor Info zijn ideeën op papier te zetten over de gevolgen van de huidige rijksmaatregelen voor het Rotterdamse politiebeleid en de relatie met de organisatieveranderingen bij de Rotterdamse politie.

Cees Ottevanger

De dagelijkse berichtgeving over de bezuinigingen cq. veranderingen bij de politie wordt de laatste tijd steeds intensiever en steeds chaotischer. Over welke percentages gaat het(?), welk politieonderdeel moet veranderen(?), welke beleidsterrein vinden we nu weer belangrijk(?), wat vinden de bonden, de korpschef, de burgemeester, de beide ministeries(?), hoe verhoudt dit rapport zich tot al die andere rapporten(?), hoeveel banen gaat dat kosten(?), enz. enz.

Toch lijkt het erop dat de spanning bij de politie vooral wordt bepaald door de bedreiging van de eigen werkgelegenheid, terwijl de spanning bij de overheid voornamelijk wordt veroorzaakt doordat voorgenomen bezuinigingen misschien niet haalbaar zijn. In de eerste plaats omdat de politieambtenaren het niet langer pikken - denk aan de massale protestdemonstratie van 26 oktober 1987 - en ten tweede omdat de vraag vanuit de samenleving naar politiezorg nog steeds een groeiende is:

- meer controle op de maximumsnelheid (120 km/u);
- meer zorg voor slachtoffers van misdrijven;
- intensivering van de criminaliteitsbestrijding in den brede, maar vooral de georganiseerde misdaad;
- meer aandacht voor de milieuproblematiek, het toenemende illegaal gokken en de opkomende computer-criminaliteit, en dan praat ik nog niet eens over de bekende thema's als drugs, fraude en discriminatie.

Effectiviteit

Hoe verkoop ik mijn bezuinigingen en doe toch net of alles beter wordt? Die vraag is tot nu toe alleen nog maar beantwoord met de vondst, dat de politie inefficiënt werkt en dat daar dus winst valt te behalen. Nu zal ik de laatste zijn die denkt dat de politie efficiënter kan, maar het zal iedereen die er over doordenkt toch duidelijk moeten zijn dat er nog wel meer te zeggen valt. Het bovenstaande rijtje, dat nog gemakkelijk kan worden aangevuld, met maatschappelijke misstanden, doet allerleerst de vraag rijzen hoe het staat met de effectiviteit van het politie-optreden. De doelmatigheid (doen we de goede dingen) staat veel te weinig ter discussie. Adviezen als éénmans-surveillance, eten in diensttijd, vrijwillige politie, worden gênante grappen, als je ze afzet tegen de werkelijke problemen waar we in deze maatschappij voor staan. Het is nauwelijks te geloven dat men op beleidsniveau alleen maar weet te kiezen voor centraal aangemoedigde efficiëncymaatregelen. Of, zoals Ien Dales ze afdeed, met 'De 100 maatregeltjes' van Boorsma. Nog steeds zijn politici bereid om strenge wetge-

ving aan te kondigen zonder ook maar de geringste indicatie hoe deze wet dan wel zal worden gehandhaafd.

Waar echt behoefte aan is, is aan keuzes die worden gemaakt waarmee het politieke beleid kan worden gericht. Met andere woorden: zo veel mogelijk op lokaal niveau de prioriteiten bepalen en als het kan voor een paar jaar. Dan is het aan de politiemangers om die politieke keuze te vertalen in adequate politiezorg binnen een (letterlijk) verantwoord budget. Een dergelijke ideale situatie vereist een intensieve dialoog tussen (locaal) overheid en politie.

Niet alleen signaleert de politie bepaalde maatschappelijke trends - politie is één van de weinige overheidsdiensten die steeds actueel van de maatschappelijke breekranden op de hoogte is - naar

• Commissaris Cees Ottevanger

de politiek, maar zij kan ook de omvang van haar eigen bijdrage relativeren.

De opvatting dat de politie maatschappelijke ontwikkelingen kan keren ligt natuurlijk achter ons. De politie kan op crisismomenten interveniëren. Het bestuur zal de signalen uit de samenleving, onder andere van de politie, moeten vertalen in een pakket maatregelen, uit te voeren door een samenhangende groep van diensten en instanties waarvan de politie er één kan zijn. De politiezorg is in dit model een signalerende en een grensbewakende. Tot wetshandhaving is zij reeds lang niet meer in staat en haar vermogen tot rechtshandhaving is discutabel. Ik zou liever spreken van het bewaken van de grenzen van het meest wenselijke, maar mijns inziens wel de huidige realiteit, waarbij helaas de grenzen niet altijd even duidelijk door het bevoegd gezag worden aangegeven. Nu hoeven we daar niet meteen van wakker te liggen, want er gaat natuurlijk ondanks dat ontzettend veel goed.

De Nederlandse politie kan de vergelijking met

bijvoorbeeld het buitenland ruimschoots aan. Ik schat het democratisch perceptievermogen zelfs zeer hoog en de inbedding van de politie in de bestuurlijke besluitvorming wint aan kwaliteit. De discussie over de politie mag chaotisch zijn, maar wordt politiek steeds breder en dieper.

Geldstromen

Vanuit Rotterdam bekeken mogen we niet mopen. Het Beleidsplan 1985-1990 begint langzamerhand zijn uitwerking op diverse terreinen te krijgen. Voor ons het meest in het oog lopend zijn natuurlijk de geldstromen die op gang zijn gekomen. Neem bijvoorbeeld de gelden die voor de nieuwbouw zijn bestemd. Recentelijk is er in het kader van de ombuigingsoperatie weer een financiële injectie richting het Rotterdamse korps gekomen om de automatisering, de herinrichting (in verband met nieuwe organisatorische opvattingen) van gebouwen, de verbindingen (door de bezuinigingen tot nu toe het meest getroffen) en overige veranderingen te financieren.

Het korps zelf betaalt daar dik aan mee, maar goed, de operatie is een inhaalslag en zet ons op een goed spoor. Overigens gaan de landelijke bezuinigingen ook voor ons gewoon door en resulteert het geheel feitelijk in een centraal geleide (want gefinancierde) efficiëntieverbetering.

Jammer dus, dat er centraal zo weinig wordt gezegd over prioriteiten en ook jammer dat men efficiëncymaatregelen heilig verklaart.

Het Rotterdamse Korpsbeleidsplan richt zich onder andere ook op interne verandering ter verbetering van efficiency en effectiviteit. Met veel moeite en inspanningen en hier en daar pijn is dat inmiddels een onomkeerbaar proces geworden. Daar moeten we ook wat geduld mee hebben. Dat gaat niet zomaar en daarom richt ik mij maar op de negentiger jaren. In het laatste decennium van deze eeuw moeten we een inhaalmanoeuvre hebben gemaakt die onze organisatie klaar maakt voor de volgende eeuw (over 12 jaar). Hoe de maatschappij er dan uitziet weten we gelukkig nog niet, maar zeker is dat het niet eenvoudiger zal zijn. Integendeel, steeds sneller zullen nieuwe problemen opdoemen en een politieorganisatie, in het verlengde van het Bestuur, zal alleen maar met flexibiliteit en creativiteit de complexe maatschappelijke verschijnselen aankunnen. Twee dingen die daarbij vooral belangrijk zijn. In de eerste plaats meer bestuurlijke aandacht voor de politie en dan niet op een schoolmeesterachtige manier, maar zodanig dat de bijdrage van de politie adequaat gaat passen in de totale bestuurlijke aanpak (bestuurlijke preventie) en ten tweede meer fundamenteel onderzoek naar organisatie en werktrein van de politie. Laat de Erasmus Universiteit (maar ook andere instituten) zich richten op de problemen waar de politie mee kampt. Want één ding is zeker, de bezuinigingen leiden allereerst tot verschraling op dit terrein. Terwijl er juist nu een groeiende behoefte is aan kennis van allerlei maatschappelijke mechanismen en de invloed die de politie daar al of niet op heeft. De politie zelf zal zich meer open moeten opstellen. De discussie over eigen functioneren aan durven gaan en zich meer moeten richten op het leveren van een bijdrage aan de politieke besluitvorming. Dat vereist een behoorlijke culturele verandering binnen de politie die zich tot nu toe traditioneel erg naar binnen richtte, om niet te zeggen afwendde van de politiek. Ook hier zie ik de laatste jaren gunstige ontwikkelingen. Het Rotterdamse korps heeft zich ondanks, of dankzij bezuinigingen op de goede weg begeven en het is nu van het grootste belang dat dit proces bestuurlijk (politiek) wordt begeleid en onder-

• 'De politie-ambtenaren pikken het niet langer'. Demonstratie van 26 oktober 1987

steund. Een open en intensieve communicatie is daarbij van levensbelang. De WPB-rapportage (Werkgroep Politie-Budget) op basis van recente metingen in 21 gemeenten suggereert dat we inmiddels in staat zijn het politie-produkt te meten en dat we nu alleen nog maar even wat scheefgegroeide verhoudingen hoeven recht te trekken. Dit is een verkeerd beeld en ik waarschuw er ernstig tegen.

De metingen zijn een goed begin van een zeer moeilijke weg. De metingen zijn nog zeer onvolkomen, c.q. onvolledig. Niet alleen bestaat er nog lang geen zekerheid omtrent de te gebruiken meetpunten, maar bovendien is registreren bij de politie nooit sterk ontwikkeld (dit is zacht uitgedrukt) en valt er dus op het cijfermateriaal af te dingen. Het is toch veelzeggend dat de WKA-operatie (Werkgroep Kwantitatieve Aspecten:

met gelijke maat gemeten) als voornaamste resultaat de constatering opleverde, dat er dringend behoefte is aan een bedrijfsadministratie bij de gehele Nederlandse politie. Bovendien is dit meten op basis van een nog te bouwen bedrijfsadministratie slechts een onderdeel van het gehele sturingsmodel dat wordt nagestreefd. Immers, de criminaliteitscijfers moeten ernaast worden gelegd, aangevuld met een verantwoord marktonderzoek en diepte-interviews met maatschappelijke sleutelfiguren. Het geheel staat nog volledig in de kinderschoenen. Ik kan het gemakkelijk zeggen, omdat Rotterdam in deze ontwikkeling, samen met onder andere Amsterdam, voorop loopt. Beleidsbeslissingen op basis van het materiaal dat nu voorhanden is, is levensgevaarlijk. Als er dan toch wat moet gebeuren, het totale politiebudget is gefixeerd op f. 3,5 miljard, zou de Rijks-overheid wat mij betreft kunnen beginnen bij geldverslindende landelijke diensten en de beide ministeries zelf, waar intensivering van de samenwerking zeker winst moet opleveren. En overigens geloof ik in intensivering van de samenwerking tussen de 4 grote steden. Het grootste gedeelte van de landelijke criminaliteit speelt zich daar af. De maatschappelijke problemen zijn vergelijkbaar en de interne organisatieproblemen zijn van eenzelfde schaal. Wat mij betreft maken de 4 grote steden zich gezamenlijk sterk; als het dan toch om efficiency gaat!

Cees Ottevanger

Preventief beleid vereist de medewerking van alle betrokkenen Veel voorkomende criminaliteit; een wijze van samenleven?

De redactie van Info heeft pg.-burgemeester Bram Peper gevraagd een bijdrage te leveren aan de gewestelijke discussie over het politiebeleid, met name door aandacht te besteden aan de invloed van sociale verbanden op het verschijnsel 'veel voorkomende criminaliteit'

Bram Peper

De vraag van de redactie is een een lastige, die ongetwijfeld door mijzelf is opgeroepen door in mijn Nieuwjaarsrede o.a. in te gaan op de functie en afnemende betekenis van het maatschappelijk middenveld. Niet alleen een lastige vraag, maar ook een uiterst relevante vraag. Het leggen van een relatie tussen de ontwikkeling van het maatschappelijk middenveld en het verschijnsel veel voorkomende criminaliteit verheldert de probleemstelling en geeft (tenminste) aanwijzingen voor oplossingen, voor de wijze waarop (ook) met het probleem van de kleine criminaliteit moet worden omgegaan.

Nieuwe aandacht voor maatschappelijke middenveld

In eerder genoemde Nieuwjaarsrede heb ik - aansluitend bij de toenemende belangstelling voor dit onderwerp - getracht een bijdrage te leveren aan de discussie, door in te gaan op de functie en de afnemende betekenis van het maatschappelijke midden, alsmede de consequenties daarvan voor de samenleving. Daarbij spelen (zeer beknopt samengevat) de volgende noties een rol.

In de meest elementaire vorm bestaat het middenveld uit al die door mensen, zo veel mogelijk in

vrijheid aangebrachte, aangegane en overgenomen sociale betrekkingen, sociale verbanden of organisaties, waardoor een maatschappij een samenleving wordt. Rond een bepaald thema of bepaalde zingeving zijn mensen bij elkaar gebracht of hebben zij elkaar - voor kortere of langere tijd - opgezocht. Bij sommige sociale verbanden is de keuze beperkt of in het geheel niet gegeven (de familie, de buurt, de wijk of het dorp), andere berusten in hoofdzaak - namelijk afhankelijk van de beschikbare wensen en middelen - op een eigen keuze. Duidelijk zal zijn dat het maatschappelijke middenveld zeer geschakeerd is, zowel naar doelstellingen, naar zingevingen, alsook naar de omvang van sociale verbanden en organisaties die in het geding zijn.

De voorgeschetste sociale verbanden vervullen in de samenleving uiterst belangrijke functies. Deze functies zijn mijns inziens in het laatste decennium onvoldoende gewaardeerd, niet in de laatste plaats door sociaal-democraten.

- Voor het individu, de burger geeft het middenveld een identiteit, een stelsel van normen en waarden, sociale binding en sociale controle, en brengt het een verbinding tussen doel en middel.
- Voor de overheid geeft het middenveld het zo noodzakelijke tegenspel tegen al te mechanische en bureaucratische interventies, geeft het inzicht in doelen en beweegredenen, geeft het de mogelijkheid bepaalde taken - moreel dan wel financi-

eel gesteund - ten algemene nutte te verrichten. Kenmerkend voor een enigermate volwassen democratie is dat zij een krachtig ontwikkeld middenveld kent, als resultante van de vrijheid van burgers - uiteraard in een zekere gebondenheid aan regels en spelregels - zich te verenigen, hun belangen te verdedigen en van hun opvattingen te doen blijken. De 'sociale democratie' waar sociaal-democraten vroeger veel over spraken.

Individualisering

De betekenis van het maatschappelijke middenveld is afgenomen, onder andere door het proces van individualisering, ofwel de negatieve bijverschijnselen van het individualiseringsproces. Het lijdt geen twijfel dat in de afgelopen twintig jaar maatschappelijke organisaties, die als middelaar tussen overheid (staat) en individu functioneerden, in hoog tempo aan betekenis hebben ingeboet. Het slagwoord is dan uiteraard ontzuiling, maar het proces heeft een bredere strekking dan de traditionele zuilenorganisaties. Het functieverlies van het maatschappelijk midden ligt vooral in het verlies aan normstelling die van deze organisaties uitging. Zij vormden als het ware de verstaalslag tussen staat en individu en wel in beide richtingen!

De erosie van het maatschappelijk midden is niet over de hele linie even intensief geweest. In sommige sectoren zijn nog steeds relatief hechte sociale verbanden aanwijsbaar (onderwijs, gezondheidszorg en economie), zij het dan ook in die situaties sprake is van een gewijzigde functie: een zakelijker houding van de 'leden' tegenover deze grote organisaties, in de zin van 'voor wat, hoort wat'.

Het functieverlies van het maatschappelijk middenveld heeft een aantal gevolgen. In naam er twee. Allereerst heeft dit functieverlies tot gevolg dat mensen (individuen) meer hun eigen weg moeten zoeken in de maatschappij. Belangrijke, ook normatieve oriëntatiekaders zijn weggevalen. Men wordt gedwongen in het maatschappelijk verkeer - bij onduidelijke spelregels - zichzelf

te redden. Een tweede gevolg van de terugtrek van het maatschappelijk midden is dat de overheid - ondanks alle suggesties van het tegendeel - een veel directer contact onderhoudt met de burgers. De communicatie en confrontatie tussen burgers en overheid zijn ontdaan van vele maatschappelijke tussenschakels en voltrekken zich derhalve veel directer. De burgerij moet zich in toenemende mate verantwoorden tegenover representanten van de bureaucratie, in een waaiend lopend van reinigingspolitie tot en met sociale rechercheurs. Weinigen houden kennelijk hun straatje schoon, en de sociale controle hebben we uitbesteed.

De oproep om meer aandacht te besteden - juist in de kring van de sociaal-democraten - aan het maatschappelijk midden is dus geen 'hang naar het verleden'. Waar het om gaat is dat de functies

• Bram Peper

die dit maatschappelijk midden vervult - in welke andere, moderne vormen dan ook - niet gemist kunnen worden. Maar ook, dat voor dit functie-verlies aan de overheid een rol wordt toebedeeld, een taak wordt toegekend, waartoe zij niet geëquipeerd is. Het consumptisme richting overheid: voor zeer vele, maatschappelijke problemen richt de burger zich tot de overheid in de positie van een consument, die zo goed en zo efficiënt mogelijk behandeld wil worden.

Relaties verschijnsel veel voorkomende criminaliteit

Naast vele ontwikkelingen, kan ook een verschijnsel als veel voorkomende criminaliteit worden beschouwd vanuit het perspectief van de afgenomen betekenis van het maatschappelijk midden. Ter illustratie een schets van twee invalshoeken: de oorzaak en de preventie/de bestrijding. Aan het verschijnsel veel voorkomende criminaliteit liggen vele oorzaken ten grondslag. Werd aanvankelijk gedacht dat de veel voorkomende criminaliteit - mede gevoed door sociale- en sociaal-psychologische theorieën (met als steekwoorden: vrijheid, zelfontplooiing, tolerantie, openheid, etc.) - gemarginaliseerd zou kunnen worden, het tegendeel blijkt waar. Gelijk oplopend met de toeneming van de veel voorkomende criminaliteit was sprake van een afkalving van het maatschappelijk midden; een zekere ontbinding van traditionele sociale verbanden, waarbinnen het gedrag van individuen effectief werd genormeerd (gezin, kerk, vereniging, buurt, school, etc.). Het is niet toevallig dat deze ontwikkelingen zich met name in grootstedelijke agglomeraties manifesteren; juist de samenballing van mensen en functies (wonen, werken, voorzieningen, etc.) maken de stad bij uitstek geschikt als broedplaats van nieuwe maatschappelijke ontwikkelingen.

Er ontwikkelde zich géén (nieuwe) individuele of groepsgebonden vorm van zelfnormering/zelfregulering. In tegendeel, er ontstond een 'normatief vacuüm', dat in een periode van teruggaande economie en een groeiende werkloosheid extra scherpe kanten kreeg. In plaats van een correctie hierop vanuit maatschappelijke verbanden, is vaker sprake van een acceptatie van deze nieuwe 'normen': autodiefstal als tijdverschijnsel, het

'lenen' van fietsen, het 'proletarisch' winkelen, etc. Naast de vele positieve effecten van het individualiseringsproces, is er nadrukkelijk ook sprake van negatieve. Het individu heeft zich teruggetrokken in 'eigen, kleine kring', het eigen belang staat voorop, de leefwereld is beduidend verkleind. En daarmee mist het individu de integratiekaders, de aanreiking van normatieve oriëntaties, die zo belangrijk zijn voor de regulering van het gedrag. Maar niet alleen het individu, ook organisaties en instituten (bijvoorbeeld de overheid) missen door een verzwakt maatschappelijk midden het noodzakelijke tegenwicht. Het is niet toevallig dat eerst recent wel van 'overheidsvandalisme' wordt gesproken, als uitdrukking voor een willekeurig, onvoorspelbaar en onzorgvuldig overheidshandelen.

Rijk en gemeentelijke overheid

Indien het verschijnsel van veel voorkomende criminaliteit vanuit dit perspectief wordt gezien, zijn er ook consequenties aanwijsbaar voor preventief optreden, voor de bestrijding ervan. De wijze waarop veel voorkomende criminaliteit bestreden zou moeten worden, kent vele aspecten. Over één belangrijk principe bestaat echter overeenstemming: de maatschappij als geheel en de rijk- en gemeentelijke overheid daarbinnen hebben tot taak een substantiële bijdrage te leveren aan normhandhaving. De strafrechtspleging dient in het verlengde daarvan het onmisbaar sluitstuk te zijn.

Een dergelijk uitgangspunt zegt iets over de rol van de overheid, van justitie en politie in samenhang met de rol van de maatschappij zelf. De overheid (en daarmee de politieke partijen) heeft tot taak tal van regelingen en voorzieningen te treffen, die het welzijn van de samenleving bevorderen. De overheid zal daarbij van mogelijkheden en instrumenten moeten gebruiken, die voor de maatschappij (de burgers) inzichtelijk en rechtvaardig zijn, die blijken geven van kwaliteit en service/dienstverlening. Een overheid die een voorspelbaar gedrag vertoont en een visie heeft, levert daardoor een bijdrage aan het normbesef van de samenleving. Eenzelfde gedrag mag en moet geëist worden van politie en justitie. Een consistent en rechtvaardig optreden, op een wijze die als zodanig herkenbaar is voor de burgers, is een essentiële voorwaarde voor welk preventief beleid dan ook.

Ten aanzien van de politie dient men zich te realiseren dat - met name in de grote steden - de werkdruk enorm is toegenomen, juist omdat de sociale verbanden niet meer of veel minder functioneren. Voor zeer vele problemen lijkt het opbellen van de politie een voor de hand liggende reactie te zijn. Volstrekt duidelijk moet echter zijn - dat gezien de oorzaken van veel voorkomende criminaliteit - al deze activiteiten onvoldoende effect zullen hebben indien de samenleving zelf daarbij niet betrokken is, of zich niet betrokken voelt. Het is onjuist om het voorkomen van veel voorkomende criminaliteit als bijvoorbeeld een taak van de po-

litie te beschouwen. Om maar heel duidelijk te zijn: de politie is geen vormingsinstituut! Preventief beleid inzake een maatschappelijk probleem (veel voorkomende criminaliteit) vereist de medewerking van alle betrokkenen. Van de politie mag worden verwacht dat zij bij de uitoefening van de taak probeert sociale verbanden (en dus kaders voor sociale controle) op te sporen. Dat is het grote belang van het werken in de wijk. Netwerken opbouwen waarbinnen verantwoordelijkheden gedragen worden; een uitdaging voor politie en samenleving. Er moet een samenwerkingsstrategie worden gevolgd. En daar wrekt zich het verzwakte maatschappelijk middenveld; oude verbanden zijn verdwenen, nieuwe vormen zijn nog niet voorhanden. Maar daar zal wel naar gezocht moeten worden, dan wel waar mogelijk zullen deze gestimuleerd moeten worden.

Halt

De gemeente Rotterdam poogt, met haar bestuurlijke preventie-beleid dat reeds in 1981 werd ingezet met de start van Buro HALT, deze leemtes te vullen c.q. nieuwe wegen in te slaan om aan de negatieve gevolgen van deze ontwikkeling het hoofd te bieden. Hierbij kan worden gedacht aan: het VIC-project bij de RET (door het creëren van enkele honderden arbeidsplaatsen t.b.v. Voorlichting, Informatie en Controle is het zwartrijden en het vandalisme teruggedrongen), het vandalismebeleid via Buro HALT (er is sprake van een lichte, maar bemoeiigende daling van de schade), de ontwikkeling en uitvoering van experimenten die in het kader van het 'beleidsplan samenleving en criminaliteit' door het Rijk worden gefinancierd, te weten de samenwerkingsprojecten tussen Buro HALT, politie, justitie, gemeentelijke beleidsaf-

• 'De communicatie en confrontatie tussen burger en overheid voltrekken zich veel directer'

delingen en maatschappelijke kaders op Boulevard Zuid en Bispo/Kop van Zuid, alsmede het experiment Supportersbeleid bij de stichting Feyenoord. Tevens worden plannen ontwikkeld tot een gezamenlijke aanpak van de kwaliteit van de woonomgeving. Daarbij wordt heel nadrukkelijk gedacht aan kleinschalige projecten, juist omdat die een behapbare context vormen voor het stimuleren van een gezamenlijke inzet, vanuit een gezamenlijk belang. Een samenwerkingsstrategie is - gegeven de aard van het probleem - noodzakelijk. Dat betekent echter ook dat de initiatieven niet uitsluitend door de overheid genomen hoeven te worden. Uiteraard mogen van de overheid initiatieven worden geëist. Maar - naar mijn wijze van zien - mogen evenzeer initiatieven worden verwacht van politieke partijen, maatschappelijke instellingen, verenigingen en bewoners.

Via die werkwijze wordt wellicht een bijdrage geleverd aan het maatschappelijk midden 'nieuwe stijl'.

Bram Peper

Mening hangt af van antwoord op de vraag: Wijkteams: heerschappijfunctie of verkeersfunctie?

Het opentrekken van nóg een blik agenten helpt niet in de bestrijding van misdaad. De afgelopen 15 jaar nam bijvoorbeeld het aantal politiemensen per honderdduizend inwoners met bijna de helft toe. Beter werk werd er daardoor niet afgeleverd (R.P. Mulder, Samenhang en politiezorg, rapport SCP, Den Haag 1986). Een enkele melding van een misdrijf ging de belastingbetaler inmiddels wel ongeveer f. 300,- en een hulpverleningskontakt gemiddeld f. 900,- kosten. Het is dus niet zo gek, dat men is gaan denken in termen van 'het bestaande anders organiseren' in plaats van 'nog meer van hetzelfde'.

Thom Holterman

Het is mogelijk je daarbij te bepalen tot herstrukturering en dekonsentrasi van politiekorpsen. In het kader van de budgetproblemen zal dat zelfs van hoger hand - zo nodig - worden afgedwongen (door ombuiging en afslanking moet er f. 136 miljoen ingeleverd worden). De beroepsgroep o.l.v. J. Kremers, die zich met de budget- en ombuigingsproblematiek bezighoudt, heeft maatregelen voorgesteld die in de lokale sfeer een totale besparing op de politie van f. 235 miljoen belopen (Stcrt. 1988, nr.36).

Dat er gereorganiseerd moet worden, zal ongetwijfeld nodig zijn. Het eindrapport Kleine Criminaliteit van de Commissie Roethof levert daarvoor een belangrijk richtsnoer. De Cie Roethof wijst op de kleine criminaliteit als een akkoot maatschappelijk probleem. De commissie ziet geen heil in méér politie; ze pleit voor terugdringing van de oorzaken.

Kapitalistische produktiewijze

Het is alweer een tijd terug dat juist die oorzaken bediscussieerd werden. Deze werden geprojecteerd vanuit de analyse van een kapitalistische maatschappij. Dat was in de jaren zestig toen maatschappij-kritische psychiaters als Fromm, Laing, Cooper werden bestudeerd. Een van de centrale vragen was of een samenleving in haar geheel ziek kon zijn. En dat vonden we. Inmiddels heb ik niet de indruk gekregen, dat die beter is geworden. Evenmin is het kapitalisme afgeschaft (of zich dat zo maar laat afschaffen is een heel andere vraag). De kapitalistische produktiewijze heeft bijvoorbeeld nog steeds als turbo de produktie om de meerwaarde. Het produktiestelsel is daar naar gericht. Er moet geproduceerd worden, méér, méér. Er moet afzet zijn, er moet een grote omloopsnelheid van steeds meer wegwerpartikelen zijn... Een dergelijk produktiestelsel stimuleert het onvermogen tot uitstel van bevrediging, omdat het gebaseerd is op het maatschappelijk aanvaardbaar gemaakte: Leef nu, betaal later. Behoeften moeten onmiddellijk bevredigd worden; niet goedschiks, dan maar kwaadschiks: de specifiek erbij passende vormen van criminaliteit presenteren zich.

Schaalverkleining

Het betreffende produktiestelsel noopt tot gigantisering en totalisering, niet alleen van de produktiemiddelen (enorme fabrieken, kernenergiecentrales, vuilverbrandingsovens), maar ook van de produktieorganisatie (multi-nationale ondernemingen). Die gigantisering, die schaalvergroting plant zich in veel meer maatschappelijk sektoren voort dan alleen in die van de produktie. Denk alleen al in de sfeer van het onderwijs met zijn

'mammoetscholen'. Het is dus niet zo verwonderlijk dat als reactie daarop de roep om dekonsentrasi en schaalverkleining klinkt. Toch is dat op zichzelf onvoldoende. Het goede van de Cie Roethof is nu, dat die dit doorzien heeft. Zij pleit immers voor schaalverkleining van sociale verbanden (zoals scholen, sport- en supportersverenigingen, naast woningbouwcorporaties). Wanneer ik dit overneem is dat niet omdat het kleine zo mooi is, maar omdat binnen kleinere (sociale) verbanden persoonlijke relaties kunnen ontstaan, waarbinnen normoverdracht mogelijk is. Dáár zit één van de grote hedendaagse maatschappelijke structurele tekortkomingen.

Nu is het zo dat iemand die voor de toename van sociale controle pleit, vaak het verwijt krijgt een maatschappijmodel aan te bieden dat de autonomie en de keuzevrijheid van de leden van de gemeenschap (sterk) belemmert en verkleint. Dat is voor een beetje terecht. Het doel is immers de autonomie te verkleinen en de keuzevrijheid te belemmeren voorzover het gaat om andermans lichamelijke integriteit en persoonlijke bezittingen aan te randen. Het verwijt is echter grotendeels niet terecht. De samenleving zal het produkt van menselijke keuzen blijven, die telkens opnieuw moeten worden gemaakt (zoals J. van Kemenade in ander verband uitdrukte; De Volkskrant, 27.2.1988). Ik wil dat element van de sociale controle in relatie tot een andere visie op het produktiestelsel meegewogen zien in het denken over het binnengemeentelijk dekonsentreren van het politieapparaat, over het instellen van wijkteams. Zónder tevens te streven naar instelling van kleinere (sociale) verbanden en een ander produktiestelsel, zal een anders georganiseerd politieapparaat namelijk niet leiden tot het gewenste doel: terugdringing van criminaliteit.

We moeten bij dit alles overigens niet de illusie hebben in staat te zijn criminaliteit tot nul te kunnen terugdringen. Elke samenleving zal een hoeveelheid aan haar tijd aangepaste criminaliteit 'produceren' en een variëteit van reacties daarop bedenken (wie snel een overzicht wil, leze P. van Dellen, Misdaad en straf in Nederland, Assen, 1987).

Menselijke maat

In de kleinere sociale verbanden zoals ondermeer de Cie Roethof bedoelt, kan een normstellend gedrag 'getoond' worden en een toezicht binnen persoonlijke relaties ontstaan. Dit verlangt van iedereen, en met betrekking tot de 'kleine' criminaliteit met name in de relatie ouderen/jongeren, een bereidheid om het belang van respect voor andersmans lichaam en eigendommen actief uit te dragen ('leren door doen'). Dát is de normatieve boodschap van de Cie Roethof. En daar zit een structurele boodschap aan vastgeknoot: ver-

kleinde schaal (van de sociale verbanden). Het idee van schaalverkleining is in de literatuur ondermeer bekend als het organiseren en het bouwen naar de 'menselijke maat' (zie ondermeer mijn Recht en politieke organisatie, Zwolle, 1986). Het instellen van wijkteams is in verband te brengen met het organiseren naar de menselijke maat. Maar ik wil dat niet los zien van zijn ideologische implicatie, de keuze tussen de menselijke maat versus het gigantiseren. Wie konkwent het uitgangspunt van de menselijke maat kiest, hoort een eraan gekoppelde anti-kapitalistische keuze tot uitdrukking te brengen. Het is in het licht van die implicatie dat ik het idee van de konsentratie van het politieapparaat en wijkteams wil bezien. Het gaat dan om een machtskritisch perspectief.

Heerschappijfunctie en verkeersfunctie

Het politieapparaat verricht als onderdeel van een repressieve staat een heerschappijfunctie. Dit apparaat is daarbij te zien als een van de instrumenten ter instandhouding van het kapitalistische produktiestelsel. Met behulp van dit instrument wordt heerschappij uitgeoefend om het met het produktiestelsel samenhangende maatschappelijke stelsel te beschermen tegen de toenemende aanvallen erop van alle kanten. Dat hoeft natuurlijk niet haar enige functie te zijn. Zo is er ook een verkeersfunctie aan te geven. Een politiebureau kan in die optiek een maatschappelijk centrum zijn waar informatie en eerste hulp bij ongelukken wordt verstrekt, waar geld geleend kan worden en waar zelfs bibliotheken gevestigd kunnen zijn. Een dergelijke verkeersfunctie kan een

• Thom Holterman

naar dat beeld ingericht politieapparaat ook in een kapitalistische 'omgeving' vervullen (zie Van Benthem van den Bergh in zijn De staat van geweld, Amsterdam, 1980, p.59, die erover verhaalt m.b.t. Japan).

Het wijkteam in een politiebureau als wijkcentrum ingericht? Als structurele uitwerking van de menselijke maat in een anti-kapitalistische omgeving, zeg ik daar geen neen tegen. Is de wil om de sociale omgevingsfactoren anti-kapitalistisch te richten afwezig, dan verwacht ik echter niet veel goeds. Het is dan een regelrechte invulling van een staatskontrole model (zie J. Hes, De wasmidelfunctie van ons strafrecht, in NJB, 1988, nr. 8), ter perfektionering van de heerschappijfunctie. In dat beeld gaat het erom met het wijkteam in de buurten de rust te bewaren, zodat gecentraliseerde diensten ongestoord hun grote werk kunnen verrichten (zoals de politieke aanpak van het 'gewelddadig politiek aktivisme'; verg. C. Fijnaut in Delikt en Delinkwent, 1987, nr. 8). De vraag: 'Wat denk je van wijkteams?' vind ik dus niet zo simpel te beantwoorden.

Thom Holterman

'Sociale veiligheid' steeds meer in de belangstelling De straat is van iedereen

Als we het hebben over Openbare Orde, kunnen we sociale veiligheid niet over het hoofd zien. Op het gebied van Ruimtelijke Ordening kunnen er maatregelen worden genomen die preventief werken op een veilige omgeving, zegt Marion Goes, lid van het bestuur van de Rooie Vrouwen Rotterdam.

Marion Goes

Een aangepaste omgeving maakt de openbare ruimte niet per definitie veiliger, maar het gevoel van veiligheid wordt erdoor vergroot en er is minder gelegenheid tot het plegen van een overval of seksueel geweld. Repressieve maatregelen zullen echter noodzakelijk blijven.

Onveilige plekken in de stad

Straten, pleinen en parken behoren tot de openbare ruimte. Iedereen, vrouw en man, jong en oud, heeft in principe het recht om daarvan gebruik te maken.

In de praktijk blijkt dat veel mensen zich belemmerd voelen in hun vrijheid om gebruik te maken van die openbare ruimte. Er zijn talloze mensen die 's avonds bepaalde plekken mijden: donkere

onveiligheid oproepen en naar plekken waar daadwerkelijk sprake is van met name seksueel geweld.

In Rotterdam houdt de stichting Vrouwen, Bouwen & Wonen zich bezig met onderzoeken en maatregelen tegen sociale onveiligheid. Vorig jaar werd in Utrecht een congres gehouden met als titel 'Buiten gewoon veilig', en er is een boek uitgegeven met dezelfde titel. Zowel op het congres als in het boek zijn aan de hand van onderzoeken in Leiden en Utrecht ruimtelijke maatregelen aangegeven die het gevoel van onveiligheid en de dreiging van seksueel geweld kunnen verminderen. Het boek bevat onder andere een lijst met praktische aandachtspunten en voorstellen voor ruimtelijke maatregelen. De lijst kan gebruikt worden door bewoners, planners en ontwerpers om zowel de bestaande onveilige situaties te verbeteren als om nieuwe plannen al bij voorbaat zoveel mogelijk sociaal veilig te maken. Uiteindelijk moet het buiten gewoon veilig zijn, terwijl het nu nog vaak buitengewoon is, als het buiten veilig is.

Weinig aandacht bij Ruimtelijke Ordening

Ruimtelijke Ordening speelt een erg belangrijke rol. Toch is sociale veiligheid een relatief nieuw begrip in de Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening. Enkele jaren geleden werden de problemen rond seksueel geweld niet of nauwelijks in verband gebracht met de inrichting van de openbare ruimtes. Veiligheid bij het bouwen van woningen en gebouwen heeft wel altijd grote belangstelling gehad. Er wordt dan gedacht aan zaken als brandveiligheid, constructieve veiligheid en gebruiksveiligheid.

In de Ruimtelijke Ordening wordt slechts rekening gehouden met verkeersveiligheid. Het wordt tijd dat daar verandering in komt. Niet alleen Vrouwen, Bouwen & Wonen is druk in de weer. In februari 1987 is er een nota verschenen vanuit de sector Ruimtelijke Ordening en Stadsvernieuwing van de gemeente Rotterdam. In het kader van het facetbeleid vrouwenemancipatie heeft beleidsmedewerker Erik Tijdgat aan-

gegeven wat er in de sector gebeurt en gaat gebeuren op zijn vakgebied ten aanzien van vrouwenemancipatie:

- lijst opstellen van criteria op grond waarvan stedenbouwkundige plannen, verkeersplannen en woningbouwplannen op consequenties voor vrouwen kunnen worden getoetst;
- onderzoek naar bestrijding van kleine criminaliteit;
- inventarisatie van wat er in Rotterdam voor maatregelen genomen worden en daaruit voortvloeiend uitbreiding daarvan;
- mededinging naar de aanmoedigingsprijs voor die stad die het meest actief is met het voeren van een sociaal veiligheidsbeleid voor vrouwen buitenshuis (uitgeleend door de stichting Vrouwen, Bouwen & Wonen).

Straatverlichting onvoldoende

In de nota wordt terecht opgemerkt dat de gemeente Rotterdam aan één cruciaal punt volstrekt onvoldoende aandacht besteedt: de openbare verlichting. Een aantal jaren geleden heeft de raad, op voorstel van het GEB, besloten om openbare verlichting alleen langs routes naar de voordeur van de woning aan te leggen. Het direct gevolg van deze maatregel is dat vele openbare parken, binnenterreinen en achterpaden van verlichting verstoken blijven. Aan het principe dat de openbare ruimte voor iedereen op elk tijdstip eenzelfde toegankelijkheid moet hebben, wordt op deze wijze niet voldaan. Daarom moet het raadsbesluit te bezuinigen op openbare verlichting worden teruggedraaid. Liever vandaag dan morgen!

Belangrijke vooruitgang

In december 1986 is het rapport verschenen van ir. H. van Eijs van het bureau Ruimtelijke Vormgeving te Delft, dat zij heeft geschreven in opdracht van de Dienststructuur Ruimtelijke Ordening en Stadsvernieuwing. Met het verschijnen van 'Emancipatoire aandachtspunten in stedenbouwkundige plannen' is voldaan aan de eerste opdracht, zoals genoemd in de nota van Erik Tijdgat. De volgende stap is het omzetten van de aandachtspunten in daadwerkelijk beleid.

In het afgelopen jaar hebben verschillende afdelingen een vergadering gewijd aan het onderwerp 'Sociale Veiligheid'. Zowel in die afdelingen als bij de Rooie Vrouwen is een motie aangenomen, die zal moeten leiden tot een veiliger Rotterdam. Daarover zal in de volgende Info meer te lezen zijn. Allereerst zullen we in de komende gewestelijke vergadering over openbare orde van gedachten wisselen over het belang van Rotterdam dat toegankelijk is voor iedereen op elk moment.

Marion Goes

• Marion Goes

tunneltjes, stille fietspaden langs dichte struiken, routes langs blinde muren, afgelegen bus- en tramhaltes, treinstations. Met name vrouwen blijven deze plekken als bedreigend te ervaren. De laatste maanden verschijnen er in kranten en tijdschriften regelmatig artikelen over sociale veiligheid. In grote steden vinden steeds meer onderzoeken plaats naar plekken die dat gevoel van

nederlandse vereniging
humanitas

voor maatschappelijke dienstverlening en samenlevingsopbouw

Humanitas helpt mensen
Mensen helpen Humanitas

Wordt lid!

Vereniging Humanitas, afdeling Rotterdam

Pieter de Hoochweg 110, 3024 BH Rotterdam, tel. 4250101

Criminaliteit en Samenleving

Criminaliteit vergroot kans op maatschappelijke ongelijkheid

'De toenemende criminaliteit is één van de sociale problemen waarmee wij in de samenleving te kampen hebben. De gedachte dat het criminaliteitsprobleem wel meevalt, omdat het iets is wat sterk wordt gevoed door de media en reactionaire groeperingen, wordt steeds meer naar de achtergrond verdrongen. De criminaliteitscijfers liegen er niet om. De tijd dat studenten Criminologie op hun vraag 'Wat moeten wij doen om de stijgende criminaliteit te voorkomen?' van prof. Nagel het antwoord kregen: 'een ander ochtendblad lezen', is voorgoed voorbij.' Dat vindt pg. Gerda Korteland, als criminologe werkzaam bij de Rotterdamse gemeentepolitie. Wij vroegen haar om een bijdrage over de redenen van crimineel gedrag.

Gerda Korteland

De bestrijding van de criminaliteit en de preventie ervan baart de overheid steeds meer zorgen. Het verschijnen van de regeringsnota 'Samenleving en Criminaliteit', tot stand gekomen naar aanleiding van de rapportage van de Commissie Roethof, getuigt hiervan. Kern van de nota is de sterk toegenomen normvervaging. Normvervaging betekent dat niet meer duidelijk is welke waarden en normen binnen de samenleving belangrijk zijn. Dit heeft als gevolg dat mensen het niet meer zo nauw nemen met het in acht

Crimineel - of normafwijkend - gedrag is niet klassegebonden. Het komt voor bij alle lagen van de bevolking. De vorm van criminaliteit vertoont echter grote verschillen. In de hogere klasse komt criminaliteit voor in de vorm van fraudes en oplichting, de zogenaamde witte boordencriminaliteit. Deze vorm van criminaliteit kent niet altijd aanwijsbare slachtoffers. Het zijn vaak instanties, zoals de overheid. Vormen van kleine criminaliteit, inbraken, diefstal, autokraken e.d., die veel voorkomen in de lagere sociale klasse, behoren tot de criminaliteit met duidelijk aanwijsbare slachtoffers. Het veelvuldig voorkomen van kleine criminaliteit leidt ertoe dat mensen zich steeds

verdiert.

Volgens de visie van de PvdA draagt de maatschappelijke ongelijkheid, die gekenmerkt wordt door een ongelijke verdeling van kennis, macht en inkomen bij aan het ontstaan van criminaliteit. Opheffing van deze ongelijkheid zal de criminaliteit verminderen. Op dit moment dreigt de sociale ongelijkheid groter te worden en de stijgende criminaliteit leidt ertoe dat mensen zich sterk in hun bewegingsvrijheid voelen aangetast.

De stijgende criminaliteit en vooral de kleine criminaliteit met aanwijsbare slachtoffers manifesteert zich met name in de centra en de oude wij-

• Gerda Korteland

ken van de grote steden. Dit is ook het geval in Rotterdam. In de oude wijken wonen ook de meeste slachtoffers van criminaliteit. Dit betekent dat, wanneer niet wordt ingegrepen, het criminaliteitsprobleem onafwendbare gevolgen zal hebben voor de meest kwetsbare groepen in de samenleving, die wonen in gebieden die het meest door criminaliteit worden geteisterd.

Criminaliteit draagt dan bij aan vergroting van de maatschappelijke ongelijkheid. Deze situatie kan er toe leiden dat degenen die in een achtergestelde positie verkeren zich niet meer bij de samenleving betrokken voelen en zich op den duur ook niet meer gebonden achten aan de waarden en normen die de samenleving stelt.

Ongelijkheid

Criminaliteit is het gevolg van een maatschappelijke ongelijkheid die zich uit in onder andere ongelijke kansen op onderwijs en op de arbeidsmarkt. Deze oorzaken kunnen wij op korte termijn niet beïnvloeden. Dit betekent dat wij ons op korte termijn met de criminaliteitsbestrijding zullen bezig moeten houden. Korte termijn maatregelen hebben bijvoorbeeld betrekking op het wegnemen van de aanleiding tot het plegen van criminaliteit. Voorbeelden hiervan zijn het aanstellen van huismeesters, controleurs op de tram, het aanbrengen van verlichting en de inrichting van de woonomgeving. Dit zijn overigens ook maatregelen die de werkgelegenheid en de afname van de angstgevoelens ten goede komen. Vervolgens zullen wij ons moeten afvragen wat de taak en functie is van justitie en politie binnen de samenleving en waar zij bij de bestrijding van de criminaliteit hun aandacht op moeten richten. Aan de bestrijding van welke vormen van criminaliteit dient prioriteit te worden gegeven en op welke wijze dient dit te gebeuren?

Ik vind het belangrijk dat binnen de PvdA aandacht wordt besteed aan de bestrijding van de criminaliteit die, indien dit niet gebeurt, de kans op maatschappelijke ongelijkheid vergroot. Bestrijding van de criminaliteit die gericht is op integratie van de meest kwetsbare groepen in de samenleving. Ook het optreden van politie en justitie dient hiertoe bij te dragen.

Uitbreiding van politie en justitie en uitbreiding van hun bevoegdheden, resulterend in een krachtig repressief optredend apparaat acht ik niet de enige en juiste weg.

Gerda Korteland

• De verontrusting over de milieuverontreiniging leidde tot opname in het strafrecht

nemen van de regels die hieruit voortvloeien. Normvervaging ontstaat ook wanneer regels zo ingewikkeld zijn dat ze haast niet meer te volgen zijn of wanneer ze tot ongelijkheid leiden. Dit roept de vraag op: handhaving van welke regels is essentieel voor mens en samenleving?

Wat is criminaliteit?

Criminaliteit is door de wet strafbaar gesteld gedrag. Wat criminaliteit is of tot criminaliteit wordt benoemd kan veranderen. Een voorbeeld hiervan is de milieuverontreiniging. De verontrusting hierover leidde tot opname in het strafrecht. Een omgekeerde beweging zien wij bij de veranderingen in de zedelijkheidswetgeving. Binnen de samenleving bestaat geen consensus over (de interpretatie van) wat wel en wat niet is toegestaan en hoe onaantoonbare gedragingen bestreden moeten worden. Dit heeft te maken met uiteenlopende belangen bij en opvattingen over de inrichting van de samenleving.

onveilig gaan voelen.

Angst- en onveiligheidsgevoelens

Naarmate de criminaliteit stijgt nemen de angstgevoelens toe. Mensen zijn bang dat zij slachtoffer worden van criminaliteit. Zij gaan bepaalde plaatsen mijden en/of durven 's avonds de deur niet meer uit. Onderzoek wijst uit dat ouderen en vrouwen het meeste last hebben van onveiligheidsgevoelens, hetgeen hun bewegingsvrijheid belemmert.

Deze gevoelens hoeven niet altijd overeen te komen met de hoeveelheid criminaliteit die daadwerkelijk plaatsvindt. Angstgevoelens kunnen ontstaan doordat mensen slachtoffer zijn geworden, door ervaringen en verhalen over anderen en de publicaties die hierover in de pers verschijnen. Angstgevoelens ontstaan ook in een omgeving die er angstaanjagend uitziet.

Iedere samenleving heeft de criminaliteit die zij

'Bosjes weg en veel licht suggereert een 'aantrekkelijke' veiligheid die er feitelijk niet is'

Gebouwde omgeving, sociale veiligheid en politie

'Een artikel, waarin met name aandacht wordt besteed aan het aspect van de zogenoemde *sociale veiligheid*, vooral in relatie tot de bebouwde omgeving en de inrichting hiervan'. Zo formuleerde de Info-redactie het verzoek om een bijdrage aan Paul van Soomen, verbonden aan Bureau Criminaliteitspreventie, een particulier onderzoek- en adviesbureau in Amsterdam. Een nogal breed en gecompliceerd terrein, ook al omdat wij vroegen deze begrippen te koppelen aan het hoofdonderwerp van de gewestelijke vergadering: de politie.

Paul van Soomen

Al zolang er huizen, gebouwen, wegen, tunnels, stegen en poorten bestaan, zijn er ook mensen die roepen dat de bron van veel menselijk kwaad gezocht moet worden in de vormgeving en ruimtelijke planning van deze gebouwde omgeving(en). Architecten, (stede)bouwkundigen en planologen laten dit soort claims en kritiek meestal gelaten over zich heen komen. Ze mompelen dan dat 'de relatie tussen de gebouwde omgeving en (ongewenst) sociaal gedrag nogal gecompliceerd is en niet zo direct gelegd mag worden', waarna ze weer achter de tekentafel kruipen om via fraaie ontwerpen de mens van de toekomst nog gelukkiger te maken. Het mompelend gegeven antwoord lijkt me volkomen juist: met baksteen en beton kan slechts zeer ten dele negatief gedrag (zoals bijvoorbeeld criminaliteit) voorkomen worden. Bovendien kan je via de gebouwde omgeving positief gedrag zeker niet afdwingen (bijvoorbeeld mensen 'dwingen' op te letten wat er op straat gebeurt en laten ingrijpen als er een crimineel feit plaatsvindt). Het zal duidelijk zijn dat ik hiermee de thans bestaande hoerastemming om via ingrepen in de gebouwde omgeving de criminaliteit en/of onveiligheidsgevoelens in te dammen behoorlijk relativiseer. Mijns inziens zijn de verwachtingen in dit opzicht thans in Nederland te hoog gespannen en vliegen er te vaak en te snel simpele recepten over tafel. Via ingrepen in de gebouwde omgeving kan best iets gedaan worden aan de preventie van criminaliteit en de vermindering van onveiligheidsgevoelens, maar zaligmakend is die gebouwde omgeving in dit opzicht zeker niet en bovendien is de zaak gecompliceerder dan men op het eerste gezicht denkt.

Twee stromen

Dat de gebouwde omgeving nu opeens zo waardevol geacht wordt als middel ter bestrijding van de criminaliteit en onveiligheidsgevoelens danken we aan twee stromingen. Ten eerste ontdekte men (vooral via landelijke slachtofferenquêtes) dat 'kleine' criminaliteit een omvangrijk verschijnsel geworden was. De kans om in een bepaald jaar het slachtoffer te worden van vandalisme, fietsendiefstal, inbraak, auto-kraak en dergelijke, bleek in de loop der jaren flink gestegen te zijn. De kleine criminaliteit was kennelijk tot een groot probleem uitgegroeid. Het begrip kleine criminaliteit (Interimrapport van de Commissie Roethof 1984) werd dan ook snel ingevuld voor de term 'veel voorkomende criminaliteit'. Beleidsmatig trok men de conclusie dat politie en justitie de bestrijding van deze veelvoor-

komende criminaliteit al lang niet meer alleen aankonden. Er moesten dus nog andere wegen gevonden worden. In de kabinetsnota 'Samenleving en Criminaliteit' worden de hoofdlijnen vastgelegd. Een van die hoofdlijnen is 'het ontwikkelen van de gebouwde omgeving, die qua planologische en bouwtechnische kenmerken zo min mogelijk gelegenheid biedt tot het plegen van delicten'.

Ten tweede ontstond vanuit de 'vrouwen (emancipatie)hoek' een actieve lobby die meer aandacht vroeg voor de bestrijding van seksueel geweld (van verkrachting tot nafluiten op straat) en het aanpakken van het probleem der onveiligheidsgevoelens ('eng op straat'). Ook deze stroming zocht - en zoekt - ten dele een oplossing in ingrepen in de gebouwde omgeving.

Sociale veiligheid

Op een gegeven moment heeft een geniale geest de term sociale veiligheid verzonnen. Met dat etiket ving men zowel de feitelijk plaatsvindende criminaliteit (van vandalisme tot seksueel geweld) als de onveiligheidsgevoelens die bij mensen leven.

Sociale veiligheid was dus een prachtige vlag waar zowel de bestrijders van de (veel voorkomende) criminaliteit als de bestrijders van (seksueel) geweld en onveiligheidsgevoelens zich achter konden scharen.

Hierdoor ontstaan echter wel enkele problemen. Als je twee ten dele verschillende zaken (feitelijk

plaatsvindende criminaliteit en onveiligheidsgevoelens) in één doos stopt, zijn daarmee de verschillen nog niet verdwenen. Wie dat vergeet, kan geconfronteerd worden met vervelende gevolgen. Zo startte de politie in een stad in Noord Oost Nederland ooit een project, waarbij veel meer politie op straat kwam; onder andere ter bestrijding van het vandalisme. Uit de zware wetenschappelijke evaluatie die met dit project 'meeliep' bleek dat het vandalisme iets afnam, maar dat vreemd genoeg de onveiligheidsgevoelens onder de burgerij toenamen. De bevolking redeneerde als volgt: 'Tsje, er is opeens veel meer politie... dan moet er toch echt wel iets engs aan de hand zijn'. Een vergelijkbaar voorbeeld doet zich voor bij veel technopreventieve maatregelen. Rolliuken voor de etalage, prikkeldraad op de muur, alarminstallaties of woest uitziende honden achter hoge hekken... dit alles vermindert de kans om slachtoffer te worden, maar hierdoor wordt het inderdaad heel wat 'enger op straat'. Het omgekeerde is echter helaas ook mogelijk. Zo meldt *Het Parool* eind februari onder de kop 'Beter verlicht betekent niet altijd veiliger':

'Het kan gevaarlijk zijn voorzieningen te treffen die het gevoel van veiligheid op straat verhogen. Donkeren tunneltjes en stegen beter verlichten maakt ze nog niet veiliger. Integendeel, het kan zelfs aantrekkelijker zijn voor dieven daar te opereren'.

Dit blijkt uit zes onderzoeken 'diefstal met geweld in de binnenstad', die vorig jaar voor intern gebruik in opdracht van de gemeente Amsterdam zijn gedaan. De onderzoekers waarschuwen tegen de populair geworden projecten en voorlichtingsavonden over 'sociale veiligheid'. Een woordvoerder van de gemeentelijke afdeling bestuursinformatie heeft dit bevestigd. "Ex-enge plekken zijn bijzonder gevaarlijk". 'Ze waren naargeestig, maar lijken veilig als er een lampje is aangebracht'. (...)

Zo bleek uit het onderzoek dat in de Gravenstraat achter de Nieuwe Kerk het aantal berovingen in 1986 aanmerkelijk toenam, nadat de straat was vernieuwd en beter werd verlicht. "Het blijkt dat daders juist trekken naar 'vriendelijke' plaatsen waar vrouwen 's avonds denken ongestoord te kunnen fietsen'".

Het nemen van maatregelen ter vermindering van criminaliteit en onveiligheidsgevoelens is dus kennelijk een zeer subtiel bezigheid. Het vereist

Nog steeds lp's gevraagd

Ondanks de opmars van de cd, waarvan ook alles wordt aangekocht, wordt de trouwe lp in het geheel niet vergeten.

De Centrale Discotheek heeft nog steeds 150.000 *echte langspeelplaten* en daar komen er iedere week weer honderden bij!

Te huur alle lp's en cd's, van Bach tot Bowie
Centrale Discotheek Mauritsweg 4 Rotterdam
Haal de nieuwe catalogus 1988 (f.1,50)

vrij exacte kennis over de feiten en de achtergronden van een bepaalde vorm van criminaliteit op een bepaalde plek. Hetzelfde geldt voor de bestrijding van onveiligheidsgevoelens. Standaard oplossingen werken hier in mijn ogen niet. Bij elke 'nieuwe' checklist die ik tegenkom (vanzelfsprekend wordt in elke gemeente opnieuw het wiel uitgevonden), is het voor mij meestal toch even slikken geblazen. Bosjes kappen, licht aanbrengen, de centrale entredeuren van flats goed afsluiten... het kan soms werken, maar het kan net zo goed geldverspilling zijn (bijvoorbeeld als de daders in de flat zelf wonen), of het kan zelfs gevaarlijk zijn (bosjes weg en veel licht suggereert een 'aantrekkelijke' veiligheid die er feitelijk niet is).

Hoe een maatregel uitpakt, hangt maar net of van de ter plekke bestaande situatie: wie zijn de daders, hoe opereren zij, wie zijn de slachtoffers, waar gebeurt het, onder welke omstandigheden etc. Pas nadat dáár naar gekeken is, kan met maatregelen nemen. De maatregelen zijn dan ook vaak van plek tot plek verschillend: de maatregelen-mix verschilt per situatie.

Bouwen op drijfzand

Nu zal de cynische kritikaster onmiddellijk opmerken dat zo'n pleidooi - om de zaak per situatie eerst heel goed te bekijken (te analyseren) en dan pas toegesneden en haalbare maatregelen te nemen - simpeler opgeschreven dan uitgevoerd is. Wie zou die analyses per situatie (per buurt/per plek) moeten uitvoeren? Dat kost nogal wat tijd (en dus geld)!

Welnu, hier komt dan eindelijk de politie om de hoek kijken: de criminaliteitsdeskundige bij uitstek. Een van de belangrijkste 'produkten' van de politie is te omschrijven als 'veiligheid'. De politie zou dus behoren te weten hoe het er met de veiligheid voorstaat. Zowel in zijn algemeenheid

als per situatie. Veiligheid dient daarbij breed geïnterpreteerd te worden: zowel de objectieve veiligheid (de feitelijk plaatsvindende criminaliteit opgesplitst naar verschillende delicten: vandalisme, inbraak, (sexueel) geweld, diefstal, etc.) als de subjectieve veiligheid, oftewel de gevoelens van (on)veiligheid die bij mensen leven. Met dit laatste komen we al flink in de problemen. Als typische specialisten redeneert de politie dat gevoelens van onveiligheid subjectief en dus (voor de politie) niet relevant zijn. Gevoel is niet hard en dus niet reëel. Dat de gevolgen van die gevoelens wel zeer reëel zijn (bepaalde mensen durven uit angst de deur niet meer uit) is geen politieprobleem. Daar zijn weer andere specialisten voor.

De problemen worden echter nog groter als we beseffen dat de politie relatief zeer weinig van de 'criminele feiten' onder ogen krijgt. Van veel delicten (bijvoorbeeld vandalisme, geweld, seksueel geweld) ziet de politie slechts een klein topje van de ijsberg, omdat 90% van deze delicten niet bij de politie gemeld en/of aangegeven worden. Om de zaak nog erger te maken: dat wat de politie wel onder ogen krijgt, wordt over het algemeen zo geregistreerd (of dat nu geautomatiseerd gebeurt of niet) dat daarmee daders gepakt kunnen worden. Daar is niets op tegen, maar het vervelende is wel dat voor preventie vaak heel andere informatie van belang is. Zo zou het bijvoorbeeld van belang kunnen zijn om te weten hoeveel - en hoe - er in portiekflats wordt ingebroken, in vergelijking tot eengezinswoningen (ik doe maar een greep). Helaas blijkt dit soort informatie niet of nauwelijks aan de kaartenbakken of computers van de politie te ontfutselen.

Het begrip criminaliteitsanalyse is bij de politie dus (nog) zeer beperkt ingevuld. Overigens is de analyse van criminaliteit en onveiligheidsgevoe-

lens ook bij andere (gemeentelijke) diensten en instellingen een onontgonnen terrein: zo zit bijvoorbeeld bij de gemiddelde woningbouwvereniging het vandalisme vooralsnog verstopt in de onderhoudsbegroting. Als men enigszins redelijk gefundeerd preventieve maatregelen tegen criminaliteit of gevoelens van onveiligheid wil nemen, zal deze kennislacune gedicht moeten worden. Eerst dan worden op de ter plekke bestaande 'veiligheidsproblematiek' toegesneden maatregelen mogelijk; daaronder maatregelen via de gebouwde omgeving.

Ten dele ligt bij het opvullen van deze kennislacune via betere en andere analyses een taak voor de politie zelf. Toch zou het oneerlijk zijn om alles op het politie (of justitie) bordje te schuiven. Ook anderen hebben hier een taak en soms vervullen ze die zelfs al: zie de vandalismeregistraties die soms plaatsvinden.

Voor wie op zoek is naar beleidsuitgangspunten ligt hier een schone taak. Helaas wordt je er niet erg populair mee als je roept dat misschien ook eens gewerkt zou moeten worden aan een betere totaalopzet van de analyse van criminaliteit en onveiligheidsgevoelens.

Lekker concrete maatregelen scoren politiek nu eenmaal vaak beter. Dat die maatregelen heel vaak op drijfzand gebaseerd zullen zijn, merkt men pas na enige tijd.

Paul van Someren

* Meer informatie over de in dit artikel aangesneden onderwerpen kunt u vinden o.a. in twee recent verschenen publicaties van Van Soomen: • Criminaliteit en Gebouwde Omgeving; Ministerie van Vrom, 1987; • Ruimtelijke planning en criminaliteit; Rijksplannologische Dienst, studierapport nummer 40. Beide publicaties zijn verkrijgbaar via het Distributiecentrum voor Overheids Publikaties (tel 070-789527).

Schuivende Panelen en cultuurpolitiek Om de kwaliteit van de cultuur

In onze serie artikelen rondom het rapport *Schuivende Panelen* is tot op heden nog geen bijdrage verschenen over cultuurpolitiek. Dit terwijl - gelukkig - aan dit onderwerp in het partijrapport ruime aandacht is gegeven.

Wil Hout, die zich een vlijtig Paneel-auteur mag noemen, geeft in onderstaand artikel een reactie op hoofdstuk 4: 'Cultuurpolitiek: overdracht en vernieuwing'.

Wil Hout

Het is verheugend te kunnen constateren dat het rapport *Schuivende Panelen*, in een tijd die gekenmerkt wordt door snelle culturele veranderingen, in een afzonderlijk hoofdstuk aandacht besteedt aan het cultuurbeleid. Het is evenzeer plezierig dat het hoofdstuk over cultuur, in afwijking van sommige andere sociaal-democratische studies op dit gebied, een 'brede' cultuuropvatting kent. De Commissie Programmatische Vernieuwingen volgt in dit verband de omschrijving van Jan Kassie dat cultuur 'een samenhangend geheel van waarden, opvattingen, gedragingen, produkten (is) die door een groep mensen worden gedeeld en overgedragen.' (p. 128). Vanuit deze omschrijving komt de Commissie tot een bespreking van kunst, onderwijs, wetenschap en communicatiemediën.

Uitgangspunten voor cultuurpolitiek

Het vierde hoofdstuk van *Schuivende Panelen* staat, zoals eigenlijk het gehele rapport, in het teken van de beperkte mogelijkheden van de politiek. De Commissie stelt bijvoorbeeld in een zeer kenmerkend citaat dat 'Cultuurpatronen, in een samenhang als geheel, maar ook in diverse bevolkingsgroepen, zich niet zo maar 'op bevel' laten wijzigen en dat zij veelal een buitengewoon taai en weerbaar karakter hebben; zij veranderen in het algemeen wel voortdurend maar tegelijk langzaam van karakter' (P. 128-129).

De taak van de overheid in dezen laat zich dan ook het best als voorwaardenscheppend karakteriseren: het is zij die een optimale 'infrastructuur' dient te creëren, opdat de cultuur zich 'vrij, veelvormig en voor ieder toegankelijk kan ontwikkelen' met als doel de 'verbeeldingskracht, kennis en vaardigheid' in de samenleving op een zo

hoog mogelijk niveau te brengen. De belangrijkste maatstaven die ten aanzien van cultuurpolitiek kunnen worden aangelegd, zijn volgens de Commissie dan: pluriformiteit, kwaliteit en toegankelijkheid van de culturele uitingsvormen.

Drie cultuurpolitieke opties

Vanuit de genoemde maatstaven die door de Commissie ten aanzien van cultuurpolitiek worden geformuleerd, komt men tot drie opties, te weten:

- 1) een optie waarin het primaat is gelegen bij de pluriformiteit, hetgeen inhoudt dat een zo gevarieerd mogelijke cultuur het hoogst wordt gewaardeerd; hiermee gepaard gaat vaak de gedachte dat pluriformiteit ook de beste garantie biedt voor kwaliteit;
- 2) een optie waarin de nadruk ligt op de toegankelijkheid van de cultuur voor iedereen; maatregelen die binnen deze optie vaak voorgesteld worden zijn dan het stimuleren van individuele ontplooiing en bewustwording en het richten van voorzieningen op specifieke achterstandsgroepen;
- 3) een optie waarin het zwaartepunt ligt bij de kwaliteit van de cultuur; de rol van de overheid is dan het, samen of in concurrentie met andere instellingen scheppen van de voorwaarden waarin de kwalitatief beste cultuur ontstaat. Het is deze optie die de voorkeur van de Commissie heeft.

Beoordeling van uitgangspunten

De verhandeling over cultuurpolitiek in *Schuivende Panelen* maakt op concrete wijze duidelijk dat de dilemma's voor een op sociaal-democratische leest te schoeien cultuurbeleid zeer groot zijn. Immers, juist op dit terrein is het spanningsveld

Schuivende Panelen Tussenrapportage aan Partijbestuur

In alle afdelingen is de discussie over Schuivende Panelen in volle gang. Afgezien van Hoogvliet, dat alle aandacht nodig had voor de campagne voor de deelgemeenteraadsverkiezingen die daar op 16 maart werden gehouden, wijden alle afdelingen één of meer avonden aan het onderwerp. Bovendien zijn er, voor zover bekend, in het gewest drie werkgroepen aan de gang, waaronder Rooie Vrouwen en Gemeenteraadsfractie. De verslagen zullen in april gebundeld worden voor de afdelingsdagelijkse besturen. Tijdens de jaarlijkse partijbestuurs-toernooi in maart wil het partijbestuur informatie krijgen en verstrekken over Schuivende Panelen. Het gaat er o.a. om of het de afdelingen gelukt is de analyse centraal te stellen en te verbinden met de besproken deelproblemen. Bovendien is 'Amsterdam' vernieuwd welke onderdelen de meeste reacties hebben opgeroepen en welke onderdelen het meest overtuigend waren. O.a. de afdelingsbesturen zijn voor die bijeenkomst uitgenodigd. We gaan er van uit dat zij allen - compleet of met een vertegenwoordiging - aanwezig zullen zijn!

Corrine Oudijk

Maart

21/3 West

Hoofdstuk I, II en III. Spreker: Jan Pronk

23/3 Overschie

Thema's: "Flexibel aan het werk" en "Anders korter werken"

23/3 Centrum-Oost

Verdeling van Energie

24/3 Zuid-West

Staat en Maatschappij met Paul Kalma

31/3 IJsselmonde

Discussiegroepjes over thema 3 en 5

31/3 Oost

Arbeid e.d. (hoofdstuk 3). Spreker: Wim Albers

31/3 Heijplaat

vanaf Hoofdstuk 6

31/3 Hillegersberg

Thema: De plaats van het rapport en het nut van discussie/de positie van het beginselprogramma. Spreker: Paul Scheffer (WBS) (De afdeling heeft 6 werkgroependie vanaf

nu tot en met mei vergaderen)

April

5/4 Oost

Gespreksavond over Hoofdstuk 6, punt 3

21/4 Oost

Europa. Spreker: H.D. Tjeenk Willink

25/4 Centrum-Noord

Arbeid en Inkomen

Mei

(datum nog onbekend)

Overschie

Onderwerp: Milieu

25/5 Centrum-Oost

Onderwerp: nog onbekend

Juni

22/6 Hillegersberg

Bespreking van de resultaten van de 6 werkgroepen (ziebij 31/3)

tussen kwaliteit, toegankelijkheid en pluriformiteit reëel aanwezig. Tegelijkertijd is de macht van de overheid om de cultuur, in al haar breedte, te beïnvloeden, nogal beperkt.

De keuze die de Commissie maakt voor het voorrang verlenen aan de kwaliteit van de cultuur lijkt sympathiek - wie immers kan er tegen een kwalitatief hoogstaande cultuur zijn? - maar houdt onvoldoende rekening met de afwegingsproblemen die de Partij van de Arbeid als politieke partij tot een oplossing dient te (helpen) brengen. Indien wij deze tamelijk abstracte problematiek inzichtelijk willen maken, kan het wetenschapsbeleid, immers een van de belangrijke voorbeelden uit het onderhavige rapport, als voorbeeld dienen. Juist het wetenschapsbeleid wordt, doordat het dient te zorgen voor een goed klimaat voor zowel wetenschappelijk onderwijs als onderzoek, beheerst door het spanningsveld tussen kwaliteit, toegankelijkheid en pluriformiteit.

Kwaliteit, toegankelijkheid en pluriformiteit: een voorbeeld

Waar het gaat om kwaliteit, is het overduidelijk dat de maatschappij als geheel belang heeft bij hoogwaardig wetenschappelijk onderzoek en onderwijs. De huidige technologisch hoogontwikkelde samenleving die Nederland is, kan niet zonder goed wetenschappelijk onderzoek. Productietechnieken en -processen dienen voortdurend te worden vernieuwd om in de internationale concurrentie het hoofd boven water te kunnen houden. Daarnaast bevredigt wetenschappelijk onderzoek een fundamenteel menselijk instinct, te weten nieuwsgierigheid. Het wetenschappelijk onderwijs dient ook van hoge kwaliteit te zijn, niet alleen omdat voor het onderzoek voldoende gekwalificeerde onderzoekers nodig zijn, maar ook omdat de maatschappij behoefte heeft aan steeds meer en betere hoger opgeleide werknemers. Hier blijkt al direct de spanning die kan ontstaan tussen het streven naar kwaliteit en toegankelijk-

heid. Het pleidooi voor het verbeteren van wetenschappelijk onderwijs en onderzoek gaat de laatste jaren steeds vaker vergezeld van de roep om differentiatie binnen het universitaire bestel.

Hiermee wordt doorgaans kritiek geleverd op het feit dat de bestaande universiteiten alle formeel gelijk zijn - dat wil zeggen dat er in ons land niet, zoals bijvoorbeeld in de Verenigde Staten, sprake is van eerste en tweederangs universiteiten. Door deze gelijkheid zouden excellente studenten en wetenschappers onvoldoende aan hun trekken komen en zou dan bijvoorbeeld moeten leiden tot de oprichting van particuliere universiteiten als in de VS of van 'Centres of excellence'.

De redenering die door voorstanders van differentiatie wordt

opgehangen, bezit een grote mate van plausibiliteit, maar kent ook een aantal problematische kanten. Er is niets op tegen om talent alle mogelijkheden te bieden zich zo goed mogelijk te ontplooiën; ook de maatschappij profiteert daar

• Wil Hout

immers van mee, zij het indirect. Het wordt evenwel anders indien de vrijheid van de een in conflict komt met die van de ander. Dit kan bijvoorbeeld het geval zijn indien het oprichten van particuliere instellingen het sommige studenten onmogelijk, of moeilijker, maakt een kwalitatief goede studie aan te volgen, omdat voor hen slechts plaats is in een 'tweederangs' opleiding. Een illustratie van dit probleem kan gevonden worden in de VS, waar de top-universiteiten weliswaar geen onderscheid maken naar afkomst - uitsluitend de cijfers van de voorbereidende opleiding tellen - maar waar kinderen uit hogere so-

ciale milieus desondanks toch vaker dan gemiddeld een van de betere universiteiten bezoeken. De spanning die hier wordt geconstateerd, wordt onvoldoende door de Commissie Programmatie Vernieuwingen onder ogen gezien. Juist in een tijd waarin de roep om 'ondernemende universiteiten' steeds sterker lijkt te worden, zou het echter niet overbodig zijn het 'kwaliteitsargument' zeer kritisch tegemoet te treden. Waar hier gesproken is over de wetenschappelijke sector kan *mutatis mutandis* voor vele andere gebieden uiteraard vrijwel hetzelfde gezegd worden. Tot nog toe is slechts de kwaliteit en de toegankelijkheid aan de orde gekomen. Wat de pluriformiteit van de wetenschapsbeoefening betreft, is er ook wel een aantal opmerkingen te maken. Zoals ook in vele andere sectoren van het culturele leven is er de laatste jaren sprake van een toenemende overheidsinterventie in de organisatie van het wetenschappelijk bedrijf. Deze bemoeienis, die geschiedt onder het mom van kwaliteitsverbetering, leidt onmiskenbaar tot een afname van de pluriformiteit: onderzoeksprojecten dienen aan externe toetsing te worden onderworpen, hetgeen ertoe leidt dat onderzoekers zich gaan richten naar eisen van 'maatschappelijke relevantie'; studierichtingen worden opgeheven of worden met opheffing bedreigd, hetgeen tot een nadrukkelijke oriëntatie op de 'vraagkant' en een verwaarlozing van de wetenschappelijke integriteit leidt; de studieduur wordt verkort, waardoor studenten zich nog minder dan voorheen in de breedte kunnen oriënteren en zich eenzijdig ontwikkelen. Uit deze voorbeelden blijkt duidelijk dat pleidooien voor 'kwaliteit' zich niet steeds goed verdragen met de voor de cultuur zo noodzakelijke pluriformiteit.

Conclusie

Het is uiteraard onmogelijk binnen het bestek van een kort artikel een voldoende diepgravend oordeel over de culturele paragraaf uit *Schuivende*

Panelen te geven. Aan de hand van het voorbeeld van de wetenschap is derhalve getracht een aantal dilemma's, die door de Commissie Programmatie Vernieuwingen weliswaar zijn aangestipt maar onvoldoende zijn behandeld, nog nader over het voetlicht te brengen.

In aanvulling op hetgeen in *Schuivende Panelen* over cultuurbeleid te berde is gebracht, is het nodig dat nader over de spanning tussen kwaliteit, toegankelijkheid en pluriformiteit wordt nage-

dacht. Simpelweg een beroep doen op 'kwaliteit' is dan onvoldoende, aangezien de conflicten met overige doelstellingen van cultuurbeleid, die voor sociaal-democraten ook cruciaal zouden moeten zijn, dan niet worden opgelost. De uitdaging voor de komende jaren op het terrein van het cultuurbeleid is, een sociaal-democratische reactie te geven op het dilemma van kwaliteit, toegankelijkheid en pluriformiteit, die zich niet neerlegt bij de schijnbaar natuurlijke, doch in wezen 'elitaire'

oplossingen die telkenmale door de huidige regeringspartijen worden voorgesteld.

Wil Hout

¹ Bijvoorbeeld Yvonne van Baarle in haar *De kunst van het socialisme: Beschouwingen over kunst- en cultuurbeleid* (WBS-Cahiers, Kluwer, Deventer, 1982), dat in tegenstelling tot wat de titel doet vermoeden vrijwel in zijn geheel aan kunst en kunstbeleid is gewijd.

Schuivende Panelen en Ontwikkelingssamenwerking Hulpverstrekken land mag niet eenzijdig voorkeur bepalen

In de paragraaf over ontwikkelingssamenwerking in hoofdstuk 6 van 'Schuivende Panelen' wordt voor wat betreft de vorm van samenwerking een voorkeur uitgesproken voor multilaterale samenwerking. De schrijvers zien weliswaar ook een functie weggelegd voor bilaterale samenwerking, maar slechts voor 'hoeken van de markt', zoals het in het boek wordt uitgedrukt. In het kader van de discussie over Schuivende Panelen wil Anton Verbeek, lid van de Rotterdamse EVS-werkgroep, in dit artikel proberen deze twee vormen van samenwerking, alsmede de partikuliere samenwerkingsvormen, nader toe te lichten. Overigens zal aan dit onderwerp ook aandacht besteed worden in de binnenkort te verschijnen bundel *Arm in Arm II*, een publikatie van de Evert Vermeer Stichting.

Anton Verbeek

Bilaterale samenwerking vindt rechtstreeks van land tot land plaats. Op grond van een aantal politieke en economische criteria heeft Nederland een keuze gemaakt voor een aantal landen en regio's waarop de hulp zich momenteel concentreert. Dit zijn o.a. Indonesië, Bangladesh, de Sahel en Zuidelijk Afrika.

Multilaterale samenwerking is de internationale ontwikkelingssamenwerking. Ook Nederland participeert in deze vorm van samenwerking d.m.v. bijdragen aan de internationale organisaties (15% van de begroting). Een bekende en ook belangrijke organisatie is de Wereldbank, waarover dadelijk meer. Andere organisaties vallen onder de paraplu van de Verenigde Naties, zoals de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) en het Hoge Commissariaat voor de Vluchtelingen. Ook de bijdrage van de Europese Gemeenschap valt onder de multilaterale kanalen, veelal via het Europees Ontwikkelingsfonds.

Onder de particuliere samenwerking vallen talrijke organisaties die een bijdrage leveren vanuit hun eigen specifieke achtergrond. NOVIB en Foster Parents Plan zijn slechts twee voorbeelden uit een rijke verzameling van bekende en minder bekende organisaties op dit gebied.

Elke vorm van samenwerking heeft natuurlijk zijn voor- en nadelen. Ik zal hierop wat verder ingaan met behulp van voorbeelden, maar zonder de pretentie volledig te zijn.

Koloniale banden

Bij bilaterale samenwerking is vaak sprake van gebonden hulp. Dit betekent dat het ontvangende land de gevraagde goederen en diensten uit het hulpgevend land moet betrekken. Dit houdt economisch voordeel voor het hulpgevend land in, maar ook een aanzienlijke keuzebeperking in prijs en kwaliteit voor het ontvangende land. In

Nederland komt zo ongeveer 70% van de verstrekte hulp terug. Een ander nadeel is dat binnen de bilaterale samenwerking oude koloniale banden een rol spelen. Een voorbeeld hiervan is de relatie van Nederland en Suriname. Uit de totale ontwikkelingsbegroting ontvangen de concentratielanden- en regio's 22,6% en Suriname (met de Nederlandse Antillen) 6,2%. Als men deze percentages omrekent naar wat per hoofd van de bevolking ontvangen wordt, d.w.z. ongeveer 400.000 tegen vele tientallen miljoenen, dan ontvangt Suriname oneindig veel meer.

Ook Frankrijk bijvoorbeeld heeft nog steeds zeer nauwe banden met zijn voormalige koloniën in West-Afrika. Een grote rol speelt veelal het *veiligstellen van grondstoffen*, zoals koffie, cacao en katoen. De ondernemingen die deze grondstoffen in meer of mindere mate verwerken voor de export zijn bijna zonder uitzondering in Franse handen. Voor *koordinatie* van geldstromen is binnen de bilaterale samenwerking nauwelijks sprake. Ieder land heeft zijn eigen motieven en doelstellingen om bepaalde hulp aan een bepaald land te verstrekken. Enkele van die motieven heb ik hiervoor al aangegeven. Zo bood de Nederlandse overheid jarenlang financiële steun en menskracht aan een basisgezondheidszorgprogramma in Kameroen. De laatste jaren werd getracht Kameroen te bewegen tot beperkte medefinanciering (= samenwerking!), zoals aanschaf van auto's en benzinekosten. Onlangs echter kwam er een met Amerikaans overheidsgeld gefinancierde organisatie op de proppen met auto's en een ruim budget voor opleiding en medicijnen (= hulp!). Een dergelijk bod liet Kameroen begrijpelijk niet aan zich voorbij gaan. Zeven jaar samenwerken met de plaatselijke bevolking werd zo in één keer teniet gedaan.

Het koordinatie probleem wordt overigens meer en meer onderkend en op diverse niveau's wordt de laatste jaren hierover overlegd. Een voordeel tenslotte van bilaterale samenwerking is dat de

kontakten met het ontvangende land een meer 'persoonlijk' karakter dragen, waarbij de *verlangens en eisen van de ontwikkelingslanden* eerder serieus worden genomen dan bij de internationale bolwerken.

Wereldbank

Een multilaterale samenwerking kent grote voordelen. Ten eerste is er een *betere koordinatie van de geldstromen*, omdat er meer geld door minder handen wordt uitgegeven. Ten tweede is er binnen de grote internationale instellingen met hun ruime staf een *grote kennis* van land en bevolking en juist dit laatste is noodzakelijk om tot effectieve samenwerking met de armen te komen en het armoedeprobleem aan te pakken.

Al eerder heb ik de Wereldbank genoemd als belangrijke internationale organisatie. De Wereldbank verschaft harde en zachte leningen aan ontwikkelingslanden. Deze leningen zijn gericht op economisch verantwoorde ontwikkelingsprojecten (zoals aanleg van wegen en telecommunicatie) en/of mogelijkheden tot economische groei. In ruil voor steun verlangt men van het ontvangende land sanering van overheidsuitgaven, zoals bezuinigingen op het overheidsapparaat en afschaffing van subsidies op noodzakelijke eerste levensbehoeften. De Wereldbank zorgt hiermee voor een enorm spanningsveld. Ontwikkelingslanden willen (economisch) noodzakelijke hervormingen wel doorvoeren, echter zonder hierbij inbreuk te doen op de eigen ontwikkelingsfilosofie. De Wereldbank houdt hiermee echter nauwelijks rekening (vergelijk het 'persoonlijke' karakter van de bilaterale samenwerking). De zgn. broodopstand in Marokko twee jaar geleden was hiervan een voorbeeld. Vanwege de steun van de Wereldbank had het land de overheidssubsidie op brood ingetrokken. De prijzen verdubbelden en de bevolking kwam in opstand. Zo komen de overheden in de ontwikkelingslanden klem te zitten en moeten ze noodgedwongen kiezen uit twee kwaden; het ontberen van noodzakelijke steun of het risico van een volksoptstand.

Gewogen stemrecht

Een ander nadeel is het *gewogen stemrecht* binnen de internationale organisaties. De landen die de grootste bijdrage leveren bepalen het beleid. Zo wordt de Wereldbank ideologisch gekleurd door zijn grootste donor, de Verenigde Staten en wordt voor ieder land het *top-down model* nuttig geacht (d.w.z. eerst economische groei, daarna verdelen, zie *Schuivende Panelen*, blz. 165). Tenslotte nog even terug naar de koordinatie. Vanuit de optiek van de hulpontvangende landen hoeft gekoördineerde hulp niet in alle gevallen een voordeel te betekenen. Bij multilaterale hulp kan men uit de 'beste aanbieding' kiezen, in tegenstelling tot bilaterale hulp, waar het ontvangende land met één onderhandelingspartner te maken heeft, die bovendien vanuit zijn geldis-macht positie veel invloed kan hebben. De partikuliere organisaties hebben als voordeel dat zij zich *rechtstreeks oriënteren op de basis*: directe armoedebestrijding en structurele verbe-

teringen. Ze garanderen vaak een langdurige samenwerking met lokale organisaties, waarmee continuïteit van de hulp gewaarborgd is. De Nederlandse overheid besteedt uit de begroting 7,5% t.b.v. deze organisaties. Een nadeel is de *grote verscheidenheid* in het hulpaanbod, omdat ze werken vanuit de eigen specifieke achtergrond. Dat deze achtergrond soms tot vreemde situaties leidt bewees een TV-dokumentaire vorig jaar. De organisatie *World Vision* ondersteunde in de Filipijnen gezinnen, maar stelde het volgen van bijbellessen daarbij als eis!

Voorwaarden

De discussie over de voorkeur voor één van deze drie vormen van samenwerking is zo oud als ontwikkelingssamenwerking bestaat. Het meest essentiële is eigenlijk dat het hulpverstrekkende

land niet eenzijdig een voorkeur bepaalt, maar in nauw overleg met het ontvangende land bekijkt welke vorm het beste aansluit op hun eisen en verlangens. Daarnaast is het zinnig niet zozeer te discussiëren over de vorm, waarin de hulp wordt gegoten, maar eerder over de voorwaarden waaraan Nederlandse hulp en samenwerking zou moeten voldoen. Dit is een hoofdstuk apart, maar als begin van deze discussie en slot van dit artikel enkele voorzetten:

- ondersteunen van landen die een binnenlands beleid voeren gericht op het vervullen van primaire levensbehoeften;
- ondersteunen van landen die een grotere economische onafhankelijkheid nastreven;
- ondersteunen van lokale organisaties die opkomen voor de belangen van de onderdrukte bevolking.

Anton Verbeek

alternatief aan: verantwoordelijkheden kunnen worden overgedragen aan maatschappelijke instellingen zoals ziekenhuizen, scholen, welzijnsinstellingen, woningbouwverenigingen. De goede god beware me! Ooit eens de ledenvergadering van een dergelijke instelling bijgewoond? Dan hebt u ook waarschijnlijk de hele avond zitten luisteren naar de voorzitter en het zo kundige staflid is het u hopelijk duidelijk geworden dat u in feite niets te vertellen hebt.

De rechtsorde

De rechtsorde, de regels die we hebben vastgesteld, die we onder andere in wetten hebben vastgelegd, zodat ieder weet waar zich aan te houden. Voor iedereen gelijk en door de overheid bewaakt. Ik ben het volledig eens met de commissie A, wanneer zij suggereert dat ons rechtstelsel steeds slechter gaat functioneren. Te veel regels, te pas en te onpas door ambtelijke molens uitgebraakt. Vooral: slechte regelgeving, slechte wetten dus en dat is niet verwijtbaar aan de ambtenaren, maar het gevolg van slecht regeren. Van regeren zonder enige visie. En een volksvertegenwoordiging die het zo goed laat afweten. De wetgevende macht die steeds meer bevoegdheden uit handen geeft en overlaat aan de uitvoerende macht. Het gevolg is dat de minister regeert op basis van ministeriële beschikkingen en als het erg mooi is door een Algemene maatregel van bestuur. Buiten alle controle van het parlement om. In het kielzog van deze ontwikkeling komen dan de ambtenaren, die ook zo goed weten hoe het moet en hun eigen beleid gaan voeren, elkaar voortdurend inseinen en geheime afspraken maken. Via de media horen we daar dan nog wel eens iets over. Uiteindelijk resultaat is overbelasting van de rechterlijke instanties. Wie moet er dan zeggen in Nederland wat er moet gebeuren? De schrijvers van 'Schuivende Panelen' hebben een apart gevoel voor humor. Zo menen zij dat men betere controle over ambtelijke diensten kan verkrijgen door betere controlebevoegdheden van de Nationale Ombudsman. Alweer een verkapt rechterlijke instantie. Juist door dit stelselmatig ontkennen van de verantwoordelijkheid van de wetgever, komt onze rechtsorde en daarmee onze democratie op losse schroeven te staan. De wetgever dient vooraf te reguleren en de rechter achteraf. Indien dat door een conflict nodig mocht zijn. Uitgangspunt daarbij is dat burgers beschermd zijn tegen de staatsmacht als zodanig en daarvoor hebben we goede wetten nodig en die moeten in principe onaantastbaar zijn.

Mensbeeldtheorieën

Elke rechtsorde is gebaseerd op een sociale orde, een opvatting over hoe wij met elkaar wensen om te gaan en ook zo hebben wij ook zicht op de wijze waarop wij onze staat wensen in te richten. Dit alles maakt het noodzakelijk dat wij tevens weten welk mensbeeld ons voor ogen staat. Vroeger bestonden daarover theorieën en op grond daarvan organiseerden wij onszelf, vormden aldus macht met de bedoeling onze opvattingen te realiseren. Nu hebben wij kennelijk geen ideologieën meer, omdat iemand gemeend heeft, dat zulks niet meer in onze moderne tijd past. Net als discogangers stampen wij rond op te luide kreten om te verbergen dat we elkaar nauwelijks iets te zeggen hebben. Technocraten, methode-fans en regelaars beheersen het beeld.

Het doel kent niemand. In 'Schuivende Panelen' is daarover nog weinig gezegd en dat is jammer, want volgens mij is dat nou precies waar het om gaat.

Klaus-Jürgen Wouters

Schuivende Panelen: Over politieke orde en nog wat 'Technocraten, methode-fans en regelaars beheersen het beeld'

In hoofdstuk 5 van 'Schuivende Panelen' komt de vraag aan de orde voor wat de staat verantwoordelijk dient te zijn. Daarbij gaat men er van uit dat overheidsbemoedening aan banden moet worden gelegd. 'n Kritische Klaus-Jürgen Wouters ging nader in op dit onderdeel van ons nieuwe handboek in 'Van Vuistwege', het maandblad van de afdeling Centrum-Noord. Met dank aan de redactie van het blad, drukken wij zijn artikel hierbij af.

Klaus-Jürgen Wouters

Leve de vrijheid! Ik stel mij voor hieronder ruimhartig met de opvattingen van de schrijvers van 'Schuivende Panelen' om te gaan, echter zonder te vergeten enkele kritische opmerkingen te maken.

De politieke orde

Taken van de moderne staat, zo meent men, kunnen het beste als volgt worden geformuleerd:

1. De staat is waarborg voor interne en externe veiligheid.
2. De staat heeft de verantwoording voor de fysieke en sociale infrastructuur. Dit behoeft enige toelichting: bedoeld wordt de wegenbouw en dergelijke en verder denkt men dan aan onderwijsvoorzieningen en dat soort zaken.
3. De staat stelt zich garant voor bestaanszekerheid en behoorlijk levenspeil. Bij dit laatste krijg ik de neiging om te grijzen, maar goed. Men meent verder dat de overheid ook een deel van haar taken kan overdragen, weliswaar met voorwaarden en zo, maar toch. Aan maatschappelijke instellingen bijvoorbeeld, vroeger nogal eens aangeduid als *particulier initiatief*. Het schijnt trouwens mode te zijn om inhouden van nieuwe etiketten te voorzien, wat uiteraard de indruk geeft iets nieuws te hebben verzonnen. De verwarring die daarvan het gevolg is hoeft niemand te ontmoedigen, want daarvoor zijn nou juist al die discussies.

Nevelen

Maar we hadden het over de staat. Hoe men zich de uitvoering en de controle voorstelt bij over-

dracht van bevoegdheden aan instellingen blijkt in nevelen gehuld te zijn. Gelukkig maar, want mij staat nog bijzonder helder voor de geest hoe ooit iemand iets heel onaardigs heeft gezegd over de opkomst van de belangen democratie: de elkaar bevechtende en in de subsidiepot graaiende instellingen. Nergens ook vindt men aangegeven wat de schrijvers zich voorstellen bij een andere politieke orde en op grond van welke opvatting die gerealiseerd zou moeten worden. De staat, zo meent men, is begrensd in zijn macht, door met name de internationale ontwikkelingen, de milieuproblematiek, de technologische ontwikkeling, de individualisering. De 'omgeving' van de staat verandert. Dus moet die staat zich aanpassen, denk ik dan. Misschien zou het in dit opzicht eens goed zijn de hand in eigen boezem te steken. We zouden ons kunnen afvragen wat werkelijkheid is aan onze veelgeroemde democratie. Wat wil dit begripen eigenlijk zeggen. Ja, regering door het volk, zeker, dat stond ook in mijn schoolboekjes. Maar, zo vraag ik mij af, moet democratie onbegrensd zijn. Is het juist en nuttig dat iedereen en alles oeverloos participeert?

Antieke Grieken

Ook bij de antieke Grieken was dit geenszins het geval en wie meent van wel kent helaas zijn geschiedenis niet goed. Bij elk opdoemend probleempje, van welke aard dan ook, knutselen we een commissie in elkaar en vinden dan dat we zo mooi democratisch bezig zijn. Beslissingen daarentegen worden nauwelijks meer genomen. Stel je voor dat iemand het ergens niet mee eens zou zijn. Koude rillingen lopen ons bij voorbaat over de democratische rug.

De schrijvers dragen tegen deze verloedering een

Even
maar
Buiten...

Informatie van de Commissie Buitenland

'Solo los obreros y los campesinos iran hasta il fin.'

Alleen de arbeiders en de boeren zullen tot het einde gaan. Deze gespieerde taal staat op de sokkel van een beeld op de Avenida-Ho-Chi-Minh, Managua, Nicaragua. Een stoer beeld van een arbeider met in de ene hand een AK-47 en in de andere hand een hamer. Het ontblote bovenlijf is van metaal. Van enige afstand lijkt het een massief stuk gietijzer. Van dichtbij is goed te zien dat het om een dun netwerk van metaal gaat waar de zon doorheen schijnt. Net als het beeld van Zadkine staat het met beide armen opgeheven in de lucht. Het Rotterdamse beeld zou overigens niet misstaan in Managua, want als er één stad is die geen hart meer heeft dan is het deze. Het hele centrum

is in 1973 verwoest en nooit meer opgebouwd. Het uit het buitenland afkomstige geld voor de herbouw is door toedoen van de Somoza-klik nooit voor dit doel gebruikt.

Buiten de reconstructie van de hoofdstad hebben de Nicaraguanen nog legio andere problemen. Tachtig procent van wat het land verdiende werd noodgedwongen gebruikt voor de nationale zelfverdediging. De Amerikanen trokken een handjevol dollars uit van hun nationale begroting voor de contra's maar het Nicaraguaanse tegenwicht werd een aderlating voor de economie. Officieel is de hulp aan de contra's beëindigd, maar het is de vraag of de oorlog zal stoppen. Er wordt immers niets gezegd over particuliere fondsen of over illegale geldstromen. Als de oorlog stopt, worden de Sandinisten gedwongen hun eigen beleid eens nader te analyseren. Immers, dat kunnen ze niet overal de Amerikanen de schuld van geven. Het land kent een inflatie van 800% per jaar. Eerste berichten over het invoeren van een nieuwe munt duiden op een niet al te groot succes van dit middel tegen inflatie.

Er is een groot tekort aan kader, aan mensen die een grote organisatie of een groot bedrijf kunnen leiden. Door de handelsboycot van de Amerikanen is Nicaragua gedwongen een nieuw afzetge-

bied op te bouwen. Het subsidiebeleid komt niet altijd ten goede aan de armste bevolkingsgroepen en werkt vaak contraproductief. De distributie van goederen is slecht georganiseerd, zeker in de perifere gebieden. De bevolking is ontevreden en het is de vraag of de Sandinisten nog de meerderheid van de bevolking tot hun achterban kunnen rekenen, en het Frente is zelf ook verdeeld. Steun krijgen de Sandinisten uit verschillende hoeken. Maar van de hulp die van de Russen en de Cubanen komt heb ik niet zo'n hoge pet op: landbouwprojecten die niet van de grond komen; landbouwexperts die geen graankorrel van een maïskolf kunnen onderscheiden, maar alles weten van een AK-47, een Kalasnikov of andere landbouwgereedschappen; Russische adviseurs die geen woord Spaans spreken maar niet vies zijn van gespieerde ideologische taal. De Sandinisten zelf kennen ook de weg met dit taalgebruik, maar hun woorden zouden nog wel eens net zo hol kunnen zijn als het standbeeld in Managua. Het kunstwerk van Zadkine beeldt een verwoeste stad uit maar is geplaatst tijdens de wederopbouw. Het symboliseert eigenlijk de goede afloop. In Managua wordt de revolutie afgebeeld maar ik vraag me af of het ooit de goede afloop zal symboliseren.

Hans Noorlander

Andere Technologie (2) De maatschappelijke aspecten van de Bio-Technologie

Na de meer technische kanten van de bio-technologie in de vorige aflevering, maakt Kees Marges in het tweede deel van de serie artikelen over 'de andere technologie' enkele opmerkingen over de maatschappelijke en ethische aspecten van deze technologie en de risico's die er aan vastzitten (kunnen zitten) voor werknemers, samenleving en milieu. Daarbij gaat het natuurlijk om de nieuwste technieken zoals cellfusie, maar vooral recombinant-DNA.

Kees Marges

Het was de ontdekking van deze laatste techniek, in 1974, die heel wat discussie losmaakte. Vanzelfsprekend, want uiteindelijk gaat het hier om een techniek waarmee op zeer ingrijpende wijze leven en dood via wijziging van erfelijkheidseigenschappen kunnen worden beïnvloed. Nog in 1978 schreven werknemers van een Unilever-laboratorium dat was ingeschakeld in het wetenschappelijk onderzoek rond recombinant-DNA: 'Wij eisen stopzetting van alle voorbereiding tot, na brede maatschappelijke discussie, op democratische wijze is besloten dat ons volk bereid is de risico's van *genetic engineering* te dragen'. Het is slechts één voorbeeld van reacties in binnen- en buitenland op de nieuwe techniek. Vanuit ethisch oogpunt stelde men zich de vraag of de mens wel zo drastisch in de natuur mag ingrijpen. En als men al ja zei, of dit dan ook gold als er menselijk leven en menselijke eigenschappen beïnvloed zouden gaan worden. Waar moest de grens liggen, zo die al te trekken zou zijn? Ook de risico's kwamen uitvoerig aan bod. Aan welke gevaren staan werknemers bloot die in de laboratoria experimenteel onderzoek verrichten? En hoe zit het met werknemers die hun inkomen verdienen met het produceren van (nieuwe) producten met behulp van deze nieuwe technieken? Welke kans bestaat er dat fouten worden gemaakt en wat zijn de gevolgen voor de samenleving

(omwonenden van een bio-tech-fabriek bijvoorbeeld) en het milieu? Welke omvang moeten de beveiligingsvoorzieningen hebben?

En dan waren er nog de maatschappelijke aspecten. Levert de nieuwe technologie volwaardige en aanvaardbare werkgelegenheid? Is de nieuwe technologie onmisbaar voor een verhoogde productie van voedingsmiddelen of zijn die er over de hele wereld gezien voldoende, maar worden ze alleen verkeerd verdeeld vanwege het kapitalistische marktmechanisme? Hebben we de nieuwe, met behulp van de bio-technologie vervaardigde medicijnen wel nodig of doen we er beter aan en is het goedkoper om ziektes te voorkomen (gezonder te leven) in plaats van dure geneesmiddelen te maken?

Wetgeving

Uiteindelijk heeft de 'brede' maatschappelijke discussie in het begin van de jaren tachtig geleid tot een zekere aanvaarding van de nieuwe bio-technieken en van de producten die er mee zijn gemaakt. In het buitenland ook, meestal zonder zo'n breed opgezette discussie. Maar dit betekent niet dat op alle vragen afdoende antwoord is gekomen. En voorzover er antwoorden gegeven zijn, die tot wetgeving hadden moeten leiden, is die wetgeving er nog nauwelijks gekomen. Ondanks voorzetjes van diverse commissies en ambtenaren van bijvoorbeeld het Ministerie van Sociale Zaken. Een kwa samenstelling zeer beperkte DNA-commissie mag op basis van de hinderwet

de regeling adviseren als het om de veiligheid gaat. Hier is nog veel te doen voor politici en het is te betreuren dat 'Schuivende panelen' het op dit punt lelijk laat afweten, alhoewel bio-technologie in dat rapport in analytische zin redelijke aandacht krijgt.

En als het om een bio-technologiebeleid gaat, blijft de huidige regering Lubbers ook ernstig in gebreke. Aanbevelingen van een adviescommissie onder leiding van professor Zegveld worden nauwelijks ter harte genomen en voorzover er door de regering geldmiddelen beschikbaar zijn gesteld (te weinig uiteraard) gebeurt dat veel te globaal.

Het zou beter zijn met de subsidiekraan een gericht beleid te voeren en dat beleid dan ook meer te richten op de ontwikkeling van fundamenteel wetenschappelijk onderzoek. Nu gaat het kleine beetje geld naar het onderzoek voor de toepassing van resultaten van fundamenteel onderzoek, een terrein dat door (grote) ondernemingen reeds wordt bestreken.

Multinationals actief

Tenslotte blijkt uit het beleid van de grote multinationale ondernemingen dat zij de ontwikkeling van met name de recombinant-DNA-techniek van zeer groot belang voor de toekomst achten. Want ongeacht of ze nu van huis uit wel of niet met de oude bio-technologie te maken hebben, stuk voor stuk zijn ze bezig hun kennis op het terrein van de bio-technologie te vergroten of deze kennis op te kopen. September vorig jaar werd Unilever voor zo'n slordige f. 220 miljoen, eigenaar van een aantal 'kleine' bio-tech-bedrijven. Shell beschikt inmiddels al over 69 dochters, die in 76 landen zaad voor diverse gewassen verkopen, terwijl deze multi in de bestrijdingsmiddelensektor al op drie na de grootste ter wereld is. Behalve deze voedings- en wasmiddelen- en olie-concerns is ook chemie-gigant ICI zeer actief op dit terrein. Nog even en het zijn de grote multinationals die, door hun bezit van genetisch basismateriaal en de vereiste technieken, beslissen over de voedingsproductie en voedselvoorziening, en dus over leven en dood, in veel vooral arme derde wereld landen. En ook dat heeft met ethiek en politiek te maken!

Kees Marges

EVS/Rooie Vrouwen in de PvdA organiseren themadag

Tapioca, de wortel tot afhankelijkheid

Op zaterdag 26 maart 1988 wordt in Rotterdam door de werkgroep EVS/Rooie Vrouwen in de PvdA een themadag georganiseerd onder het motto:

'Wat is de betekenis van tapiocameel voor de Derde Wereld (Thailand) en wat zijn de gevolgen voor Nederland (o.a. Hoek van Holland).'

Tapioca, zetmeel uit de wortelknollen van de cassave, is voor de Thai een bron van inkomsten. Gevaar: ontbossing. In Nederland is tapioca een goedkoop onderdeel voor het veevoer. De overslag in Nederland brengt grote overlast in Hoek van Holland.

In de toeristische brochures staat: **'Thailand is een exotisch paradijs'.**

De werkgroep wil op deze dag duidelijk maken dat er ook een ander Thailand bestaat. Driekwart van de Thai woont en werkt op het platteland in grote armoede. Miljoenen leven in krottenwijken in de grote stad.

De bijeenkomst staat open voor allen, vrouwen en mannen, die belangstelling hebben voor dit interessante onderwerp.

De toegang is gratis.

De bijeenkomst wordt gehouden in het **Nivoncentrum**, Dirk Smitsstraat 76, 3031 XE Rotterdam. Aanvang 10.00 uur, sluiting 16.00 uur. Inlichtingen telefonisch onder nummer 010-4850336 (Aat Velvis-Laurens) of 010-4818705 (Riet Ton-Vink).

Het NIVON-centrum is per openbaar vervoer bereikbaar vanaf Centraal Station, bus 38 richting Crooswijk en vanaf metrostations Beurs en Stadhuis, tramlijn 6 richting Kleiweg, beide uitstappen laatste halte Jonker Fransstraat.

uite ^{raa} r ^d

Nieuwsrubriek van de Gemeenteraadsfractie

Beleidsvoornemens Rotterdamse beleid drughulpverlening

door Johan Henderson

In de Rotterdamse drughulpverlening is de laatste maanden veel aan de hand geweest. Voor buitenstaanders kan dat heel wat vragen oproepen. Daarom is het nuttig deze gelegenheid aan te grijpen om wat meer informatie te geven. Ik heb daar enige tijd mee gewacht in verband met de stormachtige ontwikkelingen rondom de Karl Hermannstichting.

Er is dus meer aan de hand.

Gedurende het afgelopen halfjaar is het contact tussen de Rotterdamse drughulpverlening en mij vrij intensief geworden. In afwijking van het verleden vergaderen de instellingen nu ook gezamenlijk bij mij aan tafel. Voorheen hadden de instellingen uiteraard ook hun onderling overleg, maar dit werd toch gekenmerkt door vrij stereotiepe verwachtingen en beelden ten opzichte van elkaar. Dat was toen niet altijd even vruchtbaar. Er bleek nu echter een grote bereidheid om met elkaar van gedachten te wisselen over wenselijke ontwikkelingen, ook al zou dat betekenen dat men er zelf als instellingen iets voor zou moeten inleveren. Dat heeft ertoe geleid dat ik de instellingen heb uitgenodigd om twee dagen met elkaar in conferentie te gaan, over de toekomst van de drughulpverlening in Rotterdam. Hier is men enthousiast op in gegaan. Er waren dan ook vertegenwoordigers aanwezig van de volgende instellingen: Bulldog, Bouwmanstichting, Odyssee, Rivo Torto, Ohva, Hadon, De Keet (=Deltaziekenhuis), de GGD en de secretarie. Achteraf was men zo tevreden over dit initiatief vanuit de gemeente, dat we overwegen dit jaarlijks te herhalen.

Dit overleg heeft een groot aantal plannen opgeleverd die op dit moment door de gemeente worden doorgerekend en overleggen de conferentiegangers met hun respectievelijke achterbannen. Ik hoop dan ook snel met een voorstel voor raadscommissie, college en raad te komen. Een en ander heeft wel wat tijd gekost. Het leek me echter het beste om de drughulp-instellingen ook de tijd en de mogelijkheid te geven om mee te denken en te praten. Te snel door mij voorgestelde eindplaatjes zouden hier afbreuk aan hebben kunnen doen. Vandaar ook mijn officiële uitnodiging aan hen.

De volgende onderwerpen zijn besproken.

1. *De gemeenschappelijke intake (kijken of iemand cliënt wordt).*

Men is het met elkaar er over eens, dat er op korte termijn gezamenlijke en eenduidige intake-procedures ontwikkeld moeten worden. Laagdrempeligheid blijft echter ook een van de voorwaarden. Op dit moment is een centraal gehuisveste intake-unit nog niet aan de orde. Het komt wel nog in bespreking te zijner tijd.

2. *De methadonverstrekking.*

Deze verstrekking heeft in het algemeen geen eenduidige functie. De betekenis is afhankelijk van de aard van het programma. We gaan duide-

lijk per programma de betekenis van de methadonverstrekking vastleggen. Methadon wordt in principe altijd verstrekt, maar er worden uitzonderingen gemaakt bij jonge en/of startende gebruikers.

3. *Veldwerk en consultatie.*

Deze functies gaan bij herverdeling van middelen een hogere prioriteit krijgen.

4. *Aids.*

De drughulpverlening heeft hierin geen primaire taak. Aidspatiënten dienen vooral in algemene voorzieningen te worden geholpen. Wel zal de drughulpverlening op het snijpunt van drugs en aids een bijzondere plaats moeten innemen. De gemeente-secretarie gaat in relatie met ACAR (Adviescommissie Aids Rotterdam) de aidsproblematiek in een breder perspectief bezien.

5. *Migranten.*

Het moge duidelijk zijn dat er op korte termijn onder andere voor de Marokkaanse verslaafden in Rotterdam een en ander moet gaan gebeuren. Gedurende het laatste jaar is deze groep behoorlijk gegroeid. Het doel is echter niet om tot aparte migrantengroepen in de reguliere drughulpverlening te geraken. Als tijdelijk middel kan zonnodig echter een op een bepaalde migrantengroep toegespitste voorziening worden aangeboden.

6. *Linker Maasoever.* Ik heb een organisatorische eenheid tussen OHVA, Rivo Torto en Odyssee/Oester voorgesteld ten behoeve van de drughulpverlening op de linker Maasoever. Getracht zou moeten worden om het aantal

• Johan Henderson

methadonplaatsen in Zuid op 250 te brengen.

Gelet op de geringe omvang van het aantal ambulante verslavingstherapeutische plaatsen dient hierin geen verschuiving naar Rotterdam-Zuid plaats te vinden.

7. *Case load (= hoeveelheid cliënten per werker)*

Er is overeenstemming over een gemeenschappelijke case load. Deze wordt op dit moment door de gemeente doorberekend. Daarbij mogen de instellingen zelf de formatie nog enigszins variëren. Op de rechter Maasoever zouden dan ongeveer 750 methadonplaatsen moeten worden gelokaliseerd, waarvan 250 bij de Bouwmanstichting, 250 bij de Bulldog en 250 bij Odyssee. Daarnaast zou Odyssee het programma voor psychiatrisch verslaafden (maximaal 50) in beheer moeten nemen. Het opvangcentrum voor verslaafde jongensprostituees zou moeten worden ondergebracht bij de Bulldog.

De gemeente en de Bouwmanstichting zullen nog nadere afspraken maken over het rijksdeel van de financiering en het gemeentelijke deel zodat een heldere verdeling van de financieringsstromen zal ontstaan. Kortom, er hebben zowel op organisatorisch als op inhoudelijk terrein een aantal interessante discussies plaats gevonden. We hebben een redelijke inventarisatie kunnen maken van de probleemgebieden van de drughulpverlening in Rot-

terdam. Op een aantal terreinen zijn er al afspraken gemaakt. We zijn er nog niet, maar vooralsnog zien we de toekomst van de Rotterdamse drughulpverlening weer met enig optimisme tegemoet.

Johan Henderson

Een opblazend schoolstrijdje

door Edit Hallensleben

Gemeenteraadsvergadering op 4 februari 1988: het was even alsof de klok meer dan een halve eeuw werd teruggezet: het CDA in de aanval ter verdediging van het bijzonder onderwijs; PvdA (met de VVD) van harte achter het Collegevoorstel om te trachten 7 openbare scholen open te houden. En dat terwijl in Rotterdam een zeer goed lopend overleg tussen de gemeente en de besturen van het bijzonder onderwijs is, wat elders bepaald geen gemeengoed is. Dat overleg bevordert vaak de kwaliteit van het gehele onderwijs in Rotterdam. De houding van het CDA in de raad (en daaraan voorafgaan ook in de commissie Onderwijs) doet geen goed hieraan. Waar ging het om? Over het besluit om basisscholen, die met hun leerlingenaantallen onder een bepaalde norm zakken, wel of niet in stand te houden. Voor de openbare scholen worden deze besluiten door de Provincie genomen en voor de bijzondere scholen door het Rijk. Voor alle scholen gelden hiervoor objectieve normen. Er zijn echter mogelijkheden, dat er uitzonderingen worden gemaakt.

Het Gemeentebestuur is het 'bevoegd gezag' (dat

is jargon voor 'bestuur') voor het openbaar onderwijs en heeft de taak ervoor te zorgen, dat er voldoende openbaar onderwijs - uiteraard goed gespreid over de stad - aanwezig is. In die rol hebben wij als gemeenteraad de plicht om te kijken, of er bijzondere omstandigheden aanwezig zijn bij de scholen die onder de norm zakken. Als die bijzondere omstandigheden er zijn heb je dus de plicht te trachten die school open te houden. Dat kan je doen door aan de Provincie te verzoeken de bewuste scholen in stand te mogen houden. Bij zeven van de acht openbare scholen die volgens de cijfertjes gesloten zouden moeten worden, was er inderdaad sprake van bijzondere omstandigheden: b.v. het feit, dat de school zich bijzonder bekwaamd heeft in het onderwijs aan buitenlandse leerlingen. Of b.v. het feit, dat de school in een tamelijk geïsoleerde wijk ligt. Al met al waren er voor die zeven openbare basisscholen redenen om de Provincie te verzoeken ze in stand te mogen houden.

Het CDA heeft hiertegen gestemd, omdat men vond dat wij dezelfde maatstaven moesten gebruiken voor het bijzonder onderwijs als voor het openbaar onderwijs. Het 'gelijke monniken, gelijke kappen'-systeem dus. In dit geval een heel onjuist systeem. Het ontkent namelijk het verschil in positie van de gemeenteraad tussen het bijzonder en het openbaar onderwijs. De besturen van de RK, PC en andere bijzondere scholen hebben overigens zelf natuurlijk het recht om in hun eventuele verzoeken tot instandhouding (in hun geval dus aan het Rijk) aan te geven of zij bijzondere omstandigheden zien in de situatie van de scholen, waarover zij het bestuur zijn.

De gemeente moet in een situatie waar alle basis-

scholen in een bepaald gebied te weinig leerlingen hebben, er voor zorgen, dat de laatste school een openbare zal zijn. Een uitgangspunt waar ik me namens de fractie maar weer eens van harte achter gesteld heb. Tenslotte is de openbare school voor iedereen en zal en kan niemand weigeren. Bij bijzondere scholen ligt dat anders en soms kan je de gevolgen daarvan zien. Bovendien vind ik het van belang, dat de gemeente invloed heeft op het beleid van het basisonderwijs. In ieder gebied zal er daarom dus minstens één openbare basisschool moeten zijn.

Pikante bijkomende factoren in deze discussie: er waren enkele jaren geleden met de besturen van het bijzonder onderwijs afspraken gemaakt over de sluiting van enkele bijzondere scholen, waarbij al bekend was, dat het besluit in deze tijd zou vallen; die afspraak was mede voortgekomen uit het feit, dat toen in verhouding meer openbare scholen gesloten werden dan bijzondere. Verder - en dat maakt de houding van het CDA toch wel heel vreemd - zijn er pogingen gedaan om in IJsselmonde (waar 1 PC, 1 RK en 1 Openbare school te wijzigingen hebben) tot samenwerking tussen de bijzondere en openbare scholen te komen, opdat er een grotere sterke basisschool over zou blijven. Deze pogingen zijn gestrand, omdat de bijzondere scholen hieraan niet wilden meewerken als gevolg van de angst dat men zijn identiteit zou verliezen.

In een tijd waarin, mede als gevolg van Schuivende Panelen, de discussies in onze partij over de bestuursvorm van het onderwijs weer opblazen, leek het me aardig bovenomschreven schoolstrijdje onder de aandacht van de lezers van het Info te brengen.

Edit Hallensleben

Politici en beroepsethiek De spanning tussen professional en ideoloog

De korte maar hevige affaire-Pont was de zoveelste aanleiding voor Jeroen van den Oever om zich af te vragen of politici in hun functioneren moeten worden beoordeeld op professionele of op ideologische criteria. De gebeurtenis leert immers dat de rolopvatting van een politicus blijkbaar niet altijd gelijk is met de verwachtingen die anderen hebben t.a.v. die rol. Een dergelijk dilemma heeft consequenties voor de wijze waarop vertegenwoordigers en politieke bestuurders en hun achterban met elkaar omgaan.

Jeroen van den Oever

Pont is weliswaar geen politicus in de enge betekenis van het woord (de vakbeweging is momenteel eerder belangenbehartiger dan politieke beweging); ook speelden strategische argumenten hier wellicht een meer belangrijke rol dan ideologische (Pont kent de in's en out's van de onderhandelingsstrategie van het FNV); toch bezigen critici, als zelfs zijn voorganger Kok, de uitspraak dat Pont het toch eigenlijk niet kan maken om zo maar bij de 'tegenpartij' het brood te gaan verdienen. Er doemt een beeld op van een technocratisch beroepsbeoefenaar en dat zint een aantal mensen blijkbaar in het geheel niet.

In deze paradox (?) onderscheid ik twee beroepsbeelden, die heel zwart wit tegen elkaar kunnen worden afgezet. Het eerste noem ik voor het gemak het 'professionele beroepsbeeld' en dat zal Pont, als hij consequent is, wel huldigen. Het tweede is dan het 'ideologische beroepsbeeld' dat

door zijn critici wordt gebezigd. Door deze twee beelden verder uit te diepen komen interessante vragen naar voren over de relatie tussen politieke beweging en haar vertegenwoordigers in uitvoerende organen. Het strak volgen van een van de twee beelden heeft consequenties voor de mate waarin je je politieke programma kunt uitvoeren, voor de wijze van politieke controle op uitvoerders en voor het aanstellen en vervangen van vertegenwoordigers. Voordat ik daar wat over zeg, ga ik eerst in op het verschil tussen de twee door mij voorgestelde beroepsbeelden, die ik hier, voor de helderheid, maar lijnrecht - en dus gechargeerd - tegenover elkaar zet.

Professional

In het professionele beroepsbeeld zijn uitvoerende politici instrumenten om je programma mee te realiseren. Als politieke beweging formuleer je programmapunten, die in ons democratische bestel praktisch alleen kunnen worden gerealiseerd via vertegenwoordigende lichamen (gemeenteraad, tweede kamer) en bestuurscolleges (college

van B&W, kabinet). Er worden 'vakkundige' zetbazen ingehuurd, die namens ons het parlementaire en bestuurlijke spel moeten spelen, weliswaar volgens de regels, maar met een, volgens het programma, zo groot mogelijke opbrengst. Deze beroepsbeoefenaren toucheren een inkomen en status op basis van hun presteren; dat presteren wordt mede beïnvloed door een technische relatie tussen het programma, waarmee zij het veld worden ingestuurd, en de 'politieke constellatie' waarin zij moeten opereren. De achterban evalueert dat tenminste een keer per vier jaar; zijn ze

PvdA Ombudswerk

voor individuele problemen

maandagmiddag 13.30-16.00 uur
maandagavond 20.00-21.00 uur

Fraktiekamer PvdA, Stadhuis
telefoon: 010-4173111

niet goed, of anderen beter, dan worden ze 'rucksichtlos' vervangen. Deze zetbazen zijn - wat we wel noemen - echte 'beroeps', maar in de wetenschap verkerend dat de arbeidsvoorwaarden van dit beroep betrekkelijk onzeker zijn.

Ideoloog

In het ideologische beroepsbeeld zijn uitvoerende politici leiders, misschien beter nog 'helden'. Het zijn de exponenten van een ideologische beweging, waarvan zij de illustere voorhoede vormen; zij personificeren door hun verbale en charismati-

sche kwaliteiten datgene wat in ons allen leeft; zij bezitten in zekere zin messiaanse karaktereigenschappen, die hen, als deelgenoot aan dezelfde ideologie, bijzonder geschikt maakt om namens ons het politieke spel, wat nu eenmaal maar door enkelen gespeeld kan worden, in te gaan; zij ontvingen daarvoor weliswaar een vergoeding maar wat hen drijft is veeleer de ideologie dan de status en het brood op de plank (Pont kreeg al problemen toen hij een vierdeurs Kadettje wilde!); zij drijven op de massa van de politieke beweging of een deel daarvan (b.v. Rooie Vrouwen of 'nieuw links'); zij worden in de thuishaven niet 'gedoogd', zoals met de professional vaak het geval is, maar geadoreerd of verworpen; ze komen door een natuurlijk en niet-rationeel selectieproces aan de macht en blijven daar zolang hun persoonlijke ideologie en/of die van de achterban niet veranderen, ze hebben als elite ook een sturende invloed op diezelfde achterban; ze initiëren 'nieuwe' lijnen en bevestigen daardoor al dan niet hun leiderschap; hun politieke programma is een contract tussen partij en electoraat maar in de relatie tussen partij en vertegenwoordigers niet veel meer dan een op een bepaald moment (in het verleden) ondertekende 'letter of intent'.

Ik vrees dat ik de lezer heb opgescheept met een vervelend probleem, beide beroepsbeelden, het akelig technocratische beeld van de professional en het romantische en neerbuigende beeld van de 'ideoloog', bevatten herkenbaar aantrekkelijke maar ook verwerpelijke aspecten van de politiek. Ik zal mijn vingers hier niet branden aan een pleidooi voor het ene of andere beeld; ook vind ik het zinloos om te proberen ze met elkaar in overeenstemming te brengen: in de PvdA, die zo uitdrukkelijk in de uitvoerende politiek is vertegenwoordigd, worden simpelweg beide beroepsbeelden gebezigd. Gelukkig is hier sprake van een vertekening maar de tegenstrijdige accenten bestaan naar mijn overtuiging wel zeker. Hieronder volgen een paar concrete problemen.

Overlopen

Eerst maar het 'overloop'-probleem van Pont. Hier wordt blijkbaar heel genuanceerd over gedacht maar ik vermoed dat we het over de verwerpelijkheid van een eventueel overstap van Lech Walensa naar een hoge positie in de Poolse Communistische partij snel eens zouden worden. Aan de andere kant zouden er, denk ik, weinig proteststemmen opgaan als b.v. een Rotterdamse

PvdA-wethouder volkshuisvesting een directeurspositie in een grote Rotterdamse woningbouwcorporatie zou accepteren. Toch is ook daar sprake van een belangentegenstelling. Er is dus een glijdende schaal, waarin professionele en ideologische aspecten verschillende accenten krijgen; een vooraf helaas moeilijk in te schatten waardering!

Programma

In onze partij wordt nogal gehecht aan 'het boekje'. Partijleden, die verkiezingsprogramma's of het beginselprogramma nonchalant uit hun achterzak kunnen trekken, krijgen daarmee veel recht van spreken. Er bestaan nauwkeurige procedures om als politicus van je programma te 'mogen' afwijken en die plicht - of het recht van de achterban - wordt ook breed geaccepteerd. Het doet echter tegelijkertijd afbreuk aan de mogelijkheden van politici om als ideologische voorhoede te fungeren. Eenmaal op hun positie hebben zij de natuurlijke neiging om 'vernieuwend' te zijn; de politieke werkelijkheid, die zij van zo nabij kennen (!), maakt programmapunten vaak star en soms zelfs dysfunctioneel. Met de noodkrete 'We staan toch allemaal voor hetzelfde' proberen ze een partij over de brug te trekken, terwijl de achterban boos reageert dat ze gewoon hebben uit te voeren, waarvoor ze zijn neergezet. In extremo wordt het 'politici zijn niet te vertrouwen'; frustraties aan deze en gene zijde dus!

Controle

Leiders controleer je niet, die volg je; leiders vallen door de mand als ze te dure auto's willen rijden (Smit-Kroes en Pont), met voorkennis aandelen verhandelen of hun politieke kleur verraden; leiders worden niet beoordeeld, want 'wie zijt gij', maar indirect via verkiezingen geselecteerd. Professionals moet je daarentegen goed achter de broek zitten. Het zijn de 'tools of politics', die je niet goed genoeg kunt beheersen en sturen. Zij leveren of 'waar voor hun geld' (en mogen dus een duurdere auto rijden) of vliegen de laan uit. Dit betekent zorgvuldige tussentijdse en eindevaluaties, oordelen durven uitspreken, leiding geven; ik zou het bijna 'politiek management' durven noemen als ik me nu niet zou realiseren hoe angstig onze politici daarvoor zijn. Als we het over politieke controle hebben, zijn onze regels en procedures op technocratisch professionele leest geschoeid maar bezigen we een ideologisch cultuurtje waarin we oh zo veel moeite hebben met het elkaar beoordelen. Het zijn niet de moge-

lijk zorgvuldige technieken als beoordeling, scholing, begeleiding e.d., die bij ons voor controle en sturing zorgen, maar de onzorgvuldige roddel- en lobbycircuits!

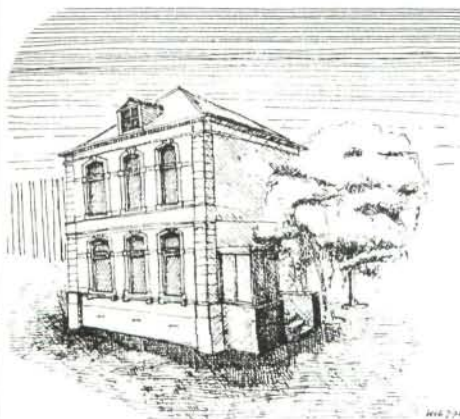
Aanstelling en vervanging

Dezelfde dubbelzinnigheid komt voor bij het wervingsbeleid. Politici worden het veld ingestuurd op een programma, dat er qua 'explicietheid' meestal niet om liegt. Het komt in de praktijk echter - voor zover ik hem ken - weinig voor dat kandidaten direct worden geselecteerd op hun 'geschiktheid' voor de uitvoering ervan (behoudens een verklaring van 'geen bezwaar'). Er wordt vooral geselecteerd op het 'aantrekkelijke uiterlijk' (in de brede zin van het woord) en het - overigens weinig genuanceerde - 'die heeft wel goede ideeën-imago'. Ook bestaat er zoiets als 'zittende leden hebben het eerste recht'. We hopen te sturen op duidelijke programma's maar benoemen onze vertegenwoordigers op andere, in ieder geval minder heldere criteria. Dit verschijnsel doet zich overigens ook voor bij verkiezing van partijbesturen. Ik kan me b.v. niet aan de indruk onttrekken dat technocratische criteria (b.v. vertegenwoordigers van afdelingen, van migranten of 'van de nog echte arbeiders in onze partij') en ideologische criteria ('de politieke leiding van ons gewest is bij hem of haar in goede handen') door elkaar worden gebruikt bij het samenstellen van gewestelijke besturen.

Onze politici zijn niet gediend met zoveel tegenstrijdigheden en - wat belangrijker is - de partij is dat ook niet. De hierboven besproken onduidelijkheid tast de politieke identiteit aan van mensen, die de partij het veld instuurt. Daarmee wordt ook de politieke daadkracht van de partij beperkt. Bovendien is de positie van politici niet helder gedefinieerd hetgeen er toe zal leiden dat eventuele goede kandidaten zich niet aandienen of goed functionerende politici naar een interessante baan overstappen, als ze maar even de kans krijgen.

Men kan de beroepsethiek van een politicus pas met recht ter discussie stellen (zoals met Pont is gebeurd) als de achterban duidelijk is geweest met wat zij van haar politieke vertegenwoordigers verwacht. Het is om meerdere redenen aan te bevelen die duidelijkheid - helden of zetbazen - zo snel mogelijk te verschaffen!

Jeroen van den Oever

Eén van uw problemen behoort binnenkort tot het verleden.

Het heeft allemaal wat langer geduurd dan we hadden gehoopt. Maar kosten noch moeite zijn gespaard om het karakteristieke pand aan de Boezemstraat geschikt te maken het Tappunt te herbergen.

Rond half april gaan we officieel open. Maar we hebben een 'proef'-periode: vanaf 24 maart a.s. bent u op donderdag, vrijdag en zaterdag vanaf 16.00 uur welkom.

't Tappunt
in Paerel in Crooswijk

Boezemstraat 188, telefoon 4148079/4121132

Gewestelijke Adviesraad pakt de zaken radikaal aan Veel activiteiten in werkplan 1988

De GAR beschouwt het als zijn taak richting te geven aan de bezinning over politiek op langere termijn. De GAR bevindt zich met deze rol in de luwte van de verantwoordelijkheid van het Gewestelijk bestuur. De GAR behoeft geen verantwoordelijkheid te nemen voor actuele politieke zaken. Deze afstand tot de actuele politiek moet gebruikt worden om discussies verder uit te diepen, niet om vrijblijvend afstand te nemen. De opdrachten van de GAR worden door de gewestelijke vergadering, het gewestelijk bestuur of door de GAR zelf geformuleerd. De verstrekking van een opdracht werd tot op heden eigenlijk slechts expliciet op het moment dat er een gemeentelijk verkiezingsprogramma moest worden voorbereid.

De nieuw gekozen GAR hecht er waarde aan vooraf inzicht te verschaffen in zijn werkzaamheden door de opstelling van een werkplan. Hieronder treft u het aan.

Gewestelijke Adviesraad

Thema's voor de komende periode

De discussie binnen de partij laat zich deels sturen door initiatieven en nota's. Doch 'de gedachten zijn vrij' en dat zeer wezenlijke uitgangspunt relateert de stuurbaarheid van de bezinning vanuit en binnen die partij. De GAR heeft dan ook niet de minste behoefte bundelend te willen zijn voor discussiegroepjes, die zich op particulier of afdelingsniveau organiseren. Indien dergelijke groepjes het wenselijk is, is de GAR beschikbaar als platform of als forum.

In aansluiting op het vorige jaar voert de GAR in 1988 een aantal discussies en bereidt hij een aantal advieverslag voor. Het betreft hier een zestal thema's; deze worden hieronder kort aangeduid.

1. De bestuurbaarheid van de grote stad

dit thema is verdeeld in drie sub-thema's:

1a. De bestuurbaarheid binnen de partij

Hierbij staat de vormgeving van het verkiezingsprogramma en, daarmee samenhangend, van het fraktieverslag van de gemeenteraadsfractie voorlopig centraal. De discussie over dit onderwerp is thans opgezet samen met Scholing & Vorming, omdat de GAR meent dat een dergelijk item slechts zinvol in discussie kan komen indien er breed over is nagedacht. Daar waar de GAR zich op de diepte moet concentreren, heeft Scholing & Vorming de breedte tot taak.

1b. De bestuurbaarheid van de overheid

Deze discussie hangt nauw samen met het denken over 'de bestuursdienst' en 'planning en control'. Ook is hierbij de vraag aan de orde hoe technisch politici moeten zijn of wel hoezeer technici de politiek dreigen te bepalen, niet slechts nu, maar zeker ook in de toekomst.

Recente voorbeelden van dit vraagstuk zijn bijvoorbeeld:

- de discussie over de mogelijkheden en onmogelijkheden de GEB-automatisering binnen korte tijd zodanig vorm te geven dat de politieke kritiek op de klantgerichtheid van het GEB wordt onderhouden;
- het probleem om te komen tot een modern haveninformatiesysteem, in samenhang met het duurdere walradar-systeem, dat vanuit de politieke wens naar directe toegankelijkheid van die informatie was gekozen;
- de discussie over het deelraadsbestel.

1c. De bestuurbaarheid van de maatschappelijke werkelijkheid

Nu de 'actuele partijpolitieke discussie' over Schuivende Panelen door het Gewestelijk Bestuur wordt opgepakt, is een opstelling in tweede lijn de juiste voor de GAR. Toch dient de visie op dit thema betrokken te worden bij de andere discussies in het kader van de GAR-studie over de bestuurbaarheid van de grote stad.

2. De technologische ontwikkeling

Rond Roel den Dunnen is er vorig jaar een groep geweest, die zich bezig hield met vraagstukken betreffende de technologische ontwikkeling. De activiteiten van de groep hebben geleid tot de vervaardiging van een brochure en uiteindelijk tot het aannemen van een resolutie door de Gewestelijke Vergadering.

Binnen de groep was men zich ervan bewust dat er drie zaken tegelijkertijd de aandacht vragen:

- a) de noodzaak van een discussie over de sociale implicaties van de technologische ontwikkeling;
- b) de noodzaak van verbreding van de discussie over dit onderwerp, om te voorkomen dat het een technologen-onderwerp blijft;
- c) de noodzaak om te komen tot een verdieping van de visie op deze ontwikkeling, niet in de eerste plaats defensief (zie a), maar vooral ook gericht op de mogelijkheden die er zijn om de doelstellingen van onze beweging/partij zowel op korte als op langere termijn te verwezenlijken met behulp van de nieuwe informatica en technologie.

3. Het ouderenbeleid

Sinds september 1987 is er een werkgroep van de GAR bezig met het ouderenbeleid. Deze groep heeft zich in tweeën gesplitst: aan de ene kant is er een groep die zich vooral verdiept in concreet beleid en aan de andere kant is er een groep die zich meer filosofisch op het probleem heeft gestort. Het is thans nog niet duidelijk of de werkgroep zelf de twee genoemde benaderingen ineen zal schuiven of dat de GAR hiervoor zal zorgen.

4. De mobiliteitsscenario's

Eind vorig jaar is de Randstad ongeschrikt door een nota van het Ministerie van Verkeer en Waterstaat, waarin een wel erg technocratische benadering werd gekozen voor de problematiek van de 'verstopping' van de Randstad.

Het is duidelijk dat Nederland mikt op een toekomst als distributieland. In dat economisch perspectief is de feitelijke bereikbaarheid binnen de Randstad een probleem van de eerste orde. Het verbreden van wegen leidt tot stagnaties in de steden, het niet verbreden van wegen draagt daarentegen ook niet bij tot een oplossing.

De vraag waar de mensen wonen en waar zij werken is hier aan de orde. Het belangrijkste probleem is of er een ruimtelijk beleid moet worden gevoerd dat is gericht op concentratie en versterking van de Randstad of juist niet. Dit is kortom een vraagstuk dat veel verder gaat dan de oppervlakkige vraag of er wat wegen en tunnels bij dienen te komen.

Voor de GAR is het vooralsnog een punt van discussie of de mobiliteitsscenario's, en het daarmee verbonden verkeers- en vervoersbeleid, een zaak voor de GAR zijn of voor het Gewestelijk Bestuur.

5. Overleg met andere partijen

Bij de laatste begrotingsbehandeling in de Gemeenteraad is door Jan Janse aan de andere partijen (in ieder geval aan het CDA) toegezegd dat er weer eens gepraat zou moeten worden. De aanleiding tot deze uitlating was de vergelijking die de heer Bohré maakte tussen de 'zorgzame samenleving' van het CDA en de 'haalbare verzorgingsstaat' van de PvdA. Aan deze opsomming kan de 'betaalbare waarborgsstaat' van de VVD overigens nog worden toegevoegd.

Het is duidelijk dat er fundamentele tegenstellingen zijn tussen de partijen; er zijn evenwel, en dit accent legde Bohré, vanuit de genoemde concepten ook gezamenlijke wegen denkbaar.

De GAR is van mening dat de PvdA ervoor moet waken in te stappen in het concept van de 'zorgzame samenleving'. Deze benadering, waarbij de zwakkeren in de samenleving afhankelijk zijn van toevallige particuliere liefdadigheid, is anti-emanipatoir, en daarmee in strijd met onze fundamentele uitgangspunten.

De GAR denkt dat het raadzaam is deze discussie tussen partijen buiten de directe, actuele politiek te houden. Daarom houdt de GAR rekening met een opdracht op dit terrein.

6. Schuivende Panelen

De GAR acht de discussie over dit rapport van groot belang. Toch ligt naar de mening van de GAR het voortouw bij het Gewestelijk Bestuur (zie 1c).

Het is voor onze partij van groot belang dat er vrijuit gedacht en gediscussieerd kan worden. Met zorg heeft de GAR daarom kennis genomen van discussie smorende verwijten van partijbonden over en weer als er uitspraken werden gedaan die mogelijk wel eens niet zouden kunnen stroken met het verkiezingsprogramma. Natuurlijk zijn de verkiezingsprogramma's uitgangspunt bij het politiek handelen in publieke functies, maar dat ontslaat niemand van de verantwoordelijkheid zelf na te denken. Dogmatische verstarren is de grootste bedreiging voor het voortbestaan van onze beweging/partij in een wereld waarin de veranderingen onze oren doen suizen.

7. Overige thema's

Naast de behandeling van de hierboven genoemde thema's houdt de GAR uitdrukkelijk ruimte open om andere onderwerpen aan te vatten. Voorbeelden van dit soort onderwerpen, waarvan de aanpak op het moment van schrijven van dit werkplan nog niet geheel duidelijk is, zijn: het beleid ten aanzien van de stedelijke ontwikkeling van Rotterdam en van de sociaal-economische vernieuwing (dit naar aanleiding van de gemeentelijke nota's *Vernieuwing van Rotterdam*, de zgn. SOR-nota, en *Nieuw Rotterdam*, of wel het rapport van de Commissie-Albeda) en de problematiek van zogeheten 'zwarte' en 'witte' scholen.

Organisatie

De GAR heeft inmiddels voor de verschillende discussies 'projectleiders' aangezocht van binnen en buiten de GAR om deze discussies in goede

banen te leiden. Tevens is er 'n globale planning, wanneer bepaalde discussies afgerond kunnen worden. Hierbij dient direct aangetekend te worden dat de kwaliteit van de besluitvorming binnen de GAR altijd prevaleert boven de tijdsdruk van een eigen planning. De planning is als volgt:

Thema 'projectleider'		afronding
1a	Hans Stenfert Kroese	sept. *)
1b	Johan Mastik	mei
1c	Gewestelijk Bestuur/Wil Hout	mei
2	Chris van Krimpen	sept.
3	Wim Vijg	juli
4	Fernande Hazewinkel	februari
5	-	-
6	zie 1c	mei
7	nader te bepalen	

*) De planning op dit punt wijkt af van de eerder tussen GAR en Scholing & Vorming gemaakte afspraken. In een later stadium zal over de precieze planning bericht worden.

Samenstelling GAR

Hans Stenfert Kroese (voorzitter);
Wil Hout (plv. voorzitter, secretaris);
Fernande Hazewinkel;
Ocker van Munster;
Kees van Paridon;
Hans Vermeer;
Wim Vijg;
Hans Hof (lid aangewezen door en uit het gewestelijk bestuur);
Ruud van Middelkoop (lid aangewezen door en

uit de gemeenteraadsfractie);
Jaap Wolf (lid aangewezen door en uit de fractie in de Provinciale Staten);
Coos Rijdsijk (formeel geen lid, neemt namens de deelraadsfracties deel aan de vergaderingen van de GAR, vooruitlopend op een formele regeling);
Lex Hagenaars (eerste opvolger van de GAR);
Johan Wagenaar (formeel geen lid, opvolger/plaatsvervanger van de vertegenwoordiger namens de gemeenteraadsfractie).

De GAR vergadert in principe eens per maand, d.w.z. elf maal per jaar. Daarnaast wordt er vergaderd door werkgroepen.

De gewestelijke adviesraad

Zwarte en witte scholen We zien de bui hangen

Op scholen met meer dan 60% migrantenkinderen begint de uittocht van Nederlandstalige kinderen. Na verloop van tijd is zo'n school 'zwart' geworden. Een fenomeen dat vooral om maatschappelijke redenen niet aanvaardbaar is.

Ellen van Veenen

Satellietfoto's kunnen heel overtuigend zijn. Te genwoordig is dagelijks op de televisie te zien, hoe depressies zich ontwikkelen. We zien de bui en als het ware groeien en op ons afkomen. Zo gaat het ook met veel maatschappelijke ontwikkelingen. Ook die zien we aankomen. Door weer anderssoortig onderzoek.

Zo'n bui die we zien hangen is het ontstaan van zwarte en witte scholen in onze stad. De ervaring heeft geleerd, dat scholen met ongeveer de helft anderstalige leerlingen een grote kans hebben om Nederlandse kinderen kwijt te raken. Bij 60 procent buitenlanders is een kritische grens bereikt. Daarboven is de 'witte vlucht' voorspelbaar.

Een probleem?

Het weer kunnen we niet beïnvloeden, maatschappelijke ontwikkelingen wel. We willen dat alleen, als ze als probleem worden ervaren. In dit geval lopen de meningen uiteen.

Ouders van buitenlandse kinderen laten ons nogal eens luidruchtig weten, dat ze hun kinderen samen met Nederlandse kinderen willen laten opgroeien. Ze willen integreren in de Nederlandse maatschappij.

In onderwijskundige kringen zegt men: niets aan de hand. En dan wappert men met de uitkomsten van tal van onderzoeken die aantonen, dat kansarme buitenlanders niet kansarmer worden op een zwarte school.

Volgens mij is er wel iets aan de hand. Het mag zo zijn dat zwarte scholen gemiddeld niet beter of slechter zijn dan andere achterstandsscholen, maar maatschappelijk is het ongewenst dat er steeds meer zwarte en witte scholen ontstaan. Toen in het najaar van 1986 spanningen ontstonden tussen de gemeentelijke basisscholen Pyramide en Blijvliet in Hillesluis is door ons gevraagd de kwestie zwarte-witte scholen nader te onderzoeken.

De Raad van Overleg voor het basisonderwijs (het overlegorgaan van de onderwijskoepels) heeft een werkgroep ingesteld met de opdracht

om te onderzoeken of evenredige verdeling van leerlingen mogelijk was en of zwarte scholen minder goed zijn dan andere.

Inmiddels is het rapport *Evenredige verdeling, kleur en/of kansen?* gepubliceerd en het veld in gestuurd om commentaar.

Het rapport bevat literatuuronderzoek over de problematiek. De algemene conclusie is: de hoeveelheid migrantenkinderen op een school heeft geen invloed op de leerresultaten. Onderwijskundig is er geen aanleiding om beleid te voeren van een evenredige verdeling van anderstalige leerlingen op de basisscholen.

• Ellen van Veenen

Daarnaast bevat het rapport een aantal aanbevelingen, die de positie van scholen met veel allochtone kinderen moet versterken.

Het gaat om maatregelen in de sfeer van specifieke extra aandacht voor deze scholen binnen het onderwijsvoorrangsbeleid, extra faciliteiten voor onderwijs in eigen taal en cultuur (ETC), betere bouwkundige voorzieningen enz.

Inmiddels hebben de wethouders van de vier grote steden in overleg met de staatssecretaris van Onderwijs en Wetenschappen nogal wat toezeggingen gekregen op die punten.

Onze reactie

Bij de eerste besloten bespreking van het rapport in de commissie Onderwijs hebben we als volgt gereageerd. Het is een degelijk rapport, dat een helder inzicht verschaft in de kwaliteit van de scholen, ongeacht de samenstelling van de leerlingenpopulatie.

Een ding is echter niet onderzocht: de invloed van de aanwezigheid van nederlandstalige kinderen op de taalverwerving van migranten en dat is nou juist iets waarom migrantenouders vragen. Ook al zijn zwarte scholen niet slechter of beter

Van Sprang

Computergestuurde fabricage van:
zelfklevende vinylletters en emblemen (logo's) in elke hoogte van 20-650 mm
Meer dan 30 kleuren

Van Sprang

62 LETTERTYPEN o.a.:

Helvetica, Univers, Clarendon, Brush Script, Cooper Black, Goudy, Futura Book, Kalligraphia, Olde English

ALLES OOK GESPIEGELD LEVERBAAR

Letters voorgespatieerd op strook (bijzonder geschikt voor autobeleettering, lichtbakken en etalageruiten)

Van Sprang

Diapositief (spuitmallen), reclameborden, magnetische autobeleettering

Van Sprang

Krabbendijkhof 50, Rotterdam, telefoon: 010-4808798

Ook voor drukwerk

dan andere, de groei naar steeds meer zwarte scholen is maatschappelijk ongewenst. Immers, hierdoor wordt integratie belemmerd. Bovendien bevestigt het ontstaan van zwarte scholen de sluimerende vooroordelen tegen migranten. Voorlichting over de kwaliteit van zwarte scholen is niet genoeg. Er moet een duidelijk beleid komen met het doel deze ongewenste ontwikkelingen te stoppen. Beleid moet wijkgebonden zijn, een zo groot mo-

gelijk draagvlak hebben en maatregelen moeten niet dwingend worden opgelegd. Overleg met het bijzonder onderwijs is noodzakelijk. De Rotterdamse Raad van Overleg heeft vervolgens als zijn mening uitgesproken, dat 'maatschappelijke integratie van migrantenkinderen belangrijker is dan de scheidslijn tussen openbaar en bijzonder onderwijs'. Ferme taal van de Raad van Overleg. Nu de schoolbesturen nog. In de komende maanden zal het rapport met de

conclusies en aanbevelingen van commentaar voorzien worden door allerlei instanties. Nadere besluitvorming zal voor de zomer plaatsvinden. We zien de bui hangen en we willen er iets tegen gaan doen. Het is ons destijds met de spreiding over de wijken niet gelukt. Als het dus met de integratie in het onderwijs niet lukt, waar en wanneer lukt het dan wel?

Ellen van Veenen

Verslag gewestelijke vergadering 23 februari 1988

Verhinderd

Bericht van verhindering is binnengekomen van de pgen. Henderson, Hodes, Hoppener, Mastik-Sonneveldt, Mastik, Van Bennekom en Kooreman.

Mededelingen

- Gewezen wordt op een intekenlijst in de zaal voor de S&V-cursus voor afgevaardigden.
- Zestienhoven komt, gelet op het bericht van de fractie in Info 2, niet in de gewestelijke vergadering van mei aan de orde.

Ook de behandeling van het huishoudelijk reglement loopt vertraging op.

- Lijsttrekker Leo Stroober wijst op de komende verkiezingen in Hoogvliet. Maandag 29 april wordt de campagne gestart met Wim Kok. Pg. Stroober roept alle afdelingen op aan de campagne mee te werken, verwijzend naar zijn artikel over de verkiezingen in Info 2. In de zaal liggen intekenlijsten.

- De voorzitter wijst op de reactie van het gewestelijk bestuur op de besluitvorming in fractie en raad inzake de 'Brinkmankortingen'. Het bestuur is van mening dat de fractie het standpunt van het gewest in voldoende mate heeft meegewogen. Niemand in de vergadering wenst over het bestuursstandpunt het woord.

Besluitenlijst vergadering 27 oktober

De lijst wordt zonder aanmerkingen en onder dankzegging aan pg. Schaap goedgekeurd.

Besluitenlijst vergadering 17 december

De lijst wordt onder dankzegging aan pg. Van Bennekom goedgekeurd nadat op verzoek van *Geerten Verbeet* (West) de volgende wijziging is aangebracht:

- Onder 'Verslag van de secretaris' na *'Geerten Verbeet'* wordt toegevoegd: "spreekt zijn waardering uit voor het vele werk door het gewestelijk bestuur verricht, alsook aan het adres van de redactie van het maandblad Info". Vervolgens: "Hij is niet te spreken..." enz.

Naar aanleiding van het verslag wordt een tweetal opmerkingen gemaakt:

- *Joop Sterk* (Oost) vraagt naar het toegezegde overzicht van de besteding van de verschillende fondsen. *De penningmeester* antwoordt dat de toezegging geldt voor het lopende boekjaar en het overzicht dus bij de volgende begrotingsbehandeling tegemoet gezien kan worden.

- *Dick Linders* (West) vraagt naar de stand van zaken van de werkgroep van een aantal afdelingen die, naar aanleiding van een raapportage van voorzitter en secretaris aan het gewestelijk bestuur, meteen nadere reactie zou komen.

De voorzitter zet uiteen dat ook het gewestelijk bestuur wacht op die nadere reactie. Er is door de betreffende werkgroep medio oktober een - drukbezochte - discussiedag georganiseerd en afgesproken was dat de resultaten van de dag zouden leiden tot een aanbeveling aan het gewestelijk bestuur. Het bestuur heeft een aantal leden van de

werkgroep een aantal malen gevraagd met die aanbeveling te komen. Aanvankelijk zou dat januari worden, maar er is nog niets binnen. De leden van de groep verwijzen naar elkaar. De voorzitter verdenkt leden van de groep ervan de discussie in oktober niet voldoende serieus te hebben genomen en zou het jammer vinden als die vele partijgenoten die daar aanwezig waren voor niets gediscussieerd zouden hebben.

Het gewestelijk bestuur zal de aanbevelingen van de voorzitter en de secretaris nu begin maart behandelen, ongeacht of de afgesproken reactie dan binnen is of niet. 'Met een schuin oog' zal daarbij gekeken worden naar de aanvankelijke rapportage 'Buik in, Borst vooruit' van de werkgroep.

Gemeentelijk volksgezondheidsbeleid tegen de achtergrond van de plannen van de Commissie-Dekker

Pg.-wethouder Volksgezondheid Johan Henderson is wegens een onvoorzien bezoek aan het buitenland verhinderd als spreker in deze vergadering op te treden. Voor hem in de plaats heeft het gewestelijk bestuur uitgenodigd *Constant Martini*, pg.-wethouder Volksgezondheid in Den Haag, die zojuist de alternatieve plannen namens de grote steden heeft gepresenteerd. Daarnaast *Frits Knijff*, eveneens woonachtig in Den Haag, maar werkzaam in Rotterdam bij de STOEL, de Stichting Ondersteuningsorgaan Eerstelijns Gezondheidszorg Rotterdam.

De spits wordt afgebeten door pg. *Gerrit-Jan van Otterloo*, Haags tweede kamerlid. Hij wijst er op dat de voorstellen van de Commissie-Dekker een drastische breuk betekenen met het verleden. Het gaat om ontwikkelingen die haaks staan op de standpunten die de Partij van de Arbeid vroeger heeft ingenomen.

De invloed van de overheid zal - als het aan de commissie ligt - sterk afnemen. Er ligt ook 'n opdracht voor de gezondheidszorg om de financiën te beheersen, in die zin dat het geld op efficiëntere wijze wordt aangewend en niet voor de verkeerde zaken.

Volksgezondheid wordt op dit moment op alle terreinen al geconfronteerd met vormen van concurrentie. Dat is lang niet altijd in het belang van de patiënt. Wanneer concurrentie te maken heeft met kwaliteitsverbetering dan is daar natuurlijk niets op tegen, maar leidt het tot *spektakelzorg*, bijvoorbeeld het aanschaffen van peperdure apparatuur, dan gaat het op een bepaald moment mis. We kunnen ons als PvdA evenwel niet terugtrekken op de stelling 'alles moet blijven zoals het is'. Dan lopen we gevaar dat het de kant op gaat van Engeland en Spanje: lange wachtlijsten, maar prima zorg voor de particulier verzekerden. We moeten ook niet de kant op van de Verenigde Staten: de commercie daar leidt weliswaar tot beheersing van de kosten, maar zeker niet tot verhoging van de kwaliteit.

Als inwoners van de grote gemeenten dienen we invloed te kunnen uitoefenen. Het CDA wil een

soort PBO die ons dan moet gaan vertegenwoordigen. Dat werkt niet; kijk maar naar de Ziekenfondsen. De burgers vertegenwoordigen is een taak van de Provinciale Staten en (in de grote gemeenten) de gemeenteraden.

Bepaalde monopolisten (kruiswerk, gezinszorg) mogen best wat concurrentie hebben van soortgelijke organisaties. Met name het gebied van de thuiszorg vraagt om een andere invulling van de eerstelijns gezondheidszorg. Ook wij als PvdA vinden dat de mensen niet te snel naar de specialist moeten en niet te snel het ziekenhuis in. Waar de bevolking vergrijsd hebben we meer te maken met fysieke dan met psychische tekortkomingen.

Rol van de gemeente

Hoe kan de gemeente hierin een rol spelen?

De gemeentelijke overheid mag zich niet terugtrekken, maar moet zich intensief *bezighouden* met de gezondheidszorg. Alleen... de WVG verzandt nogal eens in bureaucratische procedures, waardoor de beroepsbeoefenaren het voor het zeggen hebben. Die invloed moet afnemen en de invloed van de gebruikers en de overheid moet worden versterkt.

Een terugtrekkende overheid in de gezondheidszorg zou funest zijn. Wat dat netreft ziet de toekomst er niet zo goed uit.

Vervolgens komt *Frits Knijff* aan het woord. De STOEL, namens welke organisatie hij spreekt, stelt zich tot doel de samenhang en samenwerking in de eerstelijns zorg in Rotterdam te bevorderen. Zij wordt gedragen door disciplines en organisaties in de Rotterdamse eerstelijns gezondheidszorg en gefinancierd door de gemeente Rotterdam en het Ministerie van WVC.

Zijn bijdrage wordt aan het begin van de vergadering uitgereikt. Zij bestaat uit een vijftal stellingen en vier onderwerpen, t.w. a. een pleidooi voor meer doelmatigheid/efficiency, b. kwaliteit(verbetering) in relatie tot (meer) doelmatigheid, c. substitutie en d. het wegnemen van de 'schotten' tussen de verschillende financieringen van de eerstelijns (kern)disciplines.

De stellingen luiden als volgt:

1. Invoering van het marktmechanisme, het uitgangspunt van vrije artskenkeuze en het ongedaan maken van de vestigingsverordening voor huisartsen belemmeren een goede afstemming van werkgebieden en een continue en efficiënte thuiszorg.

2. Het versterken van het marktmechanisme in de gezondheidszorg zal ertoe leiden dat hulpverleners in de eerstelijns méér curatieve zorg zullen gaan verlenen en de preventie vooral aan de basisgezondheidsdiensten zullen overlaten. Dit is een ondergraving van het principe van een integrale eerstelijns hulpverlening, met aandacht voor zowel lichamelijke als psychische als sociale factoren.

3. Gestructureerde samenwerkingsverbanden vormen op dit moment de beste mogelijkheden voor substitutie. Te vrezen valt dat bij min of meer algehele terugtrekking van de overheid veel bestaande samenwerkingsverbanden die nu aangewezen zijn op subsidiegelden zullen ophouden te bestaan

en dat nieuwe samenwerkingsverbanden niet van de grond komen.

4. Het is een naïve veronderstelling van de Commissie-Dekker dat de druk van verzekeraars om kosten te besparen hulpverleners tot meer samenwerking zal aanzetten. Het is ook hier, net als bij substitutie, de gelijke inhoudelijke visie op hulpverlening die maakt dat samenwerking tot stand komt en tevens bijdraagt aan verandering en vernieuwing van de hulpverlenersgedachte.

5. Zeker wanneer de centrale overheid gestructureerde samenwerkingsverbanden niet meer wil stimuleren (o.a. door subsidies), wordt het een taak van de lagere overheden om op plaatselijk of regionaal niveau, op creatieve wijze, cliënt-gerichte samenwerkingsvormen te initiëren en stimuleren. Het verdient daarbij aanbeveling om aan te sluiten bij bestaande, gestructureerde samenwerkingsverbanden teneinde de daar reeds gerealiseerde samenwerkingsvoorwaarden en -vaardigheden optimaal te benutten en te verbreden.

Doelmatigheid

Knijff vindt het feit dat Dekker alle voorstellen ophangt aan 'doelmatigheid' gevaarlijk. Wat bedoelt hij ermee? Bedoeld zou moeten worden verbetering van de *continuïteit van de zorg*. Die bereikt je vooral met goede samenwerkingsvormen tussen de disciplines en 'lijnen'.

Nadeel van te grote nadruk op de doelmatigheid is dat snel gekeken zal worden naar invoering van

Commerciële verplegings- en verzorgingsuitzendbureaus zullen goedkoper zijn dan bijvoorbeeld een kruisvereniging. Door de structuur ervan zijn er evenwel weinig mogelijkheden tot kwaliteitsbewaking, toetsing, overleg en samenwerking. Het inschakelen van dergelijke bureaus zou de kwaliteit en continuïteit ondergeschikt maken aan kostenbeheersing en efficiency.

Substitutie

Substitutie is één van de basisbegrippen van het rapport-Dekker. Het gaat over zo veel mogelijk goedkopere, eerstelijns zorg in plaats van ziekenhuizen, verpleeg- en verzorgingshuizen, inrichtingen, e.d.

Daar wordt momenteel evenwel al heel veel aan gedaan. Het zoveel mogelijk behandelen van de patiënt in zijn eigen omgeving is daar een voorbeeld van. In de huidige structuur zet dit financieel evenwel geen zoden aan de dijk.

Een zinvolle substitutie betekent niet slechts het overhevelen van een dure naar een meer goedkope sector, maar het voorkomen van onnodige verwijzingen door een goed eerstelijns pakket, inclusief preventie.

Vanuit gestructureerde samenwerkingsverbanden wordt nu al veel minder verwezen en als het gebeurt, is de 'ligduur' al korter. Het is evenwel de vraag of dit zo blijft wanneer de overheid zich - zoals Dekker wil - terugtrekt uit haar rol van stimulator van samenwerkingsverbanden.

het marktmechanisme en het ongedaan maken van de vestigingsverordening voor huisartsen. Dat zal belemmerend werken op de zo noodzakelijke afstemming. Een hulpverlener in een andere regio kan immers misschien goedkoper werken en de patiënt is vrij om te kiezen...

Kwaliteit

Wanneer kwaliteitsverbetering wordt gedefinieerd in termen van tijd- of geldwinst, levert dat nauwelijks problemen op. De moeilijker meetbare aspecten van het begrip kwaliteit (veiligheid, bereikbaarheid, samenhang) leveren heel wat meer moeilijkheden op.

Ze kunnen getoetst worden op het niveau van de organisatiestructuur, bijvoorbeeld de mate van democratisering, en van de deskundigheid en werkwijze van de hulpverlening.

Ook kan gedacht worden aan *preventie*. Een deel van de 'preventieve' arbeid, met name de niet concreet te specificeren zaken als b.v. begeleiding van rouwverwerking, zullen niet gewaardeerd worden door de verzekeraars, omdat ze niet 'op-telbaar' zijn.

Financiering

Door het stroomlijnen van de financiering van de eerstelijns verdwijnt een belangrijk obstakel voor samenwerking. Invoering van marktmechanismen leidt er evenwel toe dat maatschappelijke overwegingen geen rol meer spelen bij de afstemming van werkgebieden tussen de disciplines.

Het weghalen van de financiële tussenschotten werkt gunstig in de samenwerking tussen gezinszorg en kruiswerk. Het kan evenwel ook andersom uitpakken. Volgens Dekker *moet* er wel worden samengewerkt. Maar daarvoor is ook een gelijke *inhoudelijke visie* op hulpverlening nodig. De financiële prikkel zal dus samenwerking waarschijnlijk in de weg staan. meer geld = meer werk = minder tijd voor samenwerking. Daar komt nog bij dat bij een terugtrekken van de overheid (subsidies) veel samenwerkingsverbanden zullen verdwijnen.

Constant Martini geeft een toelichting op het standpunt van de grote steden, zoals hij dat vandaag heeft gepresenteerd. Tot op heden hebben de

grote steden steeds geprotesteerd tegen de plannen van de Commissie-Dekker, maar werden ze niet serieus genomen. Zo worden de grote steden de grote verliezers.

Daarom willen de steden nu een deel van de plannen accepteren en daarmee één belangrijk aspect binnenvallen: invloed van de grote steden op wat er gebeurt. De volksvertegenwoordigers in de grote steden voelen zich voor grote groepen inwoners verantwoordelijk en willen die groepen kunnen beschermen; zorgen dat ze de hulp krijgen die ze nodig hebben.

We moeten dus voorwaarden kunnen stellen. Niet met veel regeltjes, zoals de huidige Wet, maar de mogelijkheid verwerven om prioriteiten te stellen. Er moet een overleg zijn waar we als overheid iets kunnen afdwingen. Binnen het regionale pakket moet vrije ruimte zijn die door de gemeente wordt ingevuld.

Als de plannen van de commissie-Dekker doorgaan 'zonder gemeente' dan maken de financiers verder uit hoe de gezondheidszorg er uit gaat zien.

De vergadering

Hans van Borselen (Oost) heeft eerst een aantal opmerkingen. Hij vindt het jammer dat in Info geen informatie over de plannen van de commissie-Dekker en het alternatief van de PvdA-fractie is opgenomen. Voorts is hij van mening dat er weinig artikelen over het onderwerp in het maandblad stonden. Tenslotte is hij niet tevreden over het artikel van pg.-wethouder Johan Henderson. Wat is zijn beleid? Pg. Van Borselen heeft plannen en prioriteiten van de gemeente in het artikel node gemist.

De gemeente heeft bij invoering van de plannen van Dekker niet veel meer te doen. Bedoelt pg. Martini dat we een paar stappen terug moeten doen? Wil pg. Henderson gemeentelijke gezondheidsvoorzieningen gaan privatiseren?

Pg. Van Borselen is gecharmeerd van de laatste stelling van STOEL. De gemeente moet als aanbieder fungeren en op die basis op een aantal terreinen 'regisseren'. Juist bij minder bevoegdheden en budget moet er aandacht zijn voor de onmisbare rol van de plaatselijke overheid bij samenwerkingsverbanden, zoals die in de wijken en deelgemeenten tot stand zijn gebracht. De PvdA is in die verbanden overigens te zwak vertegenwoordigd.

Rob Beek (Hillegersberg c.a.) vraagt zich af van de PvdA gaat voorstellen. Welke besluiten in het kader van de gezondheidszorg horen eigenlijk bij de burgers (Provinciale Staten en gemeenten)? Hij betwijfelt voorts of Knijff het wel bij het rechte eind heeft. Hebben we wel behoefte aan meer samenwerkingsverbanden? Tenslotte constateert hij dat Martini weliswaar teleurgesteld is over de bevoegdheden, maar positieve signalen afgeeft over onderdelen van 'Dekker'. Welke onderdelen staan hem wel aan? Welke bevoegdheden zou hij willen hebben?

Ina Chabot (West) wijst er op dat binnen het plan-Dekker juist de vrouwen klappen krijgen (abortus, de pil, sterilisatie, enz.). Zij vraagt om een reactie op deze omstandigheid.

Toos van der Vos (raadsfractie) merkt op dat het CDA zit op 85% van het pakket in de volksverzekering en meent dat onze fractie op 90% zit. Zij begrijpt wel dat het heel wat uitmaakt wat je in het pakket stopt, maar - zeggen de mensen - wat maakt 5% nou helemaal voor verschil?

Gemeentelijk beleid

Leen van Vliet is lid van de afdeling Overschie, maar spreekt op persoonlijke titel. Hij maakt de

uit van de Adviescommissie Praktijkomvang Vestiging Huisartsen. Pg. Van Vliet stelt vier punten aan de orde.

1. *Het eerstelijnsbeleid van Burgemeester en Wethouders.* Ondanks het verkiezingsprogramma en jarenlange aankondigingen vanaf het stadhuis is er op dit moment van een samenhangend beleid geen sprake. Van Rijksweg krijgt de gemeente weinig instrumenten aangereikt en ook sturing via de geldkraan is niet mogelijk. Op onderdelen zijn er goede initiatieven (ouderenbeleid, basisgezondheidsdienst, planning/spreiding huisartsenzorg). Pg. Van Vliet kan ze niet allemaal inhoudelijk beoordelen, maar het geheel komt toch makkelijker over.

2. *De Adviescommissie Praktijkomvang en Vestiging Huisartsen.* Deze commissie adviseert B&W over het afgeven van vestigingsvergunningen aan huisartsen. B&W zouden hier hun invloed veel meer kunnen aanwenden. Het uitvoeringsbeleid is evenwel (verwonderlijk) ontwikkeld door de Adviescommissie, die voor de helft uit huisartsen bestaat. Die spelen dus een centrale rol bij vervanging of vestiging van een huisarts. B&W wijst 'n advies natuurlijk weleens af, maar het beleid berust bepaald niet op een helder en uitgekristalliseerd concept. Hier zou het geweest eens wat meer

aandacht aan moeten besteden.

3. *Het Patiënten/Consumenten Platform Rotterdam.* Het PCPR is een samenwerkingsverband van zo'n dertig patiënten/consumentenorganisaties. Het stelt zich op als gesprekspartner voor andere belanghebbenden in de gezondheidszorg, als ziekenfonds, hulpverleners en de gemeente Rotterdam. Pg. Van Vliet vraagt vanuit het gewest aandacht voor en ondersteuning van het PCPR.

4. *Experimenten in de Rotterdamse gezondheidszorg.* De flair in het stedelijk gezondheidszorgbeleid. 'Mag het daarvan ietsje méér zijn?'. Waarom komen er van de gemeente, als werkgever in de tweedelijns, niet wat aansprekende initiatieven tot verandering in de richting van versterking van de eerstelijns? Dagverpleging op wijkniveau bijvoorbeeld. Of poliklinieken op wijkniveau. Hoe ver is de democratisering van de gemeentelijke gezondheidszorginstellingen? In verpleeghuizen zijn veelal familieraden, maar patiëntenraden in Bergweg en Zuiderziekenhuis? Hoe is de betrokkenheid van de patiënten/consumenten bij de sanering van het beddenbestand geregeld? Hoe is het met de bereikbaarheid voor mensen in de stad als Eudokia, Bergweg en Van Dam/Bethesda uit de stad verdwijnen? Pg. Van

Vliet roept tenslotte op de betrokkenheid van PvdA-ers in de gezondheidszorg niet te laten verworden tot die van mensen uit andere politieke groeperingen: tot die van *notabelen*.

Antwoorden

Pg. Martini meldt dat de grote steden het wel eens zijn met de commissie-Dekker op het punt van het weghalen van een aantal 'schotten', waardoor grotere flexibiliteit ontstaat en meer mogelijkheden. Bovendien: het principe van de basisverzekering komt heel dicht bij ons uitgangspunt: de volksverzekering. Als wij in de regering komen, dan is die principiële stap dus al genomen en kunnen we verder. Niettemin zijn we inderdaad erg teleurgesteld, omdat we veel kwijtraken: de zeggenschap over de bejaardenoordelen, de vestiging van huisartsen, de planning van de ziekenhuizen.

Als 'Dekker' wordt ingevoerd dan is essentieel dat we marktpartij zijn. Dat wil zeggen dat het essentieel is dat we eigen verzorgingshuizen, verpleeghuizen en ziekenhuizen moeten hebben. Dan moet er dus niet geprivatiseerd worden, want als je dat ook nog zou doen, heb je helemaal niets meer: bestuurlijk niet, maar ook niet meer qua voorzieningen.

La Anja

Schuivende Panelen staan nog steeds - maar voor hoe lang? - in de belangstelling. Ook de PvdA in Rotterdam heeft zich vol overgave op het rapport van de Commissie Pronk gestort. De ene prominent na de andere komt opdraven om de afdelingen uit te leggen wat Pronk en de zijnen juist wel of juist niet hebben bedoeld of hadden moeten bedoelen. Allemaal heel leerzaam en nuttig.

We hebben ongeveer een half jaar de tijd gekregen om onze identiteit voor de jaren negentig te ontdekken. Laten we 'Mooi rood is niet lelijk', uitgebracht in 1969, even beschouwen als de aanzet voor de koersverlegging naar links. Ofwel als het moment waarop we illusies zijn gaan koesteren. Gemiddeld is er dan een maand beschikbaar om drie jaar dwaalspoor uit te wissen. Ga er maar aan staan. Ik sla 'Tien over rood', het bekendere handboek van Nieuw Links even over, omdat aan 'Mooi rood is niet lelijk' onder andere Bram Peper (ja, dezelfde) en Jan Pronk (idem) hebben meegewerkt. Nou is citeren uit vergeelde jaargangen niet helemaal fair, maar het is in dit geval moeilijk de verleiding te weerstaan.

Eerst maar Peper: 'Na een proces van emancipatie binnen de burgerlijk-kapitalistische orde, moet nu vervanging van die orde het politieke doel zijn... Om de machtsvergroting van de socialistische krachten te bereiken moeten we bij de benadering van onze maatschappelijke orde uitgaan van de essentiële betekenis van het conflict.'

Pronk: 'Daarom zou tegelijkertijd moeten worden uitgesproken dat Nederland in een bepaald jaar (bijvoorbeeld in 1975...) zal bezien of een continuering van het lidmaatschap van de EEG nog wel verantwoord is. Het overwegen van een dergelijke stap heeft evenveel te maken met het streven naar een andere wereldorde als het voorstel om uit de NAVO te treden.'

Politiek en psychologie zijn twee gescheiden werelden. Dat is maar goed ook. Wat heb ik eraan om me te begeven in de gemoedstoestand van mensen die tot een politieke stellingname komen. In de discussie over Schuivende Panelen valt de rol van de veertig-plussers op. Hoe ik het keer of wend, het heeft er alle schijn van dat we zijn opgescheept met een generatie die doende is af te rekenen met de idealen die ze in de jaren zestig aan de man of vrouw bracht.

De Haagse Post van 5 maart j.l. opent met een intrigerende kop: 'De zelfkritiek van La Anja'. John Jansen van Galen is aanwezig op een lezing van Anja Meulenbelt. Ze blikt terug op een geschiedenis van het feminisme en de rol die zij daarin heeft gespeeld. 'Ik voelde me toen', zo tekent hij uit haar mond op, 'allerm minst elitair... nu heb ik een werkster, mijn spijkerbroeken zijn van het juiste merk, ik hoor bij een elite.' De verslaggever voegt er als commentaar aan toe, dat het een verademing is om een

coryfee uit de jaren zeventig op deze nuchtere toon te horen spreken over 'de fouten van het verleden.' Nog een keer laat hij Meulenbelt aan het woord: 'De tijd van de Grote Aanklacht is voorbij... we weten in grote lijnen wat er mis is... de tijd van de centimetersgewijze veranderingen is nog maar net begonnen.'

Politiek en psychologie, ze moeten wat met elkaar te maken hebben. Veertig-plussers die weer met beide benen op de grond staan, nemen afstand van twintig jaar lang beleiden idealen. Wie er naar kijkt, kan vervallen in cynische beschouwingen. Ongeveer anderhalf jaar geleden ondernam Geert Mak een poging om de veranderde politieke cultuur van de jaren tachtig te beschrijven. Zijn boek, *The Amsterdam Dream*, gaat over vergeten democratisering en een bestuur dat in een grotere crisis verkeert dan ooit te voren. 'Politiek', zo schrijft hij ergens, 'is een verhaal van macht geworden, van het zal wel zo gaan. De vraag of het allemaal wel zo behoort te gaan wordt ook in het politieke leven zelden of nooit meer gesteld.' Hij zet de politieke stijl van nu naast die van toen: 'Toen waren er veel jonge bestuurders, nieuw aan de macht gekomen mede dankzij de bewegingen in de buurten... in de jaren tachtig zaten diezelfde bestuurders nog steeds op het kussen. Intussen waren ze al vier, acht jaar lang bestuurder en was van hun buitenparlementaire verleden weinig meer over dan een jeugdherinnering.'

Politiek en psychologie. Volgens mij nemen de veertig-plussers de PvdA wederom op sleeptouw. Laten we één ding niet uit het oog verliezen: Schuivende Panelen hoort vooral te gaan over de vraag met welke idealen we de jaren negentig binnengaan. *Peter van Heemst*

Pg. Van Otterloo vraagt zich af wat het beste is: de invloed van de provincie en gemeenten op bejaardenoorden inleveren of die invloed behouden. Momenteel betekent die invloed uitsluitend het verdelen van de pijn. De invloed moet naar zijn mening hierin gelegen zijn dat de planning van voorzieningen in het algemeen wordt gericht op minimale normen en dat de gemeenten ruimte gelaten wordt in dat gebied om keuzes te doen, bijvoorbeeld: meer/minder ziekenhuisbedden/verpleegbedden. Daarnaast dienen de gemeenten toezicht te houden op de toegankelijkheid van de voorziening en of de instellingen financieel hun taken goed vervullen. Zelfs bij 'Dekker' is er voor de gemeenten nog wel wat te doen in het aanbieden van diensten, bijvoorbeeld cursussen. In de alternatieven van de PvdA zijn pi, abortus, enzovoorts, wel degelijk opgenomen in het basispakket. Pg. Van Otterloo wijst er vervolgens op dat voor

Daarbij is samenwerking beslist nodig om gezamenlijk te bezien welke zorg men nodig heeft. Dat kan natuurlijk ook wel in losser verband, maar gestructureerd werken leidt in ieder geval tot betere zorg.

Dekker zegt: substitutie moet, maar hij haalt de fysiotherapeut uit het basispakket. Terwijl die er juist voor zorgt dat men eerder terugkeert in de samenleving. Dat is heel inconsequent. Ouderen hebben eerder de fysiotherapeut nodeig dan anderen (slecht ter been) en dat is thuiszorg.

Raadsfractie

Fractievoorzitter Janse meldt dat hij niet kan ingaan op de vragen aan de fractie gesteld. In de eerste plaats was de fractie niet op de vragen voorbereid omdat het hier naar haar oordeel ging om de commissie-Dekker en niet om het gemeentelijk beleid. Ten tweede is in de fractie afgesproken dat zij zich het komende halfjaar over deze

hem in samenspraak raakt.

Zij wijst er op dat de gezondheidscentra onlangs 2 ton bezuinigd hebben op geneesmiddelen en dat voor ouderen een aantal praktische zaken in gang is gezet.

Privatiseren

Pg. Martini: Het is allemaal niet zo positief. In tien jaar tijd zijn we in de bejaardenzorg van 120 naar 80 miljoen gezakt. Voor de gemeenten blijft alleen nog iets te doen in de sfeer van cursussen en epidemiologisch onderzoek.

Het verhaal over de keuze tussen opheffen of privatiseren verbaast hem. In Den Haag heeft men geen last van 'verplicht' privatiseren. Wat betreft de tegenstelling tussen enerzijds accepteren van delen van 'Dekker' en anderzijds vragen om bevoegdheden, zegt pg. Martini dat het hier om puur pragmatisme gaat: door 'n beetje meedoen redden wat er te redden valt.

Pg. Van Otterloo vindt dat je niet opzij moet gaan voor gehoorde bezwaren tegen 'eigen' instellingen van de gemeenten, alsof het niet oirbaar zou zijn om eigen instellingen te hebben en ook het beleid te maken. Als je daarvoor opzij gaat, kom je bedrogen uit. Je kunt dan helemaal niets meer. Gemeentelijke ziekenhuizen, bejaardenoorden en verpleeginrichtingen zijn in het geheel niet onmogelijk geworden. Ze kunnen bovendien werken als voorbeeld van hoe het moet op terreinen als democratisering en flankerend beleid. De Haagse gemeentelijke dienst bejaardenzorg is op dat punt koploper in het Haagse. Zo is er nog heel wat tot stand te brengen als je niet meegaat met 't tij van privatisering.

De voorzitter geeft toe dat er wat meer informatie in Info had kunnen staan, maar wijst er op dat we afhankelijk zijn van de scribenten. Het lukt de ene keer nu eenmaal beter dan de andere. We zullen er op letten.

Het gewestelijk bestuur heeft geen standpunt over het gemeentelijk gezondheidszorgbeleid in het kader van de commissie-Dekker-plannen ingenomen omdat zulks niet past in de aard van deze informatieve bijeenkomst.

Jan-Diederik Bolk (Centrum-Noord) wil gezegd hebben dat naar zijn oordeel de fractie in gebreke is gebleven door de afwezigheid van pg.-wethouder Henderson en de woorden van de fractievoorzitter.

De voorzitter vat de discussie samen en eindigt met de constatering dat we veel geleerd hebben, met name ten aanzien van de noodzaak de gemeentelijke voorzieningen van gezondheidszorg in handen te houden. Vervolgens dankt hij de sprekers en anderen voor de inbreng in de discussies en sluit hij dit agendapunt af.

Rondvraag

Dien Vellekoop (Centrum-Oost) vraagt naar het tijdstip van de Spiekman-herdenking op 1 mei. Zij hoeft zich geen zorgen te maken.

Jan-Diederik Bolk (Centrum-Noord) vraagt naar de contacten met de afdelingen, waarvan hij niets terugvindt in het beleidsplan van het gewestelijk bestuur. De voorzitter meldt hem dat de afdelingen voor het gewestelijk bestuur prioriteit één waren, zijn en zullen blijven.

Joop van Hal (Hoogvliet) vraagt nog eens aandacht voor de verkiezingsakties in Hoogvliet voor de verkiezingen van 16 maart a.s. Hij roept alle aanwezigen op 'n steentje bij te dragen.

Niets meer aan de orde zijnde, sluit de voorzitter de vergadering.

Dick Petting

Gezocht: PvdA-ouders van toekomstige jonge socialisten

Het gaat niet slecht met de Rotterdamse Jonge Socialisten. Sympatisanten genoeg, leden zat. Alleen, we zoeken nog wat mensen die mee willen doen aan onze acties en activiteiten. Die de kar ook mee willen trekken. Daartoe richten wij ons nu eens tot de ouders. Heeft u kinderen die:

- tussen de 14 en 27 jaar oud zijn;
- demokratisch-socialisme wel zien zitten, maar de PvdA niet zó (of juist wel);
- naar uw idee zich in een politiek bewuste en gezellige linkse jongerenorganisatie als de JS thuis zouden voelen, maar zich (natuurlijk) niet door hun ouders laten sturen?

Als u 'dat soort' kinderen hebt, geeft u zich dan bij ons op. Wij doen de rest.

JS-Rotterdam, Willem Smalhof 95, 3031 NM Rotterdam, tel. 010-4122306.

wat betreft het buitensluiten van voorzieningen het risico vaak bij een zeer kleine groep terecht komt: medicijnen, tandarts, fysiotherapie worden b.v. het meest afgenomen door ouderen. Een groep die het over het algemeen al niet breed heeft, maar straks daarvoor moet bijverzekeren. Die beperkte groep moet dan relatief erg veel premie gaan betalen.

Het alternatieve pakket van de PvdA geldt - na aftrek van ombuigingen - voor 97% van het huidige totaal.

Samenwerken

De heer Knijff wijst op de samenhang volksgezondheid-ouderenzorg. De gemeente kan op dit punt wel wat doen en heeft ook het een en ander gedaan. Hij wijst op de projecten 'Verzorgd Wonen', waar gedifferentieerde zorg wordt geboden. Dat kan ook binnen de kaders van de commissie-Dekker. 'n Manier om voor de burgers op te komen is dergelijke projecten op te nemen in bestemmingsplannen.

Hij pleit er vervolgens voor de gezondheidscentra te handhaven. Er moet wel onderscheid worden gemaakt tussen gezondheidscentra en samenwerkingsverbanden. Iemands welbevinden bestaat uit psychische, lichamelijke en sociale ervaringen. Vanuit die gedachte kun je de complete mens niet met een solo-hulpverlener omvatten. Er is dus extra zorg nodig en dat kost extra geld. Er vinden evenwel ook kostenbesparingen plaats. Hoe dat macro uitpakt is niet bekend, maar het is de moeite waard voor de kwaliteit van de zorgverlening.

kwestie zal buigen. Hij verzoekt de vergadering de vragen nog even vast te houden en dan toe te spitsen op het lokale beleid. Eventueel is de fractie bereid er een aparte bijeenkomst over te beleggen in het gewest.

Tweede ronde

Hans van Borselen (Oost) wijst, naar aanleiding van de opmerkingen van de fractievoorzitter, naar het thema van deze discussie: 'Het gemeentelijk volksgezondheidsbeleid tegen de achtergrond van de plannen van de commissie-Dekker'. Zijn mening is dat de aanbieder zeer belangrijk is in de markt. Dus geen voorzieningen afstoten. Daarbij dient men zich te concentreren op samenwerkingsverbanden. Hij geeft aan de fractie mee de beleiden ten aanzien van ouderen en volksgezondheid gemeentelijk goed te coördineren en te integreren.

Wim van der Have (Zuid-West) constateert dat Van Otterloo en Martini lyrisch doen over de mogelijkheden van b.v. de eigen ziekenhuizen, maar hij wijst er op dat de ziekenhuizen met handen en voeten gebonden zijn aan landelijke regelingen. Bovendien ontkom je soms niet aan de keuze: of privatiseren of de voorziening verdwijnt. Voorts vraagt hij zich af hoe je enerzijds grote delen van 'Dekker' kunt aanvaarden en anderzijds gelijktijdig om bevoegdheden vragen.

Toos van der Vos (gemeenteraadsfractie) is blij Leen van Vliet te ontmoeten. Zij zegt toe ervoor te zorgen dat de commissie Volksgezondheid met

Verbouwingen Timmerwerk Loodgieterswerk Metselwerk Witten Behangen Schilderen

Advies en toezicht bij
verbouwingen die men
zelf wil uitvoeren

Chris Schmitz

Pretorialaan 111
3072 EJ Rotterdam
Telefoon: 010-4858184

KvK103904

Partij van de Arbeid

Gewest Rotterdam

Willem Smalthof 95
3031 NM Rotterdam
Tel.: 010-4122306

Fractie over uitbreiding Doelen: 'Rendabele exploitatie onmogelijk'

De gemeenteraadsfractie heeft het gewestelijk bestuur op 18 februari j.l. een brief geschreven waarin staat dat zij 'thans geen mogelijkheid ziet aan het gestelde in ons verkiezingsprogramma te voldoen'. En met 'thans' wordt dan bedoeld: deze raadsperiode. Ingevolge de in ons gewest geldende spelregels komt deze zaak dus aan de orde in de gewestelijke vergadering. Hieronder treft u aan de brief van de fractie, een uitzetting van de procedure en het standpunt van het gewestelijk bestuur.

Brief van de fractie

Partijgenoten,

In ons verkiezingsprogramma is vermeld dat De Doelen zal worden uitgebreid met congresfaciliteiten.

De gemeenteraad heeft met algemene stemmen een motie van Van Middelkoop aangenomen met het verzoek de wenselijkheid van uitbreiding van de congresruimte te onderzoeken en daarbij met name aandacht aan De Doelen te schenken.

Rapportage van het college naar aanleiding van deze motie leidt er toe dat onze fractie thans geen mogelijkheid ziet aan het gestelde in ons verkiezingsprogramma te voldoen.

De investeringskosten van plm. f. 40 à 45 miljoen zijn dermate hoog dat rendabele exploitatie nooit tot de mogelijkheden zal behoren. Natuurlijk zouden we kunnen overwegen een jaarlijkse subsidie van enkele miljoenen te verstrekken, maar dat betekent dat een zeer groot deel van de voor extra werkgelegenheidsprojecten beschikbare middelen naar slechts dit ene doel zullen gaan. Dat lijkt ons niet wenselijk.

Bovendien is gedurende de afgelopen periode goede congresfaciliteit in het WTC tot stand gekomen en is ook de accommodatie van andere ex-

ploitanten verbeterd.

Dit alles brengt de fractie er toe thans geen krediet van f. 40 à 45 miljoen te willen voteren voor uitbreiding van onze congresruimte, maar te volstaan met een aantal verbeteringen in de bestaande accommodaties. Dit sluit niet uit dat er op langere termijn wellicht gedacht kan worden aan de ombouw van De Doelen, die we overigens ook vanuit stedenbouwkundige overwegingen van belang achten.

In overeenstemming met de spelregels tussen fractie en gewest brengen wij jullie op de hoogte van ons standpunt over de Doelen-uitbreiding op dit moment en over ons voornemen ons dienovereenkomstig uit te spreken in de raadsvergadering wanneer de afdoening van de motie wordt besproken.

Indien nodig zouden we jullie reactie graag voor 1 april tegemoet zien.

Met vriendelijke groet,
Yvonne de Rijk.

Programma

Onder hoofdstuk 13, Kunsten en mediabeleid, vermeldt het verkiezingsprogramma:

8. De Doelen breidt uit met een congres- en conservatoriumvleugel en richt het beleid op het aantrekken van meer congressen en andere kosten-dekkende evenementen.

De geldende spelregel 6 luidt:

Het gewest ziet toe op de naleving van het verkiezingsprogramma. Bij twijfel over de juiste uitleg van het program en bij nieuwe gegevens over programmapunten, beslist het gewestelijk bestuur of de kwestie aan de gewestelijke vergadering moet worden voorgelegd. Wanneer de fractie of een deel daarvan dreigt een beslissing te nemen in strijd met het program, is het gewestelijk bestuur verplicht de kwestie aan de gewestelijke vergadering voor te leggen. De uitspraak van de gewestelijke vergadering is bindend.

Standpunt gewestelijk bestuur

Kennis genomen van de door de fractie aangedragen argumenten en overwegende dat de benodigde investering de exploitatie van De Doelen uitermate nadelig zal beïnvloeden, alsmede dat steeds meer instellingen, zoals de Erasmus Universiteit, inmiddels hun accommodatie eveneens aanbieden aan externe evenementen en congressen, heeft het gewestelijk bestuur in zijn vergadering van 1 maart met de zienswijze van de fractie ingestemd. Het bestuur stelt de gewestelijke vergadering dan ook voor accoord te gaan met het verzoek van de fractie in deze verkiezingsperiode geen uitzetting te geven aan het eerste deel van punt 13.8 van het verkiezingsprogramma.

Werkgroep Ouderen

De werkgroep Ouderen laat ons weten dat oudere partijgenoten die de mouwen nog weten op te stropen welkom zijn op een vergadering op 22 juni a.s. Zij verzoekt hen die datum te reserveren. Meer over deze vergadering in het volgende nummer van Info. *Joop Sterk en Hans Weteman.*

Aan:

- de afgevaardigden en plv. afgevaardigden van de afdelingen
- de afdelingsbesturen;
- de leden van de fracties van gemeenteraad en deelraden;
- de districtskamerleden;
- de leden en plv. leden van het gewestelijke bestuur
- de leden van de statenfractie van de Rotterdamse lijst
- de partijraadsdelegatie;
- de bestuursvertegenwoordigers van GAR, CLB en EVS;
- de afdeling Rotterdam van de Jonge Socialisten;
- de gewestelijke kerngroep van de Rooie Vrouwen;
- de pers en belangstellenden.

Onderwerp: gewestelijke vergadering

Datum: 15 maart 1988

Kenmerk: dp/iz ro-083

Beste vrienden,

Hiermee nodig ik jullie uit voor de gewestelijke vergadering van *dinsdag 29 maart 1988, om 19.30 uur* in de grote zaal van de Pauluskerk, Mauritsweg 20 te Rotterdam.

De agenda:

1. Opening en mededelingen
2. Verslag van de vergadering van 23 februari 1988
3. Voorstel van het gewestelijk bestuur over niet-uitbreiden van De Doelen (zie elders op deze bladzijde)
4. **Politiebeleid; openbare orde, veiligheid en criminaliteit.** Discussie met *Thom Holterman*, universitair docent aan de Erasmus Universiteit, *Hein Roethof*, PvdA-lid van de tweede kamer, *Bram Peper*, burgemeester van Rotterdam en *Gert Koffeman*, voorzitter van de Algemene Christelijke Politiebond.
5. Rondvraag en sluiting

Met vriendelijke groet,
Dick Pettinga,
gewestelijk secretaris.

DE FNV WERFT

Als we willen dat de FNV en de FNV-bonden sterk blijven, moeten we ons extra inspannen voor het werven van leden.

Om die werving te ondersteunen hebben we 'n heldere Infokrant samengesteld. Vraag 'm aan en dóé er iets mee.

Bel snel met 020-5110777, toestel 398.

MET DE FNV KRIJGEN WE MÉÉR VOOR ELKAAR!

Niet dan? Nou dan!

door Peter van Agteren

'Puur luxe'

Als er een prijs voor de dooddoener van de maand zou bestaan, dan zou Joop Linthorst een goede kans maken. Tijdens een vergadering van de commissie kunstzaken meldde het BAF, het Bezoekers Arena Front, dat het front het pand van Arena aan de West-Kruiskade bezet hield. Dit uit protest tegen het voornemen van het college om akkoord te gaan met de plannen van Fons Burger. Joop hield de enigszins van hun stuk gebrachte woordvoerders van het BAF voor dat er geen goedkopere kunstinstelling is dan een dichte instelling.

Arena is al weer heel lang dicht. De tweede stad van het land, die cultureel Amsterdam weliswaar niet naar de kroon wil steken, maar niettemin koketteert met de eigen culturele verworvenheden, is braakliggend terrein voor de popmuziek. Er is niets tegen braak liggen. Ik doe het zelf ook regelmatig. Er moet dan wel de hoop zijn dat er iets moois ge- of bebouwd gaat worden. Zeker, Rotterdam: de popstad van Nederland, maar alleen omdat er toevallig het Feyenoordstadion en het Ahoy'-sportpaleis staan. Die nieuwe hal bij het congresgebouw in Den Haag bevalt mij overigens maar matig.

Het wachten op een heropening van Arena werd verdedigd onder het motto: beter wat langer wachten op een goed plan, dan snel een slecht plan. En o wonder, er waren ineens twee goede plannen. Een plan van Lantaren/Venster, warm aanbevolen door de Rotterdamse Kunststichting en een plan van journalist/popmuzikant (o.a. op onze 1-mei-viering)/horeca-ondernemer Fons Burger, die het trucje dat hij met Rotown had uitgehaald, nog wel eens wou proberen met Arena. Nighttown moest dat gaan heten.

Het is overigens niet makkelijk om het verschil tussen beide plannen uit te leggen. Van beide plannen wordt gezegd dat ze zo op elkaar lijken en dat ze hemelsbreed verschillen. Dat

wordt gezegd door dezelfde mensen. Het plan Nighttown is wat commerciëler, het plan van Lantaren/Venster en de RKS misschien wat inhoudelijker. De één rekent met hogere entree-opbrengsten en rekent zich misschien rijk, de ander is misschien wat te voorzichtig in zijn exploitatie-opzet. Nighttown is voor de gemeente goedkoper dan Lantaren/Venster, maar die doen dan ook meer voor het geld. Het plan van Lantaren/Venster lijkt het meest op de plannen die Arena wel had, maar niet kon uitvoeren.

De meerderheid van de commissie kunstzaken koos voor het plan Nighttown van Fons Burger. Het plan van Lantaren/Venster en de Rotterdamse Kunststichting ontmoette sympathie, maar sprak vooral een minderheid in de commissie aan (de meerderheid op de publieke tribune overigens). Het is natuurlijk een weelde (puur luxe, zoals dat tegenwoordig heet) te mogen kiezen uit twee goede plannen. Altijd goed dus. Al verwonder ik mij soms over de meningen die raadsleden hebben en nog meer voor de onuitgesproken meningen, want daar stuit ik soms ook op. Maar verwondering houdt ons politiek jong en gelukkig overvallen zulke gedachten ons alleen bij onderwerpen, waarover wij denken echt iets te weten.

Goed, Arena weer open. Het zal tijd worden.

Een niet onaardig voordeel van Nighttown is dat er, als de sommen van Burger kloppen, een paar ton beschikbaar blijft om op een andere manier aan popmuziek te besteden.

Als het aan mij ligt, niet aan een klein alternatief Arena ergens in de stad, wat het BAF nu wil, maar aan podiumsubsidies of wat dan ook. De jongens en meisjes die, opgegroeid met popmuziek, de maatschappelijk ladder aan het beklimmen zijn, zitten nog halverwege. We zullen eens zien wat er allemaal wordt gesponsord als die de top in het bedrijfsleven bereiken. Maar zeker tot die tijd zal de subsidiegever iets meer bij de popmuziek moeten leggen. Iets meer, veel meer.

